

De diversiteit van gender en zingeving

Hoe ga je om met een genderidentiteitscrisis?

Radboud Universiteit

Jade Çelikten

1008319

Deze scriptie beschrijft de wijze waarop transpersonen omgaan met hun genderidentiteitscrisis in een heteronormatieve samenleving, en welke rol zingeving hierbinnen speelt. Daarbij wordt duidelijk middels een kwalitatieve case study welke copingstijlen transpersonen gebruiken om met belemmerende aspecten uit de heteronormatieve samenleving om te gaan.

Scriptie	Master Geestelijke Verzorging
Onderwijsinstelling	Radboud Universiteit Nijmegen
Student	Jade Çelikten
Studentnummer	1008319
Begeleider	Marjolein Kraaijeveld-Melse
Datum	05-02-2023
Aantal woorden	23.138

Voorwoord

Het was een lange en vaak ook moeilijke weg, maar hier is ie dan! Mijn onderzoek waar ik jarenlang hard voor heb gewerkt. Ik bedank iedereen die mee heeft gedacht en gewerkt aan dit onderzoek. Met dank aan iedereen die hoop bleef houden wanneer ik dat zelf verloren was. Met speciale dank aan mijn begeleidster Marjolein Kraaijeveld-Melse voor inspiratie, geduld en steun.

Voordat jullie mijn onderzoek lezen, moet ik een kanttekening plaatsen. Alhoewel ik mijzelf mag toerekenen tot de LHBT+ gemeenschap, blijf ik een witte cisvrouw. Ik heb mij enorm ingezet om mijn vooroordelen en stereotypes aan de kant te zetten, maar ik erken volledig de privileges die andere minderheden niet hebben. Ik heb open-minded geluisterd naar het verhaal van eenieder met de intentie om te leren. Erkenning is de eerste stap naar verandering.

Ik hoop dat dit onderzoek leidt tot de verbreding van de kijk op gender en zingeving. Daarbij hoop ik dat er een toekomst bestaat waarin iedereen gelijk is en iedereen in zijn/haar/diens waarde wordt gelaten. Wees wat liever voor elkaar en luister naar het verhaal van de ander...

Veel leesplezier!

Hierbij verklaar en verzeker ik, Jade Çelikten, dat voorliggende eindwerkstuk getiteld ‘De diversiteit van gender en zingeving: Hoe ga je om met een genderidentiteitscrisis?’, zelfstandig door mij is opgesteld, dat geen andere bronnen en hulpmiddelen dan die door mij zijn vermeld zijn gebruikt en dat de passages in het werk waarvan de woordelijke inhoud of betekenis uit andere werken – ook elektronische media – is genomen door bronvermelding als ontlening kenbaar gemaakt worden.

Nijmegen, 05-02-2023

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. Inleiding	7
1.1 Probleemstelling.....	7
1.2 Doelstelling	9
1.3 Vraagstelling	9
1.4 Begripsbepaling.....	9
1.5 Opbouw onderzoek	10
Hoofdstuk 2. Theoretisch kader	12
2.1 Complexiteit van gender	12
2.2 Transgender	13
2.3 Transpersoon	14
2.4 Genderbread Person	15
2.5 Gender en genderidentiteit	16
2.6 Genderexpressie	18
2.7 Biologische sekse	18
2.8 Genderidentiteitscrisis	20
Hoofdstuk 3. Heteronormativiteit	22
3.1 Het concept heteronormativiteit	22
3.2 Invloed en belemmerende aspecten.....	24
Hoofdstuk 4. Identiteitsontwikkeling.....	28
4.1 Identiteitsvorming	28
4.2 Het identiteitsstatus-paradigma	29
Hoofdstuk 5. Coping	32
5.1 Coping	32
5.2 Religieuze of spirituele coping.....	34
Hoofdstuk 6 Zingeving	37
6.1 Viktor Frankl	37
6.2 Zoeken naar zin	38
6.3 Global en situational meaning	39
6.3.1 Situationele zingeving	40
6.4 Het model van zingevingssystemen	41
6.4.1 Zingevingssystemen	42
Hoofdstuk 7. Methoden	46

7.1 Onderzoeksstrategie	46
7.2 Onderzoeksmateriaal	47
7.2.1 Deelnemers	47
7.3 Waarnemingsinstrument.....	48
7.4 Analyseplan.....	50
7.5 Kwaliteitswaarborgen.....	53
7.5.1 Betrouwbaarheid.....	53
7.5.2 Validiteit	53
Hoofdstuk 8. Resultaten.....	55
8.1 Identiteit respondenten	55
8.1.1 Geboortegeslacht	55
8.1.2 Zelfcategorisering	55
8.1.3 Genderexpressie.....	57
8.2 Belemmerende aspecten van genderidentiteitscrisis	58
8.2.1 Externe belemmerende aspecten	58
8.2.2 Interne belemmerende aspecten.....	61
8.3 Identiteitsvorming	63
8.3.1 Moratorium identiteitsstatus	63
8.3.2 Achievement identiteitsstatus	64
8.3.3 Diffusion en foreclosure identiteitsstatus	65
8.4 Copingstijlen	66
8.4.1 Probleemgerichte coping	66
8.4.2 Emotie-gerichte coping.....	69
8.4.3 Religieuze en/of spirituele coping	72
8.5 Zingeving	75
8.5.1 Zingevingsthema's.....	75
8.5.2 Zingeving en genderidentiteitscrisis.....	76
8.5.3 Zingevingssystemen	77
Hoofdstuk 9. Conclusie.....	80
9.1 Samenvatting.....	80
9.2 Conclusie van onderzoeksresultaten	82
9.3 Evaluatie.....	83

9.4 Discussie.....	84
9.5 Aanbevelingen.....	87
Literatuurlijst.....	90
Bijlagen	99

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Probleemstelling

Als het aan de organisatoren van gender reveal party's ligt, bestaat het begrip gender uit twee categorieën, namelijk man en vrouw. Gender is echter veel meer dan enkel een strikte benadering van man en vrouw. Het is een spectrum van man en vrouw met daartussen in vele verschillende genderidentiteiten en genderexpressies (Van der Gaag en Van Nimwegen 2017, 3). Alles wat tussen de categorie man en vrouw valt, wordt transgender genoemd: een paraplueterm voor vele genderidentiteiten en genderexpressies (Kuyper 2012, 129). In deze studie wordt gekozen om de term 'transpersonen' te gebruiken voor personen waarbij de genderidentiteit en/of genderexpressie niet matcht met het geboortegeslacht.

Ondanks de groeiende zichtbaarheid, hebben transpersonen een slechte sociaal-economische positie in Nederland (Geerdinck et al. 2011; Kuyper 2017). Ze hebben vaker een uitkering, zijn vaker alleenstaand, minder vaak werknemer of zelfstandige en hebben een hoog opleidingsniveau maar een laag inkomen. Bovendien ervaren ze "hoge niveaus van onveiligheid, negatieve bejegening, eenzaamheid, psychische problemen en suïcidaliteit" (Kuyper 2017, 6). Zodoende hebben transpersonen het moeilijker dan de algemene bevolking. De persoonlijke beleving van een andersoortige genderidentiteit en/of genderexpressie leidt niet in zichzelf tot deze nadelen. Iemand die zich als non-binair (i.e. man noch vrouw) identificeert, heeft niet gelijk een slechte sociaal-economische positie of een verminderd welzijn. Pas wanneer de omgeving reageert, door bijvoorbeeld stereotypering, uitsluiting of negatieve reacties, ontstaan nadelige effecten voor de transpersoon zelf.

Door die nadelige effecten komen transpersonen in een genderidentiteitscrisis terecht. Deze studie kiest voor het samenvoegen van genderidentiteit en crisis zodat het de ernst van het probleem goed weergeeft. Het is dan ook een periode waarin een persoon een (ernstige) verstoring in mentaal en/of fysiek functioneren ervaart door conflicten tussen de heteronormatieve omgeving en de persoon over de genderidentiteit en/of de genderexpressie van de persoon.

Het dominante overtuigingssysteem binnen onze samenleving is heteronormatief. Dat wil zeggen dat we veronderstellen dat alles van nature heteroseksueel is (Hornsby 2016, 566). Dit binaire overtuigingssysteem bestaat uit traditionele genderrollen die verwachtingen opleggen aan personen, denk aan: vrouwen dragen jurken en make-up, en nemen een zorgende rol aan. Mannen

dragen broeken en verdienen de kost. Heteronormativiteit is debet aan een samenleving waarbinnen verwachtingen en traditionele genderrollen de boventoon voeren. Hierdoor worden personen die buiten de hokjes van man en vrouw vallen, als verkeerd of fout ervaren, met als gevolg dat zij anders worden benaderd en in het ergste geval traumatische ervaringen oplopen.

Transpersonen moeten hiermee copen (i.e. omgaan met). Er is veel onderzoek gedaan naar hoe transpersonen omgaan met een bepaald onderdeel van de genderidentiteitscrisis, bijvoorbeeld hoe transpersonen omgaan met transfobie (Mizock en Mueser 2014). Er is echter maar weinig onderzoek gedaan naar hoe ze omgaan met de gehele genderidentiteitscrisis. Dit onderzoek richt zich op hoe transpersonen omgaan met de genderidentiteitscrisis waarbij specifiek onderzocht wordt welke aspecten van de heteronormatieve samenleving een negatief effect hebben op het welzijn van transpersonen. Deze zogenoemde belemmerende aspecten zijn bijvoorbeeld stereotypering, onbegrip vanuit de omgeving of mentale problemen zoals angst of depressie.

Daarnaast hebben de belemmerende aspecten van de heteronormatieve samenleving invloed op de identiteitsontwikkeling van transpersonen en de keuzes die zij maken betreft gender en expressie. Dit onderzoek richt zich tevens op de identiteitsvorming middels het onderzoeken hoe transpersonen een keuze maken. Denk aan het lang nadenken over een medische ingreep of juist een beslissing maken over de transitie zonder na te denken. Identiteitsvorming levert ook een bijdrage aan wat iemand belangrijk vindt in het leven: wat het leven de moeite waard maakt. Bovendien initieert een crisis of traumatische ervaringen vaak een zoektocht naar de belangrijke dingen in het leven oftewel zingeving (Ganzevoort 1991). Zingeving gaat dan niet alleen om het aanhangen van een religie of spiritualiteit maar over een dagelijks fenomeen dat structuur aanbrengt in iemands leven (Hijmans 1994) wanneer enkel coping te kort schiet. Het is zodoende interessant om te onderzoeken welke rol zingeving speelt in de genderidentiteitscrisis. In dit onderzoek wordt tevens een jonge doelgroep onderzocht waarbij de vraag is hoe deze personen een invulling geven aan zingeving omdat traditionele religie veranderd is tot een privézaak waarin personen zelf kiezen waarmee zij zin geven aan het leven, zoals muziek of natuur. Wanneer in kaart wordt gebracht welke rol zingeving speelt in de genderidentiteitscrisis van transpersonen, kan hier vanuit de geestelijke gezondheidszorg op worden ingespeeld. Denk bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van iemands zingeving waardoor diegene sterker in zijn/haar/diens schoenen staat en beter om kan gaan met de genderidentiteitscrisis.

Met dit onderzoek streef ik naar een wetenschappelijke en theoretische bijdrage aan het concept genderidentiteitscrisis en onderzoek naar de belemmerende aspecten van de heteronormatieve samenleving op transpersonen. Dit doe ik door de concepten genderidentiteit en crisis bij elkaar te voegen. Bovendien doe ik theoretisch onderzoek naar de heteronormativiteit en de belemmerende aspecten hiervan zodat zichtbaar wordt dat de heteronormatieve samenleving zorgt voor de tot standkoming van de genderidentiteitscrisis. Ook streef ik naar verduidelijking van de rol van zingeving bij jonge transpersonen met een genderidentiteitscrisis zodat passende zorg kan worden aangeboden vanuit de geestelijke gezondheidszorg. Daarnaast wil ik een empirische bijdrage leveren door de belemmerende aspecten van de heteronormativiteit bloot te leggen aan de hand van interviews met jonge transpersonen. Tevens dienen de interviews voor een bijdrage aan de rol van zingeving. Tot slot hoop ik anderen te inspireren tot een bijdrage aan een inclusieve en gelijkwaardige samenleving waarin transpersonen de juiste geestelijke hulp krijgen, voornamelijk gericht op steun ontvangen en het ontwikkelen van hun zingeving.

1.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om de manieren waarop transpersonen omgaan met de genderidentiteitscrisis in kaart te brengen en welke rol zingeving in de genderidentiteitscrisis speelt zodat de belemmerende aspecten van de heteronormatieve samenleving worden blootgelegd, en gericht onderzoek kan worden gedaan naar de wensen en behoeften voor passende zorg van transpersonen waarbij gepleit wordt voor meer inclusiviteit en gelijkheid van transpersonen.

1.3 Vraagstelling

Dit onderzoek bevat twee primaire vraagstellingen:

“Op welke manieren gaan transpersonen om met hun genderidentiteitscrisis?”

“Welke rol speelt zingeving in de genderidentiteitscrisis?”

1.4 Begripsbepaling

Genderidentiteit is een persoonlijke psychologische ervaring van iemands gender dat zich bevindt op het genderspectrum met als uitersten man en vrouw.

Transpersonen zijn personen waarbij de genderidentiteit en/of genderexpressie niet matcht met het geboortegeslacht.

Genderidentiteitscrisis is een periode waarin een individu een (ernstige) verstoring in mentaal en/of fysiek functioneren ervaart door conflicten tussen de heteronormatieve omgeving en het individu over de genderidentiteit en/of de genderexpressie van het individu.

Heteronormativiteit is het dominante overtuigingsstelsel dat gebaseerd is op de veronderstelling dat van alles nature heteroseksueel is waarbij heteroseksuelen en heteroseksualiteit wordt beloond door middel van burgerrechten en economische voordelen.

Belemmerende aspecten van de heteronormatieve samenleving komen voort uit de traditionele genderrollen en verwachtingen die iedereen wordt opgelegd en bestaan bijvoorbeeld uit de stereotypering, onbegrip vanuit de nabije omgeving of mentale problemen zoals depressie en angst.

Identiteitsontwikkeling ontstaat wanneer een persoon zichzelf positioneert in sociale categorieën en groepen waardoor diegene zich op een bepaalde manier kan benoemen in relatie tot die andere sociale categorieën of classificaties.

Coping is een reactie gericht op het verminderen van de emotionele, fysieke en psychologische ongemak aangaande stressvolle levensgebeurtenissen waarbij gestreefd wordt naar het wegnemen van de stress of manieren vinden om de nadelige invloed te verminderen.

Zingeving is een geheel van opvattingen en praktijken die in een overkoepelend symbolisch referentiekader liggen die mensen gebruiken om betekenis te geven aan hun leven met als doel om te overwegen welke verschillende ervaringen het leven de moeite waard maken.

1.5 Opbouw onderzoek

Het doel van dit onderzoek is de manieren blootleggen hoe transpersonen omgaan met de genderidentiteitscrisis en welke rol zingeving in de genderidentiteitscrisis speelt zodat passende zorg kan worden geboden en de belemmerende aspecten van de heteronormatieve samenleving aan het licht worden gebracht. Om te onderzoeken welke copingstijlen de transpersonen gebruiken om om te gaan met de genderidentiteitscrisis, beschrijf ik eerst in het tweede hoofdstuk wie transpersonen zijn en wat gender en een genderidentiteitscrisis is. Dit doe ik aan de hand van het model van de 'Genderbread Person' van Sam Killerman en literatuur van Worthen, Greenberg en Messner omdat het model onderscheid maakt tussen biologische sekse, genderidentiteit, genderexpressie en seksuele oriëntatie, en de andere literatuur een nieuwe kijk biedt op gender. In

het derde hoofdstuk leg ik de heteronormatieve samenleving bloot middels Hornsby, De Taeye en Kuyper waardoor de nadelige invloeden van de heteronormativiteit op de transpersonen wordt belicht. Het vierde hoofdstuk bevat het identiteitsparadigma van James Marcia dat laat zien hoe personen omgaan met conflicten betreffende hun identiteit en hoe ze een identiteit aanmeten. In het vijfde hoofdstuk bespreek ik de copingstijlen van Richard Lazarus en Kenneth Pargament zodat de verschillende coping-strategieën die personen gebruiken zichtbaar worden. Het zesde hoofdstuk bevat het concept zingeving waarin ik onderscheid maak tussen globale en situationele zingeving van Crystal L. Park en Susan Folkman om het situationele aspect van de genderidentiteitscrisis aan te duiden, en het model van zingevingssystemen van Ellen Hijmans dat zingeving ziet als een dagelijks fenomeen. Hierna presenteer ik het methoden hoofdstuk dat uitleg biedt over de aanpak van het kwalitatieve onderzoek. Bovendien analyseer ik de interviews met de transpersonen aan de hand van de volgende onderzoeksvragen:

1. Hoe beschrijft de transpersoon zijn/haar/diens identiteit met betrekking tot voornaamwoorden, zelfcategorisering en expressie?
2. Welke externe en interne aspecten ervaart de transpersoon als belemmerend ten aanzien van genderidentiteit?
3. Welke identiteitsstatus geeft de identiteitsvorming van de transpersoon weer?
4. Welke coping-strategieën hanteren transpersonen ten aanzien van hun genderidentiteitscrisis?
5. Welke zingevingssystemen hanteren transpersonen ten aanzien van hun genderidentiteitscrisis?

Hoofdstuk 2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden een aantal begrippen onderzocht en werkbaar gemaakt voor het volgende deel van dit onderzoek, namelijk de kwalitatieve studie. Ten eerste zal ik de complexiteit van genderidentiteit onderzoeken, waarbij de begrippen transpersoon en genderidentiteitscrisis worden uitgewerkt en vastgesteld. Ten tweede zal ik het concept heteronormativiteit beschrijven om zo de genderidentiteitscrisis uit te diepen. Daarna beschrijf ik het concept van identiteitsontwikkeling om inzicht te creëren in de genderidentiteitscrisis. Vervolgens zal ik de verschillende copingstijlen benoemen die ik gebruik voor dit onderzoek. Tot slot omschrijf ik het concept zingeving, stel ik een definitie hiervan vast en benoem ik verschillende zingevingssystemen.

2.1 Complexiteit van gender

In dit hoofdstuk zal ik de termen transpersoon en genderidentiteitscrisis definiëren. Het doel van dit hoofdstuk is de term transpersoon bepalen om een beeld te schetsen over de doelgroep van deze studie. Tevens ligt het doel bij het blootleggen van de verschillende componenten van de genderidentiteitscrisis om een werkbare empirisch definitie vast te stellen.

Ten eerste beschrijf ik de term transgender door verscheidende definities te benoemen binnen de afgelopen 28 jaar waarbij een beeld wordt geschetst van de doelgroep. Deze term is immers heel breed waarbij de tijdsperiode zal waken voor een gedateerde term omdat deze studie zich richt op de doelgroep anno 2022. Bovendien zal ik een nieuwe definitie bepalen waardoor de doelgroep van deze studie wordt afgebakend. Daarnaast wordt een lijst met verschillende termen binnen de paraplu-term aangereikt als verheldering voor de talrijke benamingen van transpersonen. Deze lijst stel ik grotendeels op aan de hand van The Teaching Transgender Toolkit van Eli R. Green en Luca Maurer, en List of LGBTQ+ terms van Stonewall. Deze literatuur geeft een actueel overzicht van de begrippen dat belangrijk is voor de afbakening van de doelgroep waarbij een inclusief beeld van transpersonen wordt gevormd.

Ten tweede beschrijf ik het model 'Genderbread Person' van Sam Killermann. Hiermee verduidelijk ik het onderscheid tussen biologische sekse, genderidentiteit, expressie en seksuele oriëntatie. Deze verschillende componenten leiden tot talloze combinaties en complexiteit. Ik zal deze complexiteit blootleggen door de aspecten genderidentiteit, biologische sekse en gender expressie apart te onderzoeken middels literatuur van Worthen, Butler, Golombok en Fivush,

Greenberg, Messner, en Suar en Gochhayat. Deze literatuur is gekozen omdat het een nieuwe kijk biedt op de aspecten. Tot slot zal ik een definitie geven voor de genderidentiteitscrisis.

2.2 Transgender

Het begrip transgender kent talrijke definities en betekenissen. De verscheidende definities worden dikwijls verward en incorrect gehanteerd. De term transgender wordt hedendaags in de media of in spreektaal gebruikt om personen aan te duiden die in transitie zijn of hun transitie van man naar vrouw of van vrouw naar man hebben afgerond. Echter, deze binaire definitie is incorrect omdat de term eigenlijk vele betekenissen omvat. Zodoende moet ‘transgender’ worden beschouwd als een paraplueterm voor vele verschillende genderexpressies en genderidentiteiten (Kuyper 2012, 129; Elizabeth Reiss 2004, 168; Nordkamp en Mausolf 2021, 12; Motmans, Burgwal en Dierckx 2020, 5; King, Hughto en Operario 2020, 1).

Waarom wordt dit begrip een paraplueterm genoemd? Begin jaren tachtig zorgt Virginia Prince, een Amerikaanse transactivist, voor de popularisering van deze term. Zij hanteert het begrip om personen als haarzelf te omschrijven: individuen die leven volgens een ander gender dan dat zij toegeschreven krijgen bij geboorte zonder medische behandelingen te raadplegen. Prince gebruikt de term om zich te onderscheiden van *transseksuelen* (i.e. ‘personen met een sterk tegengestelde genderidentiteit en een wens tot medische aanpassing van hun geboortegeslacht aan het gewenste en/of ervaren geslacht’ [Kuyper 2012, 129-30]) en *cross-dressers* (i.e. het tijdelijke aannemen van een andere genderidentiteit met uiterlijke expressie en geen medische behandelingen) (Van Eijk 2008, 4).

Eind jaren negentig groeit de term uiteindelijk uit tot de paraplueterm om personen te beschrijven die de strikte grenzen van gender, seksualiteit en sekse overtreffen. Hierbij is het geen eis om medische behandelingen of ingrepen te ondergaan (Van Eijk 2008, 4-5), en dus geen term om enkel personen in transitie te beschrijven. Susan Stryker omschrijft deze paraplueterm in haar invloedrijke artikel uit 1994 (Currah 2006, 4):

“An umbrella term that refers to all identities or practices that cross over, cut across, move between, or otherwise queer socially constructed sex/gender boundaries. The term includes, but is not limited to, transsexuality, heterosexual transvestism, gay drag, butch lesbianism, and such non-European identities as the Native American berdache or the Indian Hijra.”

Haar definitie toont de essentie van het begrip, namelijk: inclusiviteit voor alle identiteiten en expressies die sekse en gender grenzen overstijgen. Verkoulen (2020, 8) beschrijft transgenders als ‘personen die hun gender anders beleven dan het geslacht dat zij bij de geboorte toegekend hebben gekregen’. Van der Gaag en Van Nimwegen (2017, 1) gebruiken het begrip voor personen waarbij de genderidentiteit en/of expressie niet aansluit bij het geboortegeslacht. Daarnaast suggereert Bornstein (1998) dat de term alle personen omvat die actief het binaire geslacht overtreden. Te zien is dat vele verschillende definities door onderzoekers zijn opgesteld, met ieder zijn voor- en nadelen.

2.3 Transpersoon

Uit de vorige paragraaf blijkt dat elke onderzoeker een (enigszins) andere definitie hanteert. De consensus staat vast dat het begrip een paraplueterm is, maar het is onduidelijk wat het in de praktijk exact betekent. De transgendergemeenschap is complex: ieder heeft zijn eigen ervaringen, identiteit en expressie. Sommigen kiezen voor hormoontherapie, operaties of alleen voor een bepaalde uiting zoals een specifieke kledingstijl. Voor het tweede deel van dit onderzoek is het belangrijk dat een duidelijke en werkbare definitie wordt opgesteld om zo de doelgroep af te bakenen en een helder beeld te schetsen van deze doelgroep.

Aangezien de term transgender confusie kan oproepen zoals in de vorige paragraaf is beschreven, kiest dit onderzoek voor de term *transpersoon*. Bovendien is hiervoor gekozen omdat de term *transpersoon* vooralsnog geen negatieve connotatie of verwarrende betekenis heeft: het is een relatief nieuwe term.

Het begrip wordt in dit onderzoek gedefinieerd als: ‘Een persoon waarbij de genderidentiteit en/of genderexpressie niet matcht met het geboortegeslacht’. Deze betekenis leidt tot inclusiviteit door de brede benadering van het begrip. Om de doelgroep af te bakenen en een beeld te schetsen van de personen die in aanmerking komen voor dit onderzoek is een lijst opgesteld van de verschillende benamingen van de genderidentiteiten en genderexpressies (zie bijlage 1).

De belangrijkste overeenkomst van de doelgroep transpersonen is de genderidentiteitscrisis die zij beleven of hebben beleefd. Om deze identiteitscrisis te begrijpen, moet allereerst het onderscheid tussen biologische sekse, genderidentiteit, genderexpressie en seksuele oriëntatie worden vastgesteld.

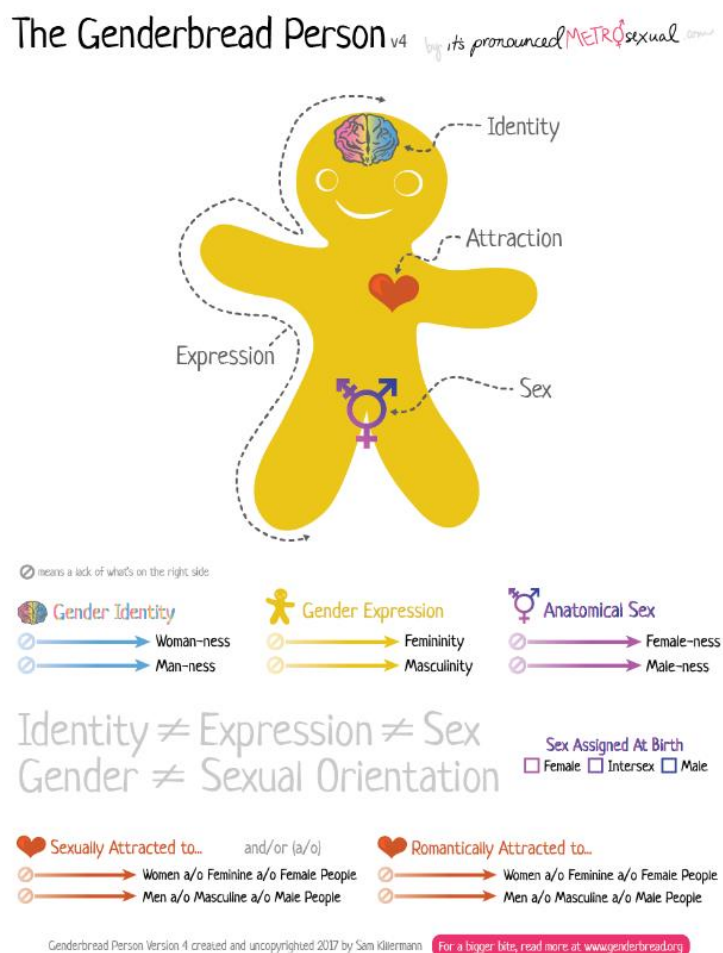
In de volgende paragraaf wordt het model 'Genderbread Person' van Sam Killermann gebruikt om dit onderscheid uit te leggen.

2.4 Genderbread Person

Transpersonen zijn divers en er bestaan vele verscheidende termen en definities die vaak verwisseld worden of transformeren door de tijd heen. In deze paragraaf wordt het onderscheid tussen gender, sekse en identiteit uitgelegd aan de hand van het model van de Genderbread person van Sam Killermann (zie figuur 1), om de verschillen tussen transpersonen te verduidelijken.

Sam Killermann heeft gender gecategoriseerd in drie aparte onderdelen, namelijk: identiteit, expressie en sekse. Het primaire punt hiervan is, is dat genderidentiteit, genderexpressie, biologische sekse en de seksuele oriëntatie onafhankelijk van elkaar zijn. Genderidentiteit beschrijft hoe iemand zichzelf aanschouwt: man, vrouw of ergens ertussen in. Genderidentiteit kan dus gezien worden als een spectrum met veel diversiteit en de stereotype man en vrouw als uitersten (Van der Gaag en Van Nimwegen 2017, 3).

Genderexpressie kenmerkt hoe iemand gender uit: bijvoorbeeld de manier waarop iemand zich gedraagt en hoe iemand zich kleedt. Vaak wordt deze genderexpressie gebaseerd op traditionele genderrollen. Bijvoorbeeld: een vrouw is eerder emotioneel en mag jurken dragen. Biologische sekse wordt bepaald door de objectief meetbare organen, hormonen en chromosomen die iemand bezit. Een voorbeeld hiervan is een vrouw met een vulva, eierstokken, baarmoeder,

Figuur 1: Killermann, Sam. 'The Genderbread Person'. Geraadpleegd op 31 januari 2022. <https://www.genderbread.org/resource/genderbread-person-v4-0>

twee X chromosomen en overwegend oestrogeen. Tot slot omschrijft de seksuele oriëntatie de emotionele, fysieke en spirituele aantrekkingskracht die iemand voelt voor de ander.

Personen kunnen binnen drie categorieën verschillende combinaties ervaren. Een persoon met het geboortegeslacht vrouw kan zich identificeren als non-binair (i.e. een paraplueterm voor personen die zich niet identificeren als man of vrouw [Stonewall n.d]), zich conformeren aan de *vrouwelijke* traditionele genderrollen en zich seksueel aangetrokken voelen tot zowel *man* als *vrouw*. Dit toont de complexiteit van het begrip genderidentiteit aan. In de volgende paragraaf wordt verder ingegaan op de onderdelen gender, sekse en identiteit.

2.5 Gender en genderidentiteit

Gender speelt een grote rol in het trans-zijn; het zit zelfs in de paraplueterm (i.e. *transgender*). In Nederland wordt het concept gender grotendeels uitgedrukt in stereotyperende rollen: een vrouw draagt rokken, een man daarentegen niet. Het toewijzen van iemands gender, en vaak daarbij de genderidentiteit, gebeurt al tijdens de geboorte. In dit land wordt de persoon dan gecategoriseerd als jongen of meisje op basis van de genitaliën. Maar er zijn personen die niet gedefinieerd kunnen worden als *mannelijk* of *vrouwelijk*. Deze personen worden interseks personen genoemd. Zij dagen de sociale aspecten van de seksuele classificaties (man/vrouw) uit door van nature niet te voldoen hieraan. Er kan gesteld worden dat mensen zodoende niet geboren worden met een gender of genderidentiteit, maar dat deze gecreëerd of zelfs opgelegd worden.

In de paragraaf Genderbread Person wordt genderidentiteit beschreven als een spectrum met man en vrouw als uitersten. Maar er bestaan verschillende interpretaties over wat genderidentiteit precies is die ik hieronder kort zal belichten. Deze verdieping van genderidentiteit toont het sociale aspect hiervan dat een rol speelt in de complexiteit van genderidentiteitscrisis en de invloed van heteronormativiteit op transpersonen dat in het volgende hoofdstuk behandeld zal worden.

In het boek *Performing and Negotiating Gender* wordt genderidentiteit aangeduid als een samenstelling van gender gerelateerde ervaringen van gelijkheid en verschillen (Järviluoma, Moisala en Vilkkö 2003, 17). Dit betekent dat iemand zijn/haar/diens genderidentiteit vormt op basis van overeenkomsten en verschillen die diegene ervaart bij anderen. Bijvoorbeeld: een persoon beslist om zichzelf als man te identificeren doordat hij zichzelf categoriseert op basis van overeenkomsten met de stereotyperende mannen en verschillen met de andere genders. Daarnaast stelt Worthen (2013, 705) dat genderidentiteit een persoonlijke psychologische ervaring is van

iemand's gender. Daardoor is het een belangrijk onderdeel van de betekenis van de term trans: het gaat om de beleving van iemand en niet een permanente staat van zijn. Daarenboven benoemt Judith Butler, net als het bovengenoemde artikel van Järviluoma, Moisala en Vilkkö, dat genderidentiteit alsmaar veranderd. Het is een identiteit die zich in een sociaal milieu ontwikkelt en opnieuw wordt vormgegeven (Butler 1988).

De genderidentiteit wordt uitgedrukt door middel van lichamelijke gedragingen. Volgens Butler (1988, 519) houdt het lichaam met het gedrag, bewegingen en gebaren de illusie van de genderidentiteit in stand. Hiermee bedoelt *die* (i.e. voornaamwoord van Judith Butler die zich identificeert als non-binair) dat door middel van de gedragingen en bewegingen iemand de genderidentiteit creëert, waardoor het een illusie is en dus niet *natuurlijk* of *echt* is. Bovendien veronderstelt *die* dat genderidentiteit wordt samengesteld door een herhaling van performatieve uitdrukkingen (Butler 1990, 24-5). Dit betekent dat gender niet bestaat voordat iemand gender gerelateerde handelingen uitvoert. Bijvoorbeeld: iemand wordt niet gezien als mannelijk of vrouwelijk voordat diegene dat uitmiddels kleding, haar en/of make-up. Een persoon wordt zodoende mannelijk ervaren als diegene een kort kapsel en *stoere* kleding draagt. Door deze zelfcategorisering zijn genderidentiteiten historisch en sociaal specifiek omdat ze begrensd worden door tijd, plaats en sociale omgeving (Järviluoma, Moisala en Vilkkö 2003, 17-8). De genderidentiteit 'vrouw' werd in de middeleeuwen anders ingevuld dan hedendaags. In die tijd waren de genderrollen veel strikter dan anno 2022. De bestaande genderidentiteiten zullen alsmaar veranderen door de tijd heen en wellicht zullen er nieuwe ontstaan.

Het boek Gender Development merkt op dat genderidentiteit bijna altijd in lijn is met de biologische sekse (i.e. sekse waar iemand geboren mee, oftewel geboortegeslacht). Voor deze personen geldt dat hun genderidentiteit grotendeels gebaseerd is op traditionele genderrollen. Genderrollen worden beschreven als gedragingen en attitudes die beschouwd worden als geschikt in een bepaalde cultuur (Golombok en Fivush 1994, 3-4). Bijvoorbeeld: een persoon wordt met het 'vrouwelijke' geslacht geboren waardoor diegene haar gender identificeert als vrouw en zich zorgzaam gedraagt. Ondanks dat het merendeel van de bevolking zich (grotendeels) houdt aan deze genderrollen, adapteren ze aan tijd en plaats wat maakt dat de genderrollen en tevens gender zelf een maatschappelijk product is.

Bij deze genderrollen hoort een bepaalde uitdrukking. In het volgende stuk wordt de expressie van gender kort beschreven.

2.6 Genderexpressie

Onder het kopje ‘Genderbread Person’ wordt genderexpressie beschreven als de manier waarop iemand gender uit. Dit komt tot uiting door onder meer het gedrag, lichaamstaal, kleding of make-up. Het is zodoende de manier waarop de genderbeleving geopenbaard wordt naar de buitenwereld (Schuylenbergh en Motmans 2018, 218).

Vaak is het gebaseerd op de traditionele genderrollen die hierboven zijn beschreven. Wanneer een persoon zich conformeert aan deze genderrollen, wordt diegene waargenomen als vrouw of man. Er zijn tevens personen die van deze rollen afwijken. Een voorbeeld hiervan is een cross-dresser (i.e. het tijdelijk aannemen van een andere genderidentiteit met uiterlijke expressie zonder medische behandelingen [Van Eijk 2008, 4]). Echter, de expressie van gender kan zich ook voordoen in kleinere dingen. Bijvoorbeeld een persoon die zich identificeert als man en nagellak (traditionele vrouwelijke genderrol) draagt. De uiting van gender (genderexpressie) staat dus los van genderidentiteit of biologische sekse, maar deze concepten kunnen wel van invloed zijn op elkaar.

2.7 Biologische sekse

Er is geconstateerd dat het concept gender en daarbij de genderidentiteit en genderrollen veranderlijk en een sociaal construct zijn. Toch krijgt het lichaam te maken met hormonen door het geboortegeslacht. Hierdoor kan de vraag gesteld worden: welke rol speelt de biologische sekse in gender?

Er wordt vastgehouden aan het idee dat sekse en biologie onafscheidelijk zijn: sekse wordt gezien als permanent en stabiel. Maar deze biologische verschillen (mannelijke en vrouwelijke geslachtsorganen) zijn ooit zo geïnterpreteerd waardoor dit tevens als een sociaal construct gezien kan worden. In Nederland wordt het geslacht van een individu vastgesteld op de geboorteakte. Wanneer de genitaliën bij de geboorte dubbelzinnig lijken, wordt het geslacht toegewezen op basis van stereotypen over de sekserol. Hierover stelt Greenberg (2006, 52) dat: mannen gedefinieerd worden middels hun vermogen om een vrouw te penetreren, en vrouwen gedefinieerd worden aan de hand van hun vermogen om voort te planten. Dit leidt tot de aanname dat sekse wederom een sociaal construct is. Dit om de reden dat de sekserollen kunnen vergeleken worden met de

traditionele genderrollen. Net zoals de genderrollen ooit maatschappelijk zijn vastgesteld, zijn de sekserollen dit ook. Het is maatschappelijk geaccepteerd dat een persoon met een vulva, eierstokken, baarmoeder, twee X chromosomen en overwegend oestrogeen een vrouw wordt genoemd.

Alhoewel sekse dus gezien kan worden als een maatschappelijk construct, suggereren onderzoeken het bestaan van een seksueel dimorf brein (i.e. ‘verschil in uiterlijk tussen man en vrouw van één soort’ [Encyclo, n.d]). Dit uit zich in kleine verschillen in de hersenanatomie en functioneren tussen de twee geslachten. Toch is het onduidelijk hoe deze verschillende hersenstructuren leiden tot sekseverschillen in cognitie en gedrag. Aanzienlijk veel onderzoeken tonen dat seksueel dimorfe hersenstructuren vaak in overeenstemming zijn met de genderidentiteit in plaats van met het geboortegeslacht (Ristori et al. 2020, 6). Dit impliceert dat de genderidentiteit van invloed is op de hersenstructuur en niet het geboortegeslacht. Daarnaast toont het onderzoek van Ehrhardt en Meyer-Bahlburg (1981, 1317) dat de ontwikkeling van de genderidentiteit grotendeels afhankelijk van de genderidentiteit van de ouders is. De identiteit van een interseks persoon kan ambigu worden, afhankelijk van de opvoeding. Het onderzoek stelt tevens dat genderidentiteit overwegend afhangt van postnatale omgevingsfactoren (Ehrhardt en Meyer-Bahlburg 1981, 1312-7).

De hormonen die vrijkomen bij een bepaald geboortegeslacht hebben tevens het label *vrouwelijk* of *mannelijk* gekregen. Hormonen kunnen leiden tot bepaald gedrag. Maar het gedrag of de hormonen in wezen zijn niet mannelijk of vrouwelijk. Het label dat erop is geplakt, is ook een maatschappelijk product. Hierdoor is de rol van biologische sekse op het gedrag van iemand eigenlijk kleiner dan gedacht. De biologische verschillen, de gedragingen door bepaalde hormonen en het bestaan van een seksueel dimorf brein zijn wederom maatschappelijk producten omdat hier maatschappelijke labels (mannelijk/vrouwelijk) zijn opgeplakt.

Ook benoemen Karkazis en Jordan-Young (2019) dat er geen expliciet bewijs bestaat voor de relatie tussen testosteron level en agressie, seksueel verlangen, en kracht. Ze tonen dat testosteron geen mannelijk seks hormoon is: het is een steroïde hormoon dat in verschillende geslachten en genders voorkomt en meerdere functies heeft. Daarnaast benadrukt Richardson (2015) dat 99.9 procent van de menselijke genomen (i.e. verzameling van alle genen) identiek zijn. Er is dus een misconceptie dat mannen en vrouwen genetisch verschillend zijn. Ook benoemt ze dat het bewijs dat gebruikt wordt om chromosomale bepaling van de geslachten te rechtvaardigen beperkt en

tegenstrijdig is. Er is weinig empirisch bewijs voor het principe dat de aanwezigheid van het Y-chromosoom een doorslaggevende rol heeft voor het verschil tussen mannen en vrouwen. Studies die dit wel proberen vast te stellen, negeren dikwijls andere invloedrijke variabelen zoals leeftijd, gewicht en hormonen waarvan bekend is dat deze de genexpressie beïnvloeden.

Uit deze onderzoeken kan gesteld worden dat de biologische sekse in gender en genderidentiteit een aanzienlijk kleinere rol speelt dan wordt gedacht in de heteronormatieve samenleving. Deze heteronormatieve samenleving wordt verkend in het volgende hoofdstuk. De hormonen, het brein, de genen en het biologische geslacht zijn dus geen overheersende factoren voor iemands genderidentiteit.

2.8 Genderidentiteitscrisis

De complexiteit van gender leidt tot talrijke combinaties van genderidentiteiten, genderexpressies en begrippen. In dit onderzoek ga ik er van uit dat transpersonen allemaal een ding gemeen hebben, namelijk: de genderidentiteitscrisis. Nu is de vraag: waar bestaat die genderidentiteitscrisis uit?

Het woord ‘crisis’ geeft een periode aan waarbij het functioneren ernstig verstoord raakt (Encyclo n.d). Genderidentiteit is de persoonlijke psychologische beleving van iemands gender. Deze beleving is op zichzelf staand geen crisis. De crisis ontstaat pas wanneer de omgeving de bepaalde beleving en/of uiting daarvan afkeurt. Dit gebeurt in de heteronormatieve samenleving, waar ik in het volgende hoofdstuk op in zal gaan.

De genderidentiteitscrisis komt dus tot stand door de belemmerende aspecten van de heteronormatieve samenleving, waarbij die aspecten (mentaal of fysiek) leiden tot een crisis (zie volgend hoofdstuk). Hieronder volgt mijn definitie van het concept:

‘Een periode waarin een individu een (ernstige) verstoring in mentaal en/of fysiek functioneren ervaart door conflicten tussen de heteronormatieve omgeving en het individu over de genderidentiteit en/of de genderexpressie van het individu.’

In het begin van dit hoofdstuk is het begrip transpersoon gedefinieerd als: ‘Een persoon waarbij de genderidentiteit en/of genderexpressie niet matcht met het geboortegeslacht’. Daarnaast is middels het model van Sam Killermann ‘Genderbread Person’ het verschil tussen de biologische sekse, genderidentiteit en genderexpressie verklaard. Deze concepten staan los van elkaar, maar interacteren wel. Samenvattend, genderidentiteit is de persoonlijke psychologische beleving van

iemands gender met man en vrouw op het uiterste van het spectrum. Genderexpressie is de manier waarop iemand zich gedraagt en kleedt. De biologische sekse wordt vastgesteld door de objectief meetbare organen, hormonen en chromosomen van een persoon. Bovendien is vastgesteld dat de biologische sekse en daarbij de hormonen, genen en het brein een aanzienlijk kleine rol speelt op iemands genderidentiteit. Tot slot heb ik hierboven een definitie van de genderidentiteitscrisis gegeven en beschreven dat de genderidentiteitscrisis tot stand komt door de belemmerende aspecten van de heteronormatieve samenleving. In het volgende hoofdstuk zal dit worden uitgediept.

Hoofdstuk 3. Heteronormativiteit

In het voorgaand hoofdstuk is de term transpersoon gedefinieerd en het verschil tussen biologische sekse, genderidentiteit en genderexpressie verklaard. Het belangrijkste inzicht is dat deze concepten los van elkaar staan, maar wel kunnen interacteren. Een transpersoon wordt in dit onderzoek omschreven als: ‘Een persoon waarbij de genderidentiteit en/of genderexpressie niet matcht met het geboortegeslacht’. Daarnaast heb ik benoemd dat de heteronormatieve samenleving leidt tot de genderidentiteitscrisis van transpersonen, waarbij ik dit concept definieer als: ‘Een periode waarin een individu een (ernstige) verstoring in mentaal en/of fysiek functioneren ervaart door conflicten tussen de heteronormatieve omgeving en het individu over de genderidentiteit en/of de genderexpressie van het individu.’

Dit hoofdstuk heeft tot doel de belemmerende aspecten van de heteronormatieve samenleving op transpersonen te benoemen. Op deze manier wordt de importantie van het concept heteronormativiteit beredeneert en de invloed daarvan op transpersonen verklaard. Er wordt gebruik gemaakt van recente literatuur omdat het gaat om de hedendaagse samenleving anno 2022.

Ik zal eerst het concept heteronormativiteit onderzoeken aan de hand van literatuur van Hornsby, De Taeye en Kuyper. Vervolgens zal ik de invloeden van de heteronormativiteit op transpersonen belichten middels de gendersocialisatie-theorie van Messner, en literatuur van Suar en Gochhayat, en Robinson. Deze literatuur levert een basis voor de belemmerende aspecten van heteronormativiteit en wordt om die reden belicht. Tot slot worden nogmaals de belemmerende aspecten van de heteronormativiteit op transpersonen benoemd, zodat de genderidentiteitscrisis wordt geconcretiseerd.

3.1 Het concept heteronormativiteit

In het vorige hoofdstuk is beschreven dat gender een product is van de maatschappij. De maatschappij verandert gaandeweg en de manier waarop naar gender wordt gekeken transformeert mee. Toch heerst op dit moment (anno 2022) een dominante standaard die in stand wordt gehouden door het overgrote deel van de samenleving. Het begrip heteronormativiteit is dan ook de overheersende norm die in de westerse wereld, zo tevens in Nederland, leeft. De definitie van Hornsby (2016, 2) is leidend in dit onderzoek, en beschrijft het concept heteronormativiteit als: het dominante overtuigingssysteem dat gebaseerd is op de veronderstelling dat alles van nature heteroseksueel is. Utamsingh et al. (2016, 566) vult dit aan door te benoemen dat de norm tevens bestaat uit twee vastliggende binaire genders: man en vrouw. Dit criterium in de samenleving zorgt

ervoor dat heteroseksuelen en heteroseksualiteit worden beloond door middel van burgerrechten en economische voordelen (Hornsby 2016, 2). Een voorbeeld van zo'n burgerrecht is het heteronormatieve zorgstelsel. In de zorg worden patiënten benadert met een binaire zienswijze: man en vrouw. Wanneer een transpersoon daarbuiten valt, is het risico dat diegene niet de juiste zorg krijgt groot. Als een patiënt daadwerkelijk past in het strikte hokje van man of vrouw wordt wel passende zorg verleent: wat eigenlijk een burgerrecht voor iedereen is.

Ook kent de Nederlandse maatschappij een bepaald 'heteroseksisme'. Van de Ven (1996) definieert deze term als de superioriteit van heteroseksualiteit. Dat betekent dat in de samenleving heteroseksualiteit boven alle andere vormen van seksualiteit staat. Dit is te zien in onze huidige maatschappij waar heteroseksualiteit ervaren wordt als normaal. Een voorbeeld hiervan is het uit de kast komen. Personen die niet conformeren aan heteroseksualiteit of cisgender (i.e. persoon die zich conformeert met het geboortegeslacht) worden geacht uit de kast te komen. Dit geeft een signaal dat personen afwijken van de overheersende norm (i.e. heteroseksueel, cisgender en mannelijk of vrouwelijk uiten), waardoor de nadruk wordt gelegd op *anders* zijn. De Taeye (2019, 7) benoemt dat iedere andere seksualiteit of identiteit wordt gezien als incorrect. Onderzoeken tonen aan dat leden uit de LHBT+ gemeenschap vaker slachtoffer zijn van geweld dan heteroseksuelen, vaker worden gepest en zich vaker onveilig voelen in hun wijk (Kuyper 2017; Van Beusekom en Kuyper 2018; Van Oosterhout en Alink 2015). Transpersonen worden zodoende anders behandeld.

Heteronormativiteit wordt bij de geboorte als een stempel op een persoon gedrukt. Voorbeeld: steeds vaker worden gender reveal party's gegeven. Hierbij geven de ouders een feest waarbij het geboortegeslacht van de foetus wordt onthuld. In Nederland bestaat de verwachting dat het geboortegeslacht en de genderidentiteit dan ook met elkaar overeenkomen. Bijvoorbeeld: wanneer een persoon geboren wordt als vrouw, zal deze persoon zich gedurende de ontwikkeling gaan identificeren als cisvrouw, zich vrouwelijk gedragen en op seksueel gebied verlangen naar een man. De Taeye (2019, 11) benoemt dat een normatieve seksuele opvatting leidt tot een normatieve manier van leven. Dit bestaat uit de gecreëerde verwachting van de samenleving dat iemand zich normaliter identificeert als hetero en zich tevens hetero gedraagt (i.e. gedragingen volgens de traditionele genderrollen). De genderidentiteit, het geboortegeslacht, de genderexpressie en de seksuele oriëntatie moeten allemaal in lijn zijn met heteronormativiteit, dus: identificatie als

vrouw, vrouwelijk geboortegeslacht, conformeren aan vrouwelijke genderrollen en seksueel aangetrokken zijn tot het tegenovergestelde geslacht, namelijk: man.

Toch wordt Nederland gezien als een tolerant land ten aanzien van de LHBT+ gemeenschap. Maar deze tolerantie kent zijn grenzen. De verwachting bestaat dat wanneer iemand afwijkt van het heteronormatieve criterium, ze zich wel aanpassen aan de binaire genderrollen: man of vrouw. Een voorbeeld hiervan is een transpersoon die een volledige transitie afrondt van geboortegeslacht man naar het geslacht vrouw en ook conformeert aan de vrouwelijke genderrol.

Voortplanting wordt vaak gezien als essentieel deel van het leven. Argumenten hiervoor zijn onder andere: het in stand houden van de menselijke populatie (al is dit argument achterhaald door de overbevolking) en kinderen krijgen als religieuze plicht. Hierdoor wordt voortplanting dan ook gezien als rechtvaardiging voor de heteronormativiteit. Butler (1988) gaat dan ook zo ver door te stellen dat de associatie tussen geboortegeslacht met de daarbij horende genderidentiteit en de aantrekking tot het tegengestelde gender/geslacht onnatuurlijk is omdat het alleen de voortplanting aanmoedigt. Robinson (2016, 1) stelt dat genderrollen van mannelijke mannen en vrouwelijke vrouwen worden gezien als natuurlijk, en seksuele relaties tussen man en vrouw worden verondersteld. Monogame reproductieve heteroseksualiteit wordt dus beschouwd als superieur in onze samenleving.

Heteronormativiteit legt zodoende allerlei verwachtingen op. Iedereen en alles wat ertussen of ernaast valt, daagt de stabiliteit uit van het heteronormatieve gendersysteem. Hierdoor worden de personen die er buiten vallen benadeeld en uitgesloten. In de volgende paragraaf wordt ingegaan op deze nadelen.

3.2 Invloed en belemmerende aspecten

Heteronormativiteit is dus een dominant overtuigingsstelsel in onze maatschappij dat stelt dat alles van nature heteroseksueel is. Daarbij horen veel verwachtingen en aannames die in de voorgaande paragraaf zijn beschreven. Dit heeft invloed op transpersonen. Sommigen proberen deze heteronormativiteit zo hard mogelijk te provoceren. Anderen kiezen om een volledige transitie door te gaan en uiteindelijk terecht te komen bij het andere uiterste op het genderspectrum. Maar het heeft niet enkel effect op iemands identificatie. Doordat heteroseksualiteit beloond wordt in het westerse gendersysteem, worden *anderen* benadeeld.

Het benadelen begint al vanaf kinds af aan. De gendersocialisatie-theorie stelt dat een samenleving diverse waarden, rechten, plichten en normen hecht aan de twee dominerende geslachten (Messner 2000, 765-7). Wanneer kinderen het besef krijgen dat ze vrouw of man zijn, internaliseren ze de traditionele genderrollen die de samenleving wenselijk vindt. Kinderen imiteren of kopiëren het gedrag van de personen om hun heen om op die manier beloningen te ontvangen en straffen te vermijden (Suar en Gochhayat 2016, 200). De maatschappij en de omgeving waar iemand opgroeit, heeft zodoende een sterke invloed op de genderidentiteit. Wanneer een persoon afwijkt, wordt diegene vermoedelijk benadeeld of zelfs gestraft. Een voorbeeld hiervan toont het onderzoek van Marchia en Sommer (2019, 286): die stellen dat iemand die buiten de heteronormativiteit valt, gediscrimineerd en gestereotypeerd wordt op werk middels hun genderexpressie. Bovendien toont de slechte sociaal-economische positie van transpersonen in Nederland dat transpersonen het niet makkelijk hebben. Gevolgen voor transpersonen hiervan zijn: vaker een uitkering, een hoog opleidingsniveau maar een laag inkomen, minder vaak werknemer of zelfstandige en vaker alleenstaand (Geerdinck et al. 2011; Kuyper 2017, 6).

Ook scheldwoorden zoals ‘homo’ of ‘travestiet’ duiden op diepgewortelde maatschappelijke afkeuring van homoseksualiteit en andere seksualiteiten of identiteiten. Personen die zich identificeren met een andere seksuele oriëntatie of identiteit dan hetero worden aanhoudend geconfronteerd met de norm dat alles wat buiten het hokje hetero valt, negatief en ongewenst is (Wyns 2018, 1). Heteronormativiteit toont zodoende de bevoorrechting van heteroseksualiteit. Dit heeft tevens invloed op sociale relaties, waarbij Robinson (2016, 1) stelt dat de gelegitimeerde discriminatie van seksuele en gender minderheden het meest te vinden is in sociale instellingen zoals het gezin, het onderwijs, de media, de wet en religie. Een voorbeeld hiervan is de heteroseksuele cispersonen die in de media representatief zijn. Andere seksualiteiten en genderidentiteiten worden weggelaten of stereotyperend neergezet wat kan leiden tot onzekerheid en uitsluiting voor transpersonen. Ook worden transpersonen vaak achterwege gelaten in het onderwijs wanneer het gaat om seksuele gezondheidsvoorlichting en ander pedagogisch onderwijs.

Bovendien heeft de heteronormativiteit invloed op de mentale gezondheid. Wanneer iemand niet de volledige vrijheid heeft om zichzelf te ontwikkelen of te uiten, ervaart diegene innerlijke stress. Ook tonen veel onderzoeken naar transpersonen: psychische problemen, depressie, eenzaamheid,

suïcidaliteit, angst, verminderd welzijn, en meer fysieke en persoonlijke beperkingen in vergelijking met de controle groep (Ainsworth en Spiegel 2010, 1022; Keuzenkamp 2012, 12; Kuhn et al. 2009, 687; Kuypers 2017, 6). Verklaringen die hiervoor worden gegeven in de onderzoeken zijn onder andere: minder sociale steun en verlies van familie en vrienden tijdens transitie, baanverlies en verlies van huisvesting, lager inkomen, negatieve reacties, onveilig voelen en vaker slachtoffer van pesten.

De heteronormativiteit kan ook leiden tot minder sociale steun door de negatieve houding ten opzichte van transpersonen, de beperkte vrijheid om zichzelf te uiten/ontwikkelen en de angst om in onveilige situaties terecht te komen. Seksuele en gender minderheden worden vaak gedwongen door de maatschappij om zich te assimileren in de heteronormatieve structuren en zich te conformeren aan de traditionele genderrollen om zo rechten en privileges te verkrijgen. Dit betekent dat een interseks persoon zich gedwongen kan voelen om zich te conformeren aan het mannelijk of vrouwelijk geslacht met de bijhorende genderidentiteit- en expressie. Hierdoor vallen zij toch binnen de heteronormatieve genderrollen van de samenleving. Dit geldt eveneens voor transpersonen die kiezen voor een volledige transitie, bijvoorbeeld van man naar vrouw. Hierdoor ontstaat sociale druk om zich anders voor te doen wat wellicht een negatieve invloed heeft op de ontwikkeling van de genderidentiteit.

Heteronormativiteit wordt in dit onderzoek dus gedefinieerd volgens de betekenis van Hornsby (2016, 2), namelijk: het dominante overtuigingssysteem dat gebaseerd is op de veronderstelling dat alles van nature heteroseksueel is met daarbij de twee binaire genders (man en vrouw). Deze heteronormativiteit wordt als normaal ervaren in de Nederlandse samenleving waarbij ieder andere seksualiteit of genderidentiteit als afwijkend of zelfs incorrect wordt beschouwd. Bij deze standaard hoort tevens een manier van leven: de verwachting dat een persoon zich normaliter identificeert als hetero en cisgender.

De overheersende norm legt dus allerlei verwachtingen op wat leidt tot allerlei belemmerende aspecten voor transpersonen. De potentiële invloeden en belemmerende aspecten in dit hoofdstuk zijn beschreven als: psychische problemen (onder andere depressie, angst en eenzaamheid), fysieke en persoonlijke beperkingen (o.a uitsluiting, lager inkomen, baanverlies en verlies van huisvesting), negatieve reacties en gewelddadigheid, en minder sociale steun. De genderidentiteitscrisis ontstaat dus mede door al deze invloeden en belemmerende aspecten. Dit

komt doordat de beleving van gender en de expressie daarvan op zichzelf niet leidt tot een crisis. De crisis ontwikkelt zich door de belemmerende aspecten van de heteronormativiteit omdat dat de beleving van transpersonen afkeurt.

Het volgende hoofdstuk zal de identiteitsontwikkeling beschrijven om inzicht te creëren in de genderidentiteitscrisis.

Hoofdstuk 4. Identiteitsontwikkeling

In het vorige hoofdstuk is de heteronormatieve samenleving en de belemmerende aspecten voor transpersonen beschreven die bestaan uit onder andere psychische problemen, fysieke en persoonlijke beperkingen zoals uitsluiting, minder sociale steun en negatieve reacties. Dit heeft invloed op de identiteitsontwikkeling van de transpersonen.

Om inzicht te creëren in de genderidentiteitscrisis van transpersonen, stel ik in dit hoofdstuk identiteitsontwikkeling (i.e. identiteitsvorming) centraal. Het doel van dit hoofdstuk is om vast te stellen wanneer een persoon succesvol is in zijn/haar/diens identiteitsontwikkeling. Eerst zal ik identiteitsvorming kort toelichten middels de (sociale) identiteitstheorie ontwikkeld door Henri Tajfel en John Turner, zodat de vorming van identiteit van een persoon duidelijk wordt en deze theorie de identiteit van iemand ten opzichte van anderen blootlegt. Bovendien benoem ik de ontwikkelingstheorie van Erik Erikson, omdat deze prominente theorie hedendaags nog steeds wordt gebruikt voor de uitleg van sociale en emotionele ontwikkeling. Daarna zal ik het identiteitsstatus-paradigma van Marcia James, gebaseerd op de theorie van Erikson, introduceren zodat de vier verschillende stadia van identiteitsontwikkeling bloot worden gelegd. Ik heb gekozen voor dit paradigma omdat het de verschillende manieren presenteert waarop personen keuzes maken aangaande identiteitsproblemen.

4.1 Identiteitsvorming

In hoofdstuk 2 is beschreven dat transpersonen een genderidentiteitscrisis ervaren of deze hebben ervaart. Hierdoor krijgen zij te maken met conflicten binnen hun (gender)identiteit. Ze voelen druk vanuit de heteronormatieve samenleving om zich te conformeren aan de binaire norm: de hokjes van man en vrouw. De (sociale) identiteitstheorie ontwikkeld door Henri Tajfel en John Turner stelt dat een persoon zichzelf als een object kan categoriseren, classificeren en zichzelf op een bepaalde manier kan benoemen in relatie tot andere sociale categorieën of classificaties (Stets en Burke 2000, 224). Door dit proces wat zelfcategorisering wordt genoemd, wordt een identiteit gevormd.

De zelfcategorisering stelt dat personen elkaar en zichzelf zien in bepaalde rol(len) wat leidt tot bepaalde verwachtingen ten aanzien van andermans en eigen gedrag. Bijvoorbeeld: een persoon beschouwt een ander als man, waardoor bepaalde verwachtingen van gedrag en kleding ontstaan. Deze verwachtingen vormen een reeks van normen die het gedrag van een persoon sturen omdat dit vaak meer voordelen oplevert dan wanneer iemand tegen deze verwachtingen ingaat. Zo

classificeert iemand zichzelf: door zich aan te passen aan de verwachtingen van anderen. Er kunnen zodoende ook verschillende identiteiten naast elkaar bestaan. Dit gebeurt wanneer een persoon zich aan verscheidende groepen wil conformeren, bijvoorbeeld in een gezin, op de sportclub of aan het hokje ‘man’.

Transpersonen krijgen te maken met de talrijke verwachtingen vanuit de samenleving, zoals de verwachting dat zij in de strikte hokjes van man of vrouw passen of de verwachting dat iemand zich conformeert aan zijn/haar/diens geboortegeslacht. Deze theorie benadrukt dan ook het belang van het aanpassen aan verschillende groepen om zo een identiteit te vormen waardoor het blootlegt dat de identiteitsvorming van transpersonen vermoedelijk moeilijker verloopt dan personen die zich conformeren aan de heteronormatieve norm.

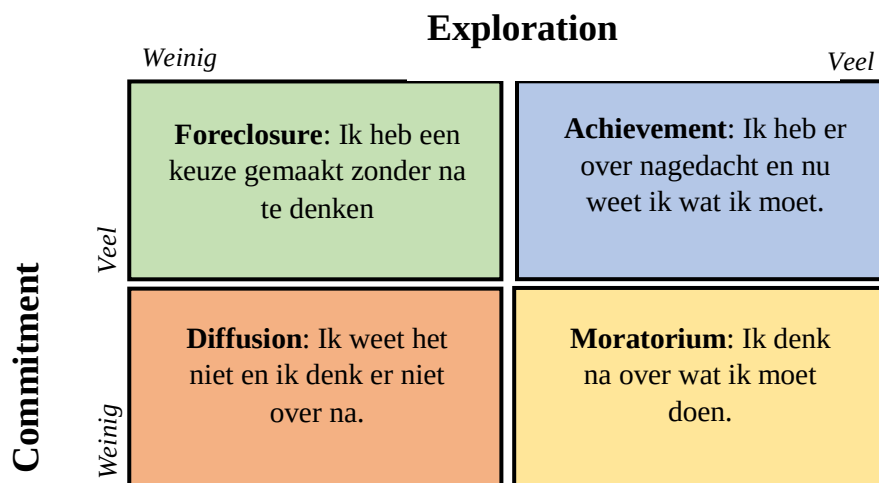
4.2 Het identiteitsstatus-paradigma

In de vorige paragraaf is naar voren gekomen dat identiteitsvorming voornamelijk bestaat uit zichzelf positioneren in sociale categorieën en groepen. Erik Erikson heeft in 1950 de beroemde ontwikkelingstheorie ontworpen. Deze theorie bestaat uit acht stadia waarbij elk stadium een psychosociaal conflict moet oplossen. In het vijfde stadium (12 tot 20 jaar) staat identiteitsvorming centraal. Hierin vraagt een adolescent zich af wie hij/zij/die nou eigenlijk is en tevens welke plaats diegene in de samenleving heeft. De persoon legt hier de basis voor hun toekomstige identiteit door: het vormen van een samenhangend gevoel van zichzelf, het bereiken van autonomie terwijl de persoon een plaats in de samenleving behoudt, en het onafhankelijk worden terwijl de persoon ondersteuning krijgt. Grotendeels wordt dit bereikt door sociale vergelijking of overeenkomsten met de normen van de algemene bevolking (Glover et al. 2009, 78). Transpersonen kunnen zodoende een problematische identiteitsontwikkeling ervaren omdat zij afwijken van de dominante cultuur (i.e. heteronormatieve samenleving) waardoor op dit vlak geen overeenkomsten of vergelijking kan ontstaan.

James Marcia ontwierp in 1964 een model voor identiteitsvorming gebaseerd op de hierboven beschreven theorie van Erik Erikson. Het identiteitstatus-paradigma focust zich op het blootleggen van individuele verschillen in de manier waarop personen identiteitskwesaties aangaan en hoe ze aan een bepaalde identiteit toewijden (Luyckx et al. 2008, 572). Dit betekent dat het paradigma laat zien hoe personen omgaan met conflicten met betrekking tot hun identiteit en hoe ze een identiteit toe-eigenen.

Doordat transpersonen niet aan de normen van de samenleving willen of kunnen voldoen, ontstaan identiteitsconflicten binnen de persoon omdat vanuit de omgeving wel wordt verwacht dat iemand zich conformeert aan de heteronormatieve norm. Het niet conformeren aan de norm kan leiden tot alle nadelen die zijn genoemd in hoofdstuk 3, zoals: depressie, angst, minder sociale steun, discriminatie, gewelddadigheid en negatieve reacties. Dit zijn belangrijke factoren waarop iemand zijn/haar/diens identiteit kan baseren. Iemand kan zelfs kiezen om zijn/haar/diens identiteit niet volledig te uiten. Het identiteitsstatus-paradigma is dan ook relevant voor dit onderzoek omdat het omschrijft hoe iemand met die identiteitsconflicten om kan gaan. Hierdoor wordt inzicht geboden in de genderidentiteitscrisis en identiteitsontwikkeling van transpersonen.

De identiteitsontwikkeling volgens Marcia ontstaat door twee dimensies: exploratie en binding. Exploratie betekent dat een persoon informatie verzamelt en tevens verschillende keuzemogelijkheden afweegt. Binding betekent dat een persoon een specifieke identiteitsgerelateerde keuze heeft gemaakt en dit niet snel in twijfel trekt. Bovendien onderscheidt Marcia twee soorten bindingen: bindingen die ontstaan middels een tijd van exploratie, en bindingen die ontstaan zonder het afwegen van keuzemogelijkheden. Marcia voegt de dimensies samen waardoor vier verscheidende identiteitsstatussen ontstaan (zie figuur 2) (Soenens en Luyckx 2003, 5-6).

Figuur 2. Het identiteitsstatus-paradigma van Marcia James

Personen in de *achievement* status hebben een tijd van exploratie doorgestaan en vervolgens een keuze gemaakt. Hierin voelen personen een sterk zelfwaardegevoel. In de *moratorium* status

bevinden personen zich in een proces van crisis en exploratie waarbij er geen definitieve bindingen zijn. Hierin kunnen personen zich angstig en onzeker voelen. De *foreclosure* status beschrijft definitieve bindingen die tot stand zijn gekomen zonder exploratie. Personen zijn hierin gevoelig voor autoriteit en hechten veel waarde aan familie: vaak laten deze personen zich leiden door de wensen van een ander. Tot slot, de *diffusion* status omschrijft personen die nog geen definitieve bindingen of keuzes hebben gemaakt. Kenmerken van deze status zijn weinig autonomie en zelfwaardering. Hierbij gaan personen niet actief op zoek naar hun identiteit (Laermans 2010, 3).

Het vormen van een identiteit wordt voornamelijk gedaan doordat iemand zichzelf categoriseert en classificeert waarbij diegene zichzelf plaatst en/of conformeert in en aan een bepaalde sociale categorie of groep. De identiteitsvorming volgens Erikson (1950) bestaat uit het vormen van een samenhangend gevoel van zichzelf, het bereiken van autonomie en onafhankelijk worden. Dit vindt hoofdzakelijk plaats door sociale vergelijking met de normen van de dominante cultuur. Transpersonen ervaren identiteitsconflicten omdat zij afwijken van de heteronormatieve dominante samenleving, zoals hierboven beschreven. Met het identiteitsstatus-paradigma van Marcia zal ik inzicht bieden in het omgaan met de genderidentiteitscrisis en de keuzes die transpersonen maken betreft hun identiteit en expressie en hoe zij dit doen. Dit doe ik aan de hand van de vier stadia waardoor de afweging van bepaalde keuzes wordt geschetst zodat het een beeld geeft van de identiteitsontwikkeling.

In het volgende hoofdstuk zal ik coping en het omgaan met stressvolle en bedreigende levensgebeurtenissen centraal stellen.

Hoofdstuk 5. Coping

In het vorige hoofdstuk stond identiteitsvorming centraal dat volgens Erikson (1950) bestaat uit het vormen van een samenhangend gevoel van zichzelf, het bereiken van autonomie en onafhankelijk worden. Doordat transpersonen afwijken van de heteronormatieve dominante cultuur die heerst in Nederland, bevinden zij zich in een ongunstige positie in de samenleving dat zorgt voor een algemeen verminderd welbevinden (zie hoofdstuk 3). Het gevoel van afwijken resulteert tevens in identiteitsconflicten waardoor zij in dreigende situaties terecht kunnen komen, zoals afkeuring van een familielid of het nauwelijks tot geen sociale steun ervaren (Kuyper 2017). Deze nadelige gevolgen van iemands ‘afwijkende’ gender zijn aspecten van de genderidentiteitscrisis die ik heb beschreven in hoofdstuk 2. De genderidentiteitscrisis leidt tot stress, waarbij Carver (2010, 222-3) benoemt dat stress uitmondt tot coping (i.e omgaan met).

Het doel van dit hoofdstuk is het vinden van een werkbare definitie van coping om te kunnen onderzoeken hoe transpersonen omgaan met de genderidentiteitscrisis. Ten eerste zal ik het doel van coping beschrijven. Daarna zal ik drie copingstijlen benoemen die de basis zullen vormen voor het analyseren van hoe een transpersoon omgaat met dreigende en stressvolle situaties betreffende de genderidentiteitscrisis. De eerste twee copingstijlen zijn probleemgerichte coping en emotiegerichte coping ontwikkeld door Richard S. Lazarus. Daarnaast beschrijf ik de derde copingstijl, namelijk religieuze of spirituele coping van Kenneth Pargament.. Ik maak gebruik van Lazarus en Pargament omdat dit twee prominenten zijn in de literatuur van coping. Deze theorieën zijn blijvend en actueel, en beschrijven hoe personen omgaan met stressvolle en dreigende situaties. Bovendien zal ik aanvullingen geven vanuit recente literatuur.

5.1 Coping

Volgens C. R. Snyder (1999, 5) is coping een reactie gericht op het verminderen van de psychologische, emotionele en fysieke last ten aanzien van stressvolle levensgebeurtenissen en alledaags gedoe. Coping-strategieën of copingmechanismen zijn zodoende responses die de ongewenste belasting (i.e stressvolle gebeurtenissen) verminderd (Snyder 1999, 5). De stress wordt dus weggenomen of er worden manieren gevonden om de nadelige invloed te verminderen.

Bovendien kan coping zorgen voor verschillende reacties. Lazarus (1991, 112) definieert coping als cognitieve en gedragsmatige pogingen om met externe of interne eisen (en conflicten daartussen) om te gaan die als belastend worden ervaren of de middelen van de persoon te boven gaan. Een voorbeeld van een externe eis van een transpersoon kan zijn wanneer een familielid van

een transpersoon zich negatief uit betreft zijn/haar/die identiteit. Dit wordt ervaren als belastend en kan zelfs de middelen om om te gaan met deze situatie tenietdoen. Om toch om te gaan met deze belastende situatie wordt coping geactiveerd. Hierbij is het doel de verstoorde relatie tussen mens en omgeving (in dit geval de verstoorde relatie tussen de transpersoon en het familielid) te veranderen of een gewenste relatie in stand te houden.

In hoofdstuk 2 heb ik vastgesteld dat transpersonen een genderidentiteitscrisis ervaren door de complexiteit van de verschillende aspecten van gender en doordat zij afwijken van de heteronormatieve samenleving. Daardoor krijgen transpersonen dagelijks te maken met stress en dreigende situaties dat veel nadelige gevolgen teweegbrengt, zoals onder andere: depressie, angst, negatieve reacties en gewelddadigheid (zie hoofdstuk 3). Om te onderzoeken hoe transpersonen omgaan met de genderidentiteitscrisis, zal ik de twee copingstijlen van Lazarus benoemen die beschrijven hoe iemand kan reageren op een bepaalde situatie of om kan gaan met een bedreiging. In het artikel van Budge et al. (2013 , 637) wordt benoemd dat transgenders vaak gebruik maken van vermijdende coping. Bovendien vindt Freese et al. (2018, 143) in het onderzoek naar coping profielen bij transgenders de volgende coping-strategieën: actie ondernemen, nieuwe strategieën en perspectieven ontwikkelen, en steun, advies en begrip van anderen zoeken.

Lazarus (1991) benoemt twee verschillende copingstijlen als reactie op een dreigende situatie. Ten eerste, *probleemgerichte coping*. Deze copingstijl wordt benoemd als een actiegerichte vorm van coping. Een voorbeeld van deze copingstijl is wanneer een vriend van een transpersoon constant nare vragen stelt over het trans zijn, kan het zijn dat de transpersoon vraagt of die vriend wil stoppen met de nare vragen. Wanneer de vriend hier goed op reageert (i.e stopt met de nare vragen), is er geen probleem en geen stress meer (uitgaande dat er niks anders speelt dan de nare vragen). Het gaat hier dus om een gerichte actie om ervoor te zorgen dat de belastende situatie stopt.

Ten tweede bestaat er *emotie-gerichte coping*. Bij deze copingstijl gaat het om de manier waarop met de situatie wordt omgegaan (i.e een dreiging die men vermijdt waar te nemen of over na te denken) of hoe de situatie wordt geïnterpreteerd (i.e ontkenning of psychologische afstand). Hierbij gaat het om het denkwerk in plaats van actie ondernemen om de dreiging of relatie te veranderen. Het gaat om interne herstructurering. Een voorbeeld hiervan is wanneer een transpersoon de gevoelens van het trans zijn wegstopt of zelfs vermijdt. Hierdoor ontstaat er

uitstelling van de gevoelens en emoties. Wanneer iemand ‘succesvol’ iets ontkent, ontstaat er dus geen emotie die past bij een dreiging (i.e. onder andere schaamte, boosheid en/of verdriet).

5.2 Religieuze of spirituele coping

In hoofdstukken 2 en 3 heb ik beschreven welke gevolgen de genderidentiteitscrisis met zich meebrengt. Dit kunnen traumatische gebeurtenissen zijn en leiden tot depressie, angst en zelfs suïcidale gedachten. Religie en/of spiritualiteit is vaak betrokken bij het herstel van traumatische gebeurtenissen en kan een kader bieden voor situaties die nutteloos voelen (Aflakseir en Mahdiyar 2016, 118). Aflakseir en Mahdiyar (2016, 118) beschrijven dat wanneer personen op een hogere macht vertrouwen, zij minder druk voelen om de omstandigheden te beheersen of zich zorgen te maken over resultaten. Personen die religieuze coping gebruiken, lijken effectiever met de stressvolle gebeurtenissen om te gaan dan degenen die dat niet doen.

De twee copingstijlen in de vorige paragraaf zijn gericht op psychologische interne herstructurering of actie-gerichte daden. In een grote levenscrisis, zoals een genderidentiteitscrisis, lijken deze twee copingstijlen niet afdoende. Pargament, Feuille en Burdzy (2011, 52) laten zien dat veel personen zich wenden tot religie als hulpbron om met moeilijke tijden en kritieke levensgebeurtenissen om te gaan. De genderidentiteitscrisis kan traumatische gebeurtenissen en moeilijke tijden teweegbrengen, daarom verwacht ik dat religieuze en/of spirituele coping een rol speelt gedurende de crisis van transpersonen. Daarnaast benoemt Pargament, Koenig en Perez (2000, 520) dat religie bij minderheden en individuen met levensbedreigende crises vaker aangehaald wordt dan welke andere bron dan ook om ermee om te gaan.

In de vorige eeuw ontstonden onderzoeken die de relevantie van religie voor lichamelijke gezondheid en emotioneel welzijn naar voren brachten. Dit werd gedaan door Pargament (1997) met zijn werk ‘The Psychology of Religion and Coping’. Hierin beschrijft hij dat andere onderzoekers religieuze coping verwaarlozen en benadrukt het belang hiervan. Hij definieert religieuze coping als pogingen om stressvolle situaties te begrijpen en hiermee om te gaan op manieren die verband houden met het ‘heilige’. Deze term verwijst niet enkel naar traditionele opvattingen over God of hogere machten, maar ook met aspecten die geassocieerd zijn met het goddelijke of goddelijke eigenschappen. Ook benadrukt Pargament (1997) in zijn werk dat religieuze coping meerdere functies heeft waaronder het zoeken naar betekenis of zin. Hier zal ik laten verder op ingaan.

Pargament heeft met Koenig en Perez (2000) een schaal ontworpen specifiek voor religieuze en spirituele coping, genaamd RCOPE. De RCOPE is bedoeld als instrument voor onderzoekers om talrijke verschijningen van religieuze coping te meten. Een kanttekening moet gemaakt worden bij deze schaal: zijn lengte. De schaal bevat 21 religieuze coping methodes en wordt daarom meestal niet in zijn volledige vorm gebruikt. Hierdoor is er een korte format, genaamd Brief RCOPE, ontwikkeld die positieve en negatieve coping-subschalen bevat. Op basis van vele onderzoeken is deze korte schaal tevens een betrouwbaar en valide instrument (Pargament, Feuille en Burdzy 2011, 72).

Ik zal de Brief RCOPE schaal gebruiken om de copingstijlen van Lazarus aan te vullen. Zo kan ik een holistisch beeld vergaren van hoe transpersonen omgaan met de genderidentiteitscrisis. De Brief RCOPE bestaat uit twee hoofdschalen, namelijk: positieve religieuze coping en negatieve religieuze coping. De positieve religieuze coping refereert naar een connectie met het transcendente, met anderen en een goede kijk op de wereld. De negatieve religieuze coping refereert naar de spirituele worsteling met zichzelf, anderen en het transcendente. Hieronder volgt een tabel van de vertaalde Brief RCOPE subschaal-items die een voorbeeld geven van de positieve en negatieve religieuze of spirituele coping.

Positieve religieuze of spirituele coping subschaal items	
1.	Gezocht naar een sterkere verbinding met God*.
2.	Gezocht naar Gods liefde en zorg.
3.	Gezocht naar hulp van God om mijn woede los te laten.
4.	Geprobeerd om samen met God mijn plannen in daden om te zetten.
5.	Geprobeerd te zien hoe God mij in deze situatie zou proberen te versterken.
6.	Vergeving gevraagd voor mijn zonden.
7.	Gericht op religie om te stoppen met piekeren over mijn problemen.
Negatieve religieuze of spirituele coping subschaal items	
8.	Afgevraagd waarom God me in de steek had gelaten.

9.	Gevoeld dat God mij straft voor mijn gebrek aan toewijding.
10.	Afgevraagd wat ik heb gedaan voor God om mij te straffen.
11.	Getwijfeld aan Gods liefde voor mij.
12.	Afgevraagd waarom mijn kerk me in de steek had gelaten.
13.	Besloten dat de duivel dit liet gebeuren.
14.	Getwijfeld aan de kracht van God.

*Tabel 1. Brief RCOPE subschaal items vertaald door Jade Celikten.
God i.e goddelijke of goddelijke eigenschappen.

Transpersonen krijgen vaak te maken met stress en dreigende situaties. Dit zorgt ervoor dat coping wordt geactiveerd. Het doel van coping is het wegnemen van de bedreiging of manieren vinden om nadelen van de situatie te verminderen.

Voor het analyseren van de coping van transpersonen betreft de genderidentiteitscrisis wordt gebruik gemaakt van drie copingstijlen. Ten eerste, probleemgerichte coping. Deze coping richt zich actief op het veranderen van de situatie of de gewenste situatie in stand houden. Ten tweede, emotie-gerichte coping waarbij het gaat om interne herstructurering. Dit heeft als doel om de situatie te ontkennen of psychologische afstand te nemen. Ten derde, religieuze of spirituele coping. Hiermee kan worden onderzocht of iemand religieuze of spirituele coping inzet om met stressvolle of dreigende situaties om te gaan.

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op zingeving.

Hoofdstuk 6 Zingeving

In het vorige hoofdstuk zijn de verschillende copingstijlen beschreven die worden gebruikt voor het analyseren van hoe transpersonen omgaan met de genderidentiteitscrisis. Overgangsperioden van het leven of crises, zoals een genderidentiteitscrisis of het transitie proces, initiëren vaak een zoektocht naar zingeving. Zingeving is een zeer divers begrip en wordt onderzocht in allerlei velden, zoals zingeving in carrièreswitch (Kwint 2016), zingeving vanuit een psychologisch perspectief (Leijssen 2004), zingeving vanuit godsdienstpsychologisch perspectief (Zock 2007), en ziekte en zingeving (Baart en Meulenberg 2003). Sommige onderzoekers beschrijven zingeving als bevredigende doelen of doeleinden (Ryff en Singer 1998; Emmons 2005). Anderen beschrijven zingeving als een algemene levensoriëntatie (Antonovsky 1987; Baumeister 1991).

De verschillende definities zorgen voor verscheidende invalshoeken, zoals de psychologische of de cognitieve invalshoek. In dit hoofdstuk presenteer ik een werkbare empirische benadering van zingeving te vinden aan de hand van auteurs en benoem ik kort hun invalshoeken. Deze benadering sluit aan bij mensen die een crisis doormaken en die wellicht deelnemen aan onzichtbare religie. Deze term zal ik verderop in dit hoofdstuk uitleggen. Daarnaast is het van belang dat dit concept van zingeving zich ook richt op het dagelijks leven omdat de genderidentiteitscrisis betrekking heeft op het alledaags functioneren.

Het doel van dit hoofdstuk is definiëren van een werkbare benadering van het concept zingeving. Eerst zal ik Victor Frankl en zijn concept van zingeving introduceren. Daarna maak ik een onderscheid tussen de definities *global meaning* en *situational meaning* van Crystal L. Park en Susan Folkman. Aansluitend zal ik mij richten op het concept *situational meaning* en uitleg verschaffen waarom ik kies voor deze benadering. Vervolgens toon ik het model van zingevingssystemen van Ellen Hijmans die de situationele zingeving weergeeft en het dagelijks aspect van zingeving meeneemt.

6.1 Viktor Frankl

Zingeving is een breed begrip, zoals beschreven in de inleiding, maar is te herleiden naar Viktor Frankl (1959): de grondlegger van het moderne concept van zingeving, een psycholoog en holocaust overlevende. Frankl is de grondlegger van het moderne concept van zingeving, een holocaust overlevende, een psycholoog en geeft daarom een meer psychologische invulling aan het concept zingeving. In zijn ‘De zin van het bestaan’ gaf Frankl een fundamenteel motief van mensen weer, namelijk het zoeken van zin en waarden in het leven en de toekomst. Hierbij

beschreef hij dat de gevangenen die in het concentratiekamp zin in het leven konden vinden, een betere kans hadden op overleven dan gevangenen die geen betekenis meer gaven aan het leven. Ook benoemde hij dat leven lijden is en overleven het vinden van betekenis in dat lijden is. Eenieder moet deze betekenis voor zichzelf ontdekken. Wanneer iemand succesvol hierin is, zal diegene ondanks het lijden blijven groeien. Frankl vroeg zich af hoe hij men kon helpen bij het vinden van de zin in het leven. De observaties in het concentratiekamp leidden tot het ontwikkelen van logotherapie: een betekenisgerichte gesprekstherapie die zich richt op het invullen van betekenissen. Hierbij wordt de patiënt geconfronteerd met en geheroriënteerd naar de zin van zijn leven (Frankl 1959, 8-105).

Frankl stelt dus dat ieder voor zichzelf de zin in het leven kan ontdekken, ondanks het lijden. Wanneer iemand die *zin* vindt, leidt dat tot persoonlijke ontwikkeling en groei. Mensen die een crisis doormaken, hebben dientengevolge baat bij het vinden van de zin in het leven.

6.2 Zoeken naar zin

In de vorige paragraaf heb ik middels Victor Frankl beschreven dat het verlangen naar en het bereiken van zin in het leven een fundamentele menselijke neiging is. De mens is dan ook de enige soort die gemotiveerd is om gebeurtenissen en ervaringen te verenigen om betekenis te creëren. Dit verlangen wordt beschreven door Grouden en Jose (2014, 29) als een mechanisme om een gevoel van stabiliteit te verwezenlijken binnen een wereld die steeds veranderd. Volgens Grouden en Jose (2014, 29) is het doel van zingeving het overwegen welke verschillende ervaringen het leven de moeite waard maken. Zodoende is de ervaring van zingeving uniek en reflecteert het de thema's in het leven van een persoon, bijvoorbeeld: de sociale omgeving waarin zij opgroeien en culturele factoren.

Zingeving is dus een uniek en persoonlijk iets dat voornamelijk plaatsvindt wanneer iemand in een crisis of zeer stressvolle situatie terecht komt. Naast de vraag wanneer zingeving optreedt, kan de vraag worden gesteld wat zingeving doet. Het ervaren van zingeving is geassocieerd met betere lichamelijke gezondheid en algemeen welzijn (Reker et al. 1987; Ryff en Singer 1998; Zika en Chamberlain 1992), groter subjectief welzijn (Steger 2012), lagere niveaus van stress (Mascaro en Rosen 2006), tevredenheid in het leven (Steger et al. 2006), en lagere indicatie van depressie (Mascaro en Rosen 2005).

6.3 Global en situational meaning

In de voorgaande alinea heb ik beschreven dat de beleving van zingeving geassocieerd is met allerlei positieve invloeden op de mentale en fysieke gezondheid. Hoe personen zingeving gebruiken en hoe het tot stand komt in bepaalde situaties, zal ik in deze paragraaf beschrijven middels *global meaning* en *situational meaning*.

Het onderscheid tussen *global* en *situational meaning* komt voort uit het artikel van Crystal L. Park en Susan Folkman (1997) waarin ze concepten van zingeving onderzoeken die betrekking hebben op het omgaan met stressvolle ervaringen. In het onderzoek worden twee niveaus van zingeving onderscheiden, namelijk de globale zingeving en de situationele zingeving. De globale zingeving verwijst naar de meest abstracte en algemene niveau van zingeving, onder andere de basisdoelen, fundamentele overtuigingen en verwachtingen over de wereld (Park en Folkman 1997, 116-7). Voorbeelden van globale zingeving zijn: hoe sterk iemand gelooft in de goedheid van de wereld of hoe sterk iemand gelooft dat God grip heeft op zijn/haar/diens leven. Het is dus een overkoepelend kader dat personen gebruiken om de wereld te begrijpen en te beïnvloeden, ofwel zin te geven aan het gehele leven. Daarentegen komt situationele zingeving tot stand door een interactie tussen de globale zingeving en de omstandigheden van een bepaalde interactie tussen de persoon en de omgeving. Dit betekent dat wanneer er in een situatie iets traumatisch of stressvols gebeurt, het proces van zingeving op gang komt (Park en Folkman 1997, 121). Een voorbeeld hiervan is wanneer een persoon uit zijn/haar/diens familie wordt gezet omdat diegene trans is. Hierdoor zal de persoon zin moeten geven aan deze specifieke situatie waarbij de globale zingeving van invloed kan zijn door de algemene levensovertuigingen en doelen die diegene heeft. Dit leidt tot de verwachtingen van waarom het is gebeurd en hoe het heeft kunnen gebeuren.

Ik kies voor de benadering van de situationele zingeving omdat dit concept van zingeving zich richt op hoe personen zin geven aan specifieke situaties. De genderidentiteitscrisis is immers een specifieke situatie in iemands leven. Daarnaast focust deze benadering zich op een bepaalde tijd, wat correspondeert met de genderidentiteitscrisis die tevens voor een bepaalde periode van iemands leven is. Ondanks dat ik mij richt op de situationele zingeving, zullen elementen van de globale zingeving doorschemeren in het kwalitatieve onderzoek omdat deze twee niveaus van zingeving in elkaar overlopen, zoals in de vorige paragraaf is beschreven.

6.3.1 Situationele zingeving

Situationele zingeving omvat drie hoofdcomponenten. Ten eerste, de taxatie van zingeving. Dit proces verwijst naar de evaluatie van de specifieke gebeurtenis dat wordt beïnvloed door de relevantie van de gebeurtenis voor de persoonlijke overtuigingen en doelen, en door de potentiële opties die iemand heeft om om te gaan met de situatie. De taxatie legt uit waarom sommige gebeurtenissen stressvol zijn voor een persoon maar niet voor een ander. Zo kan het voor iemand heel stressvol zijn om een tentamen te maken omdat diegene al vier tentamens heeft die week, maar voor een ander niet omdat het de enige tentamen is die week. Daarnaast beschrijft de taxatie van zingeving waarom sommige gebeurtenissen op een bepaald moment voor een persoon stressvol zijn maar tijdens een andere momenten niet: voor iemand kan het stressvol zijn om een baan te verliezen op vijftigjarige leeftijd maar niet op negentienjarige leeftijd. Deze beoordeling gaat snel en is dan ook gebaseerd op eerdere opgedane kennis of overtuigingen. Het tweede hoofdcomponent refereert naar de copingsprocessen waarin personen zoeken naar zingeving als een situatie beoordeeld is als stressvol. Wanneer de probleemgerichte en emotie-gerichte coping, zoals beschreven in hoofdstuk 5, de opgedane stresservaring niet voldoende kan oplossen of verlichten, wordt een proces van zingeving actief. Er wordt dan gestreefd om de incongruentie tussen de betekenis van de stressvolle situatie en de globale zingeving te verminderen. Dit betekent dat iemand de betekenis van de situatie zo kan veranderen dat het aansluit bij de globale zingeving, of dat iemand de globale zingeving (i.e. doelen, overtuigingen en verwachtingen) kan bijstellen aan de situatie. Een voorbeeld hiervan kan zijn: het herzien van religieuze overtuigingen. Wanneer iemand bijvoorbeeld een geliefde verliest aan een ziekte, kan dat in strijd zijn met de religieuze overtuigingen. Door de religieuze overtuigingen los te laten of andere religieuze/spirituele overtuigingen te geloven kan opnieuw zin gegeven worden aan de situatie. Een ander voorbeeld is het herzien van doelen. Wanneer iemand kanker krijgt, kan diegene zijn/haar/diens levensdoelen bijstellen en bijvoorbeeld vaststellen dat tijd spenderen met familie belangrijker is dan het halen van een diploma. Het laatste component beschrijft de zingeving die wordt gevormd in de nasleep van de specifieke gebeurtenis. Hierbij gaat het om de afname van het verschil tussen de situationele zingeving en de globale zingeving. Het kan dus zijn dat de globale zingeving is bijgesteld of de betekenis van de situatie is veranderd. Wanneer iemand hier niet toe in staat is, leidt dit vaak tot slechtere aanpassing in stressvolle situaties en depressie (Park en Folkman 1997, 121-31).

6.4 Het model van zingevingssystemen

Ondanks de gemeenschappelijke consensus dat zingeving een gezond en optimaal functioneren ondersteunt, verschillen theoretici over de exacte definitie hiervan. De situationele zingeving geeft zingeving weer die van belang is voor een bepaalde periode in een specifieke situatie. Doordat deze benadering niets exact zegt over de invulling van zingeving, presenteer ik de studie van Ellen Hijmans over de aard en kenmerken van hedendaagse zingevingssystemen. Ik richt mij nu zodoende op het zoeken van een werkbaar empirisch model van zingeving dat een bepaalde fase van iemands leven met betrekking tot zingeving belicht. Daarnaast is het van belang dat dit model het crisiscomponent in de breedste zin behandelt. De genderidentiteitscrisis is namelijk een persoonlijk crisis, maar tevens een sociale, psychische, maatschappelijk en existentiële crisis. Bovendien moet het model aansluiten bij de jonge doelgroep.

Hierdoor kies ik zodoende voor de definitie uit de studie van Hijmans (1994). Ze definieert een zingevingssysteem als: ‘Een coherent geheel van opvattingen en praktijken, die verankerd liggen in een overkoepelend symbolisch referentiekader op basis waarvan mensen betekenis geven aan hun leven' (Hijmans 1994, 30). Kort gezegd, personen hebben overtuigingen en handelingen die ze gebruiken om betekenis te geven aan hun leven. Daarbij behandelen ze zingeving als iets dat een dagelijks fenomeen is dat verwant is met de levenswijze van personen. Zingeving onderzoeken als een dagelijks fenomeen in dit onderzoek is van belang omdat het gaat om genderidentiteitscrisis die transpersonen wederom elke dag moeten doorleven. Hierdoor kan worden onderzocht hoe zingeving wordt gebruikt in het dagelijks leven om die crisis te doorstaan. Hijmans beschrijft dan ook de situationele zingeving in de globale zingeving: zingeving als een dagelijks fenomeen in een overkoepelend symbolisch referentiekader.

Hijmans (1994, 51-74) ziet zingeving niet alleen als antwoord op levensvragen maar ook als middel om structuur aan het leven toe te brengen. Structuur kan iemand helpen wanneer er sprake is van verminderd functioneren, zoals bij de genderidentiteitscrisis kan optreden (zie hoofdstuk 3), waardoor het concept van Hijmans aansluit bij dit onderzoek en de doelgroep. Bovendien wordt zingeving een breed concept doordat Hijmans zich focust op zingeving als een dagelijks fenomeen en om structuur in het leven aan te brengen. Hierdoor worden onderwerpen zoals muziek en natuur niet uitgesloten van zingeving. Dit is van belang voor deze studie omdat de verwachting is dat niet elke respondent strikt religieus of spiritueel is. Daarnaast wordt de focus gelegd op zingeving als een ‘dagelijks fenomeen’. Dit is belangrijk voor dit onderzoek omdat wordt onderzocht welke rol

zinggeving speelt in de genderidentiteitscrisis dat leidt tot alledaagse zinggeving om deze crisis door te komen.

Het onderzoek van Hijmans beschrijft het concept van *invisible religion* van Thomas Luckmann dat van belang is voor deze studie. De traditionele vorm van religie in de moderne samenleving is aan het veranderen tot de zogeheten onzichtbare religie. Deze religie uit zich in de privésfeer van iemands leven en is niet meer institutioneel verankerd in organisaties of kerken. Religie is dan een privézaak waardoor personen zelf de zinggevingssystemen kiezen waarmee zij zin geven aan het dagelijks leven en structuur aanbrengen in het leven. Doordat personen zelf kiezen uit het talrijke aanbod ontstaat een groot scala aan individuele zinggevingssystemen (Hijmans 1994, 9-20). Zinggeving wordt in de studie van Hijmans zodoende gezien als een breed concept door de hoeveelheid van verschillende zinggevingssystemen, ook omdat het zich focust op zinggeving als een dagelijks fenomeen en het aanbrengen van structuur hierin. Hierdoor worden onderwerpen zoals muziek en natuur niet uitgesloten als zinggevingssysteem. Dit is van belang voor deze studie omdat de verwachting is dat niet elke respondent strikt religieus of spiritueel is doordat de doelgroep jong is en leeft in de moderne maatschappij en deelneemt aan de onzichtbare religie.

6.4.1 Zinggevingssystemen

Het onderzoek van Hijmans toont dat zinggeving een oriëntatiekader is voor het alledaagse handelen die op verscheidende manieren wordt geïmplementeerd. Door de verandering die religie doormaakt in de moderne samenleving dat zich uit tot onzichtbare religie en een talrijk aanbod aan individuele zinggevingssystemen, vraagt Hijmans zich af welke hedendaagse zinggevingssystemen bestaan. Op basis van een kwalitatieve onderzoeksbenadering heeft Hijmans vier zinggevingssystemen getypeerd. Hieronder volgt een beschrijving van de vier zinggevingssystemen met een schematisch kader (zie tabel 2).

Ten eerste, het drijfveertype dat personen beschrijft met een overkoepelend levensdoel dat hun dagelijks leven vormt en bestuurt. Hierbij speelt levensbeschouwing (i.e visie op het leven: religieus of spiritueel) een grote rol dat zich uit in elk aspect van het leven. Het overkoepelende religieuze of spirituele levensdoel heerst over alle andere levensdoelen en komt tot uiting in de kleinste details van het leven (Hijmans 1994, 57-9). Dit leidt tot eenheid in denken en handelen middels een strikte hiërarchie in de levensdoelen. Alle gebeurtenissen, tevens stressvolle of traumatische ervaringen, worden geïnterpreteerd middels het overkoepelende

levensbeschouwelijke levensdoel. Bovendien is er sprake van een gevoel van een hogere macht of orde waaraan diegene ondergeschikt is. Een voorbeeld hiervan is iemand die gelooft in God waarbij God altijd het allerbelangrijkst is. Naast het voorbeeld van God kan een fixatie op het universum ook een voorbeeld zijn. Dit kan zich uiten in het geloven dat het universum altijd heerst over anderen en alles met een reden gebeurt.

Het tweede type is het aholictype. Dit type beschrijft een specifieke levenssector die centraal staat in het leven zonder een levensbeschouwelijk aspect. Naast de specifieke levenssector kunnen ook andere sectoren sterk van belang zijn. Bovendien kan men zich zo fixeren op de specifieke levenssector dat het dwangmatig kan zijn: iemand doet alles voor een bepaalde levenssector. Maar er ontbreekt een algemeen kader en een reflectie op waarom iemand gekozen heeft voor dat doel. Er wordt dus uitgegaan van de vanzelfsprekendheden van het leven en niet ingegaan op de ‘waarom’-vragen. Toch kunnen levensbeschouwelijke concepten naar voren komen, echter helpt het niet om zin te geven aan een specifieke gebeurtenis. Een voorbeeld van de aholictype is een persoon die familie en vrienden op de eerste plek zet waarbij het als een levensdoel wordt ervaren (Hijmans 1994, 57-66). Daarnaast kan iemand met een hobby tevens een voorbeeld zijn van het aholictype waarbij diegene zich zo fixeert op zijn/haar/diens hobby dat diegene er meer dan acht uur per dag mee bezig is.

Het derde type is het mozaïektype waarbij een persoon kleinere levensdoelen heeft die allemaal even zwaar wegen. Bij dit type is op zijn minst een levensbeschouwelijk levensdoel dat kan fungeren als een samenhang. Toch staat de levensbeschouwing hier op de achtergrond en zijn de levensdoelen meer gericht op de praktijk. Alle levensdoelen zijn hier evenwaardig en gekoppeld aan verscheidende activiteiten. Ook komt het voor dat personen zich weleens bezighouden met levensvragen en de zin van het bestaan maar hier uiteindelijk moeilijk antwoord op kunnen geven. Er is zodoende minder houvast en personen moet regelmatig opnieuw besluiten in welke mate gebeurtenissen overeenkomen met een van de levensdoelen: ze zijn dus actief bezig met zingeving in het dagelijks leven. Een voorbeeld hiervan is een persoon die zich spiritueel noemt en zich dagelijks bezighoudt met mediteren maar bijvoorbeeld ook zin ervaart gedurende sportactiviteiten of samenzijn met vrienden (Hijmans 1994, 57-76).

Het vierde en laatste type is het conglomerattype. Hierbij spelen levensbeschouwelijke aspecten en/of reflectie op het handelen amper een rol. Het draait hier meer om haalbare en gelijkwaardige

doelen en behoeften die zich uiten in activiteiten. Er bestaat wel een achtergrond van sociale waarden die de doelen en behoeften bij elkaar houdt. Het leven wordt georganiseerd rondom activiteiten die op zichzelf richting of zin geven. Bovendien worden geen zinvragen gesteld of weten de personen er geen raad mee. Dit uit zich in willekeurige keuzes waarbij men niet zoekend is naar diepere zin of een hoger doel. Men leeft voornamelijk in het hier-en-nu en wijzen vaak op algemene sociale waarden zoals: vriendschap, oprechtheid en eerlijkheid. Voorbeelden hiervan zijn adolescenten die geen behoefte heeft aan het stellen van zinvragen of een levensbeschouwing of iemand die er (nog) niet over na heeft gedacht (Hijmans 1994, 57-82).

Typen Kenmerken	<u>Drijfveer</u>	<u>Aholic</u>	<u>Mozaïek</u>	<u>Conglomeraat</u>
<u>Levensdoel</u>	Overkoepelend levensdoel	Centrale specifieke levenssector	Kleinere levensdoelen	Haalbare en gelijkwaardige doelen
<u>Levensbeschouwelijk</u>	Sterk levensbeschouwelijk	Niet levensbeschouwelijk	Op zijn minst een levensdoel levensbeschouwelijk	Niet levensbeschouwelijk, geen zinvragen
<u>Hiërarchie levensdoelen</u>	Strikte hiërarchie in levensdoelen	Andere levensdoelen kunnen ook van belang zijn	Evenwaardige levensdoelen	Willekeurige keuzes
<u>Gericht op</u>	Religieus of spiritueel levensdoel overheerst andere levensdoelen	Ontbreken van reflectie op keuze van levensdoel	Gericht op de praktijk	Gericht op activiteiten
<u>Impact op leven</u>	Ondergeschikt aan hogere macht of orde	Kan dwangmatig van aard zijn	Actief bezig met zingeving	Voornamelijk leven in hier-en-nu

Tabel 2. Model van kenmerken van zingevingssystemen

In dit hoofdstuk heb ik met Frankl getoond dat het zoeken naar zin een menselijk fundament is en dat die zin dan leidt tot persoonlijke groei en ontwikkeling ondanks het lijden. Daarnaast laten Park en Folkman zien dat situationele zingeving iets is wat optreedt wanneer iemand een situatie taxeert als stressvol. Daarna streeft iemand ernaar om de discrepantie tussen de globale zingeving en de situationele zingeving te verminderen door het bijstellen of veranderen van de globale zingeving. De situationele zingeving is dus de zingeving die plaatsvindt tijdens een specifieke situatie en een bepaalde periode in iemands leven. Tot slot benoem ik dat de typologie van de vier

zingevingssystemen beschrijven hoe hedendaags invulling wordt gegeven aan zingeving. De vier zingevingssystemen zal ik gebruiken voor mijn analyse van de rol van zingeving in de genderidentiteitscrisis omdat de systemen een kader geven voor de verschillende invullingen van de hedendaagse en dagelijkse situationele zingeving. Op basis hiervan zal ik nagaan hoe invulling wordt gegeven aan de typen en welke type het meest voorkomt. Daarnaast zal ik afvragen wat dit eventueel over de mate van zingeving zegt.

Hoofdstuk 7. Methoden

In dit hoofdstuk zal ik de kwalitatieve onderzoeksbenadering toelichten waarbij de onderzoeksopzet en de stappen voor kwaliteitseisen worden benoemd.

7.1 Onderzoeksstrategie

In dit onderzoek wordt onderzocht op welke manieren transpersonen omgaan met de genderidentiteitscrisis en welke rol zingeving in de genderidentiteitscrisis speelt. Plochg et al. (2006, 78) stelt dat kwalitatief onderzoek gebruikt wordt om de betekeniswereld van ervaringen te exploreren, waardoor deze onderzoeksstrategie aansluit op dit onderzoek. Het gaat namelijk om de ervaringen van personen en de denkwijze die hierachter ligt. Daarnaast is een kwalitatieve onderzoeksbenadering passend wanneer weinig onderzoek is gedaan naar een bepaald onderwerp (Plochg et al. 2006, 78). Bovendien is het onderzoek naar transpersonen, de ervaringen van transpersonen, en zingeving relatief nieuw, waardoor de kwalitatieve onderzoeksbenadering passend is.

Voorafgaand aan het onderzoek is een onderzoeksmodel opgesteld volgens de aanpak van Verschuren en Doorewaard (2015) (zie bijlage 2) en dient als houvast voor het onderzoek. Dit model geeft aan wat, waarom en hoe ik ga onderzoeken waarbij de verschillende stappen van het onderzoek worden getoond (Verschuren en Doorewaard 2015, 16-20). Dit onderzoeksmodel laat globaal de stappen zien die moeten worden gezet om de doelstelling te halen. Het geeft aan welke begrippen zijn gebruikt, welke theorieën nodig zijn om een conclusie te trekken, dat verschillende transpersonen zijn geïnterviewd en dat uiteindelijk een conclusie wordt getrokken.

Het doel van dit onderzoek is om diepgaand en uitgebreid inzicht te krijgen in de manieren waarop transpersonen omgaan met de genderidentiteitscrisis en welke rol zingeving daarin speelt. Dit betekent dat het onderzoek ruimte moet bieden voor zeer persoonlijke ervaringen middels diepte-interviews. Deze interviews genereren rijke data, zogeheten thick descriptions (Braun en Clarke 2013, 4): dit zijn gedetailleerde en complexe beschrijvingen van elke respondent. Door deze uitgebreide beschrijvingen kan een holistisch en integraal beeld worden geschetst (Verschuren en Doorewaard 2015, 180).

Er is gekozen voor iteratieve ontwerpbenadering. Dit betekent dat ik tijdens het onderzoek heen en weer beweeg tussen de verschillende onderdelen, en aanpassingen of toevoegingen doe indien nodig. Volgens Verschuren en Doorewaard (2015, 27) is het proces van het ontwerpen van een

onderzoek zeer complex en niet lineair. Dit betekent dat ruimte moet worden gemaakt voor eventuele wijzingen en aanvullingen binnen het onderzoek. Bovendien kan een wijziging of aanvulling leiden tot bijstelling van andere onderdelen. Tijdens het schrijven van dit onderzoek is zodoende gebruik gemaakt van itereren waardoor verschillende theorieën zijn onderzocht en uiteindelijk een keuze gemaakt is voor bepaalde theorieën die in dienst staan van het beantwoorden van de doelstelling en vraagstelling.

Volgens Plochg et al. (2006, 77) lopen de diverse onderzoeksfases van kwalitatief onderzoek door elkaar heen. Dit betekent dat ik cyclisch te werk ben gegaan waardoor ik mij zowel in de literatuur als in de praktijk bevond. Hierdoor stond ik dichtbij de werkelijke context en doelgroep die ik bestudeerde. Ik hield een open blik en startte met een globale onderzoeksvraag waardoor ik kon inspelen op hetgeen wat ik tegenkwam in de literatuur en praktijk, namelijk de jonge doelgroep en kenmerken hiervan.

7.2 Onderzoeksmateriaal

7.2.1 Deelnemers

Er is gebruik gemaakt van de zogeheten snowball sampling (i.e. sneeuwbalprocedure). De cases zijn hierbij één voor één geselecteerd, waardoor de kennis van de voorgaande case gebruikt werd om de volgende case te selecteren (Verschuren en Doorewaard 2015, 182). Ik heb voor deze methodiek gekozen omdat er weinig kennis beschikbaar is over de zogenoemde genderidentiteitscrisis en de rol van zingeving hierin. Op basis van de voorgaande respondent en het persoonlijke verhaal maakte ik de keuze voor de volgende respondent.

Gaandeweg heb ik gekozen om de leeftijdsgroep gelijk te houden, zodat er een betrouwbare uitspraak gedaan kan worden over de doelgroep. Tevens heb ik naar variatie in genderidentiteit getracht omdat ik streefde naar een volledig beeld over de doelgroep transpersonen en niet enkel een subgroep daarvan, bijvoorbeeld transvrouwen. Naast deze kenmerken is niet specifiek geselecteerd op persoonskenmerken. Ten gevolge van tijdsbeperkingen in dit onderzoek is een maximum van vijf interviews behouden. Zodoende zijn er vijf respondenten geïnterviewd met een leeftijd tussen de 20 en 30 jaar. Hieronder volgt een tabel met de relevante kenmerken van alle vijf de respondenten.

Code	Gender	Leeftijd
01	Non-binaire	23
02	Non-binaire	21
03	(Trans)vrouw	25
04	(Trans)man	23
05	Genderfluïde	24

Tabel 3. Persoonskenmerken van respondenten

*Respondenten 03 en 04 zelf-identificeerden zich als vrouw en man

Voorafgaand aan het interview hebben de respondenten toestemming gegeven middels een toestemmingsverklaring (zie bijlage 3) voor deelname aan deze studie en de goedkeuring voor het opnemen via audio. Daarnaast hebben zij voor het interview kort informatie ontvangen over dit onderzoek en was er tevens ruimte voor vragen. Tijdens het interview is nogmaals toestemming gevraagd voor de opname en het analyseren van het interview. Bovendien heb ik benoemd dat de respondent altijd vrij is om uit het onderzoek te stappen.

Ik had voorafgaand aan de interviews geen voorkennis van de respondenten. Wel had ik enige voorkennis van bepaalde begrippen (i.e. transpersoon, genderidentiteitscrisis, heteronormativiteit, coping en zingeving) door het literatuuronderzoek. Dit stelde mij tevens in staat om aan te sluiten in het interview wanneer de respondent zijn/haar/diens verhaal deed over zijn/haar/diens ervaringen hiermee.

7.3 Waarnemingsinstrument

Voor het afnemen van de diepte-interview is het semi-gestructureerde interview gehanteerd. Dit betekent dat ik een semi-gestructureerde vragenlijst voorafgaand aan de interviews heb opgesteld. Deze vragenlijst is een leidraad waar van afgeweken kan worden. Zodoende ben ik met openheid en flexibiliteit de interviews ingegaan om te waken voor de vrijheid van de respondenten om andere ongeplande onderwerpen aan te snijden of vragen te stellen (Braun en Clarke 2013, 78). Daarnaast zijn tijdens de interviews de volgende gesprekstechnieken gehanteerd om de respondent zoveel mogelijk ruimte te geven om in eigen woorden te antwoorden: doorvragen, open vragen stellen, samenvatten, en niet-sturende vragen stellen. Dit leidt tot een zo gedetailleerd mogelijk verhaal dat nodig is om rijke data te verzamelen. Bij alle interviews is enkel audio opgenomen om dit later te kunnen transcriberen. Ook is nogmaals tijdens het interview benadrukt dat de respondenten en de transcripties volledig worden geanonimiseerd.

Bovendien wordt gebruik gemaakt van openheid om vragen te beantwoorden zoals beschreven in Verschuren en Doorewaard (2015, 223), zodat de respondent vrij is in de manier waarop diegene antwoord geeft. Daarbij wordt in de interviews gestreefd naar open vragen waardoor de respondent de ruimte krijgt om zijn/haar/diens persoonlijke verhaal te vertellen. Daarnaast is gekozen voor face-to-face en een-op-een interviews. Dit geeft mij de kans om in te spelen op lichaamstaal en gezichtsexpressies omdat deze van belang zijn voor de juiste interpretaties van antwoorden (Verschuren en Doorewaard 2015, 224), en zorgt voor discretie en een gevoel van veiligheid. Dit is belangrijk omdat het gaat om moeilijke onderwerpen, ofwel emotionele onderwerpen waardoor de onderzoeker een veilige omgeving moet bieden voor de respondent om zijn/haar/diens persoonlijke verhaal te vertellen. Bovendien zijn alle interviews afgenomen op de Radboud Universiteit in een afgesloten vergaderruimte. Dit biedt de respondenten tevens een veilige omgeving om hun persoonlijke verhaal te doen. De individuele diepte-interviews leiden tot een diepe en brede visie van het perspectief van de respondent en helpen bij het blootleggen van het persoonlijke verhaal (Plochg et al. 2006, 83).

Tijdens de interviews maakte ik gebruik van het herhalen van woorden van de respondent om zo de respondent uit te nodigen om meer te vertellen. Daarnaast maakt ik gebruik van member checking om te controleren of ik de respondent goed snapte en of het antwoord volledig was (Braun en Clarke 2013, 282). Dit deed ik bijvoorbeeld door het samenvatten van het antwoord en te vragen of dit klopte. Bovendien heb ik meermaals in het interview aangegeven dat wanneer de respondent niet wilde antwoorden of zich niet veilig voelde, het interview altijd gestopt kon worden om zo de veiligheid van de respondent te waarborgen. Ook was er ruimte om na te praten na het interview.

De semi-gestructureerde vragenlijst is zoals bovengenoemd dus een leidraad voor de interviews. Deze interviewgide (zie bijlage 4) bestaat uit diverse topics gebaseerd op het literatuuronderzoek, namelijk: Genderidentiteit, Genderidentiteitscrisis, Coping en Zingeving. Onder elke topic staat een introductie van de vraag en een hoofdvraag. Behalve onder topic 1. Genderidentiteit waar een zevental korte vragen staan om een beeld te schetsen over iemands genderidentiteit. Ook benoemde ik tijdens het eerste topic dat de vragen gelijk persoonlijk van aard zijn, zodat de respondent daarop voorbereid is. Het tweede topic bestaat uit een hoofdvraag en een lijst met onderwerpen die uit werden gevraagd. Tevens heb ik een vraag opgesteld wanneer de respondent zijn/haar/diens genderidentiteit niet problematiseert om zo de respondent uit te dagen. Topic drie

staat in het teken van coping en vraagt de copingstijlen uit over hoe de respondent met de benoemde onderdelen van de genderidentiteitscrisis omgaat. Tot slot gaat topic vier over zingeving. Deze topic vraagt uit of zingeving een rol speelt in de genderidentiteitscrisis. Hierbij werd vaak een voorbeeld genoemd omdat het onderwerp zingeving voor de respondenten enigszins vaag was. Daarnaast vroeg ik naar wat voorbeelden van zingeving. Na twee interviews heb ik feedback gekregen en de interviewgids wat aangepast zodat het laatste topic Zingeving dieper kon worden uitgevraagd. De doorgevoerde aanpassing zat in de introductie waardoor de overgang van coping en zingeving verduidelijkt werd voor de respondent. Daarnaast is de feedback op de interview-stijl tevens meegenomen in de andere interviews.

7.4 Analyseplan

De diepte-interviews zijn geanalyseerd middels het programma ATLAS.ti 22. Het analyseren van de data startte bij het transcriberen van de data doordat ik de data exploreerde en tevens vertrouwd ermee raakte (Friese 2019, 2). Bovendien is de data gelezen door middel van familiarisatie. Braun en Clarke (2013, 205) beschrijven dit proces als het actief, analytisch en kritisch lezen van de woorden.

Ik gebruik thematische analyse om de transcripten te analyseren. Deze methode stelt je in staat om thema's en patronen te identificeren in relatie tot de onderzoeksvraag (Braun en Clarke 2013, 175). Ten eerste heb ik de data gecodeerd door middel van complete coding (Braun en Clarke 2013, 206). Dit betekent dat ik alle relevante data voor het antwoord op de onderzoeksvraag heb gecodeerd. De codes ontstonden door open codes. Hierna is axiaal gecodeerd in thematische codes. Een thema heeft een centraal organiserend concept (Braun en Clarke 2013, 224). Tijdens de thematische analyse ben ik heen en weer gegaan tussen de verschillende interviews, codes en thema's. Braun en Clarke (2013, 214) noemen dit constant comparative technique. Hierdoor worden de interviews alsmaar met elkaar vergeleken en uit dat zich in heldere thema's. De thema's en resultaten die hieruit gekomen zijn, worden in hoofdstuk 8 gepresenteerd en toegelicht.

Er zijn zes verschillende fasen van analyse doorgelopen. In de eerste fase is de identiteit van de transpersonen vastgesteld waarin onderscheid is gemaakt tussen genderidentiteit, genderexpressie en geboortegeslacht. In de tweede fase is onderscheid gemaakt tussen externe en interne belemmerende aspecten van de genderidentiteitscrisis. De derde fase kenmerkt zichzelf door analyse in identiteitsontwikkeling. De vierde fase onderscheidt de coping-strategieën in emotie-

gerichte, probleemgerichte en religieuze/spiritueel gerichte coping. De vijfde fase kenmerkt zich door analyse van zingeving. In de laatste fase zijn de definities van de codes vastgesteld die te vinden zijn in hoofdstuk 8, kleurcodering aangebracht, code groups gemaakt, frequentietelling verricht en een semantisch netwerk gemaakt. Hieronder volgt een uitgebreide beschrijvingen van de zes fasen.

In de eerste fase is middels het model van Sam Killermann de identiteit van de transpersonen vastgesteld. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen genderidentiteit, genderexpressie en geboortegeslacht middels de afkortingen GE (genderexpressie) en GI (genderidentiteit). Het geboortegeslacht is gecodeerd middels de code Biosekse_nietconform. Dit betekent dat het geboortegeslacht niet conform is aan de genderidentiteit of genderexpressie. De genderidentiteit en genderexpressie zijn allebei opgedeeld in vier codes waarbij twee codes haaks op elkaar staan. Bijvoorbeeld GI_voorkeurvoornaamwoorden en GI_geenvoorkeurvoornaamwoorden. Hierdoor wordt inzicht geboden in de diversiteit van de transpersonen.

De tweede fase kenmerkt zich door analyse van de belemmerende aspecten van de genderidentiteitscrisis verdeeld in externe en interne aspecten. Dit betekent dat de interne aspecten vanuit de persoon zelf komen en de externe aspecten van de nabije omgeving of de samenleving. Bijvoorbeeld de code GIC_Intern_Genderdysforie, waarin de transpersonen benoemen dat ze zichzelf anders voelen dan wanneer ze bijvoorbeeld in de spiegel kijken: 'Dus meer dat ik uh, dat ik in de spiegel kijk en dan zie ik mijzelf niet'. Een voorbeeld van een externe belemmerende is de code GIC_Extern_onbegripvananderen, waarin de transpersonen het onbegrip van de omgeving uitspreken: "Ja het is gewoon veel onbegrip. Dat ze het niet echt begrijpt uhm hoe ik me voel en dat iemand transgender kan zijn."

In de derde fase is de identiteitsontwikkeling geanalyseerd middels het identiteitsparadigma van Marcia James. Hieruit komen maar twee van de vier fasen terug, namelijk: de achievement en moratorium statussen. Voorbeelden van codes zijn: IV_achievement-realisatie en IV_moratorium-existentielevragen. In de achievement fase hebben de transpersonen na een lange tijd nadenken een definitieve keuze gemaakt. In de moratorium fase zijn de transpersonen nog steeds aan het nadenken en overwegen zonder een keuze te maken.

Om de coping-strategieën in fase vier te analyseren is gebruik gemaakt van drie verschillende copingstijlen, namelijk: emotie-gericht, probleemgericht en religieus/spiritueel gericht gebaseerd

op literatuur van Richard S. Lazarus en Kenneth Pargament. Voorbeelden van codes zijn: Coping_emotiegericht-vermijden, Coping_probleemgericht-lichamelijkeaanpassingen, en Coping_reli/spiri-muziek. Bij emotie-gerichte coping gaat het om het veranderen van de situatie door te denken: dit speelt dus af in iemands hoofd, zoals het vermijden van bepaalde nare situaties die de transpersonen meemaken. Bij probleemgerichte coping gaat het om actie-gerichte handelingen die een situatie daadwerkelijk veranderd, zoals het uiterlijk aanpassen door lichamelijke aanpassingen. De religieuze/spirituele coping richt zich op het begrijpen van stressvolle situaties in verband met iets religieus of spiritueel omdat de emotie-gerichte en probleemgerichte coping niet afdoende zijn, namelijk: muziek dat als zingend ervaren wordt. Bij het analyseren van de coping-strategieën is gestreefd naar zo gericht mogelijk coderen zodat er geen coping-strategie over het hoofd wordt gezien.

De vijfde fase wordt gekenmerkt door het analyseren van zingeving. Daarbij zijn drie verschillende dingen geanalyseerd: de zingevingsthema's, de zingevingssystemen van Ellen Hijmans en wanneer transpersonen aangeven dat zingeving een rol speelt in hun genderidentiteitscrisis of niet. De zingevingsthema's bestaat uit een lijst met verscheidende onderwerpen waarvan transpersonen aangeven dat ze deze als zingend ervaren, zoals: Zingeving_muziek, Zingeving_natuur of Zingeving_manifesteren. De zingevingssystemen afgeleid van Hijmans bestaan uit de codes: Zinsysteem_conglomeraat en Zinsysteem_mozaiek. Dit betekent dat de transpersonen alleen kleinere levensdoelen ervaren die allemaal even zwaar wegen, waarbij levensbeschouwing op de achtergrond fungeert of de transpersonen ervaren haalbare en gelijkwaardige doelen waarbij levensbeschouwing geen rol speelt. De toekenning van deze zingevingssystemen is gebaseerd op de hoeveelheid zingevingsthema's die de transpersoon benoemt en de rol van zingeving die de transpersoon benoemt. Bijvoorbeeld: een transpersoon geeft aan dat drie zingevingsthema's even belangrijk zijn, namelijk familie, vrienden en natuur. Daarna geeft diegene aan dat zingeving een kleine rol speelt in de genderidentiteitscrisis, zodoende is deze gecodeerd als Zinsysteem_mozaiek.

In de laatste fase heb ik definities gevormd voor alle codes, voornamelijk gebaseerd op de literatuur van het theoretisch kader en de overeenkomsten die zijn gevonden in de interviews. Hierna heb ik code groups gemaakt en kleurcodering aangebracht, namelijk: GenderbreadPerson (rood), Genderidentiteitscrisis (groen), Identiteitsvorming (geel), Coping (roze) en Zingeving (donkerblauw). Hierdoor ontstaat een duidelijk overzicht van alle codes die bij elkaar horen zodat

deze overzichtelijker terug te vinden zijn in de analyse van de interviews (zie bijlage 5). Ook heb ik frequentietellingen verricht. Dit betekent dat ik heb vastgesteld hoe vaak een code terugkomt in de interviews en in hoe veel interviews deze terugkomt. De resultaten van deze zes fases worden uitgebreid besproken in hoofdstuk 8. Tot slot heb ik een semantisch netwerk gemaakt van één diepte-interview zodat de verbanden tussen de genderidentiteitscrisis, coping, en zingeving worden verduidelijkt (zie bijlage 6).

7.5 Kwaliteitswaarborgen

De kwaliteit van het onderzoek wordt beoordeeld aan de hand van de begrippen validiteit en betrouwbaarheid, net als elk ander onderzoek (Plogch et al. 2006, 89). In de volgende paragraaf zal ik de maatregelen bespreken die zijn genomen om de kwaliteit te waarborgen. In een kwalitatief onderzoek is de onderzoeker het onderzoeksinstrument. Dit betekent dat de persoonlijke inbreng, waarneming en interpretatie een rol speelt in de uitkomst van het onderzoek.

7.5.1 Betrouwbaarheid

Plogch et al. (2006, 89) beschrijft betrouwbaarheid of transparantie als: ‘afwezigheid of het minimaliseren van toevallige vertekeningen’. Dit kan worden onderscheiden in interne en externe betrouwbaarheid. De interne betrouwbaarheid is gewaarborgd doordat het onderzoek door één iemand is opgezet, uitgevoerd en geschreven. De externe betrouwbaarheid, ofwel herhaalbaarheid van het onderzoek, is gewaarborgd door het gehele proces van het onderzoek te helder en gedetailleerd te beschreven in hoofdstuk 7 methoden. Hierdoor krijgt de lezer een duidelijk beeld hoe het onderzoek is uitgevoerd. Daarnaast draagt de interviewgide bij aan de navolgbaarheid van het onderzoek. Hierdoor kunnen anderen eventueel de guide opnieuw gebruiken. Bovendien kunnen lezers extra inzicht krijgen in het onderzoek door transcripten of de analyses in ATLAS.ti op te vragen.

7.5.2 Validiteit

Plogch et al. (2006, 89) beschrijft validiteit als: ‘afwezigheid of het minimaliseren van systematische vertekeningen’. De validiteit is gewaarborgd doordat de interviewgide en de topics hiervan gebaseerd zijn op bestaande literatuur. De guide bestaat dus uit relevante kennis voor het onderzoek en hierdoor wordt er gewaakt voor de kwaliteit van het onderzoek. Ook hebben de respondenten over het algemeen dezelfde vragen gehad. Om die reden kunnen de interviews met elkaar worden vergeleken.

Feedback van mijn onderzoeksbegeleider heeft ervoor gezorgd dat ik mijn eigen onderzoeksrol goed kon blijven monitoren. Daarnaast is tijdens de interviews de interpretatie van de antwoorden alsmaar gcontroleerd door het antwoord terug te koppelen of een samenvatting daarvan te geven. Zodoende is aanhoudend gereflecteerd op het onderzoeksproces door ikzelf en anderen. Bovendien wordt gebruik gemaakt van letterlijke citaten uit de interviews in het hoofdstuk Resultaten. Deze zogeheten thick description laat de gegevens en de interpretatie ervan zien, waardoor de resultaten controleerbaar worden (Plochg et al. 2006, 88). Hierdoor wordt de validiteit van dit onderzoek gewaarborgd. Ten slotte worden de resultaten uit de diepte-interviews vergeleken met de voorafgaande literatuurstudie.

Hoofdstuk 8. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de waarnemingen en resultaten van de vijf diepte-interviews besproken aan de hand van de codes en thema's die middels ATLAS.ti zijn opgesteld. Eerst zal ik een beeld schetsen van de identiteit en de kenmerken van de respondenten. Daarna zullen de belemmerende aspecten van de genderidentiteitscrisis worden beschreven. Hierna volgt de identiteitsvorming en de verschillende soorten coping die naar voren zijn gekomen. Tot slot komt zingeving aan bod.

8.1 Identiteit respondenten

Uit de analyse van de vijf diepte-interviews ontstaan drie hoofdthema's die samen het beeld schetsen van de identiteit van de respondenten, namelijk: geboortegeslacht, zelfcategorisering en genderexpressie. Deze zijn te vinden in onderstaande tabellen onder het kopje thema. De codes die gebruikt zijn voor het analyseren van de interviews zijn daarnaast te vinden met de definities. Tot slot geeft de tabel aan hoe vaak de code voorkomt en in hoeveel interviews deze voorkomt. De resultaten worden middels de drie aparte thema's besproken met quotes ter verheldering.

8.1.1 Geboortegeslacht

De respondenten geven aan dat het geboortegeslacht niet overeenkomt met de genderidentiteit. Hierdoor vallen zij onder de categorie *transpersonen*. De respondenten vertellen dat zij rond hun pubertijd merkten dat er iets niet klopte, waardoor zij later erachter kwamen dat hun genderidentiteit anders is dan hun geboortegeslacht.

Thema	Codenaam	Definitie	Aantal/interviews
Geboortegeslacht	Biosekse_nietconform	Deze code omschrijft dat de biologische sekse <i>niet</i> overeenkomt met de genderidentiteit van de respondent.	5/5

8.1.2 Zelfcategorisering

Opvallend is dat de respondenten een voorkeur hebben voor voornaamwoorden. Respondenten benoemen de voornaamwoorden tevens uit zichzelf wanneer gevraagd wordt hoe ze zichzelf identificeren. Ook kiezen de respondenten ervoor om het woord *trans* weg te laten.

I03: *Echt als vrouw. Je hebt ook heel veel transgender personen die zich identificeren als een transgendervrouw maar ik heb voor mij meer het label, ja gewoon vrouw. Want dat is hetgeen wat ik first and foremost ben. En het is voor mij ook belangrijk dat ik door de mensen om mij heen*

gezien wordt als vrouw. Vandaar dat ik meestal de ‘trans’ een beetje weglaat. Maarja ik ben dus gewoon transgendervrouw. Zij/haar en.. dat. (Vrouw, 25)

Daarnaast kiezen respondenten zowel om hun naam te veranderen of juist niet. De reden voor het veranderen van de naam is dat de oude naam niet meer correspondeert met de genderidentiteit van de respondent. De reden voor het niet veranderen is dat de naam niet wordt geassocieerd met een bepaald soort gender.

I02: Uhm.. Ja X is wel gewoon een naam die je niet heel veel hoort. En omdat je er niet zoveel hoort, heb ik er niet echt een verbinding aangelegd qua gender. (Non-binair persoon, 21)

Thema	Codenaam	Definitie	Aantal/interviews
Zelfcategorisering	GI_voorkeurvoornaamwoorden	Deze code omschrijft dat de respondent een voorkeur voor voornaamwoorden heeft, zoals hij/hem en die/diens.	7/4
	GI_naamveranderen	Deze code omschrijft dat de respondent zijn/haar/diens naam heeft veranderd.	3/3
	GI_geennaamveranderen	Deze code omschrijft dat de respondent zijn/haar/diens naam <i>niet</i> heeft veranderd.	2/2
	GI_geenvoorkeurvoornaamwoorden	Deze code omschrijft dat de respondent geen voorkeur voor voornaamwoorden heeft.	1/1

8.1.3 Genderexpressie

Respondenten beschrijven dat hun genderexpressie niet overeenkomt met het stereotype beeld van man of vrouw die de maatschappij heeft, zoals een meisje heeft lang haar en een jongen heeft kort haar. Hoewel de respondenten benoemen dat ze zich niet willen conformeren aan de stereotypen die de maatschappij uitdraagt, gebruiken ze wel het spectrum van man en vrouw om hun genderexpressie te omschrijven. Doordat de respondenten zich niet willen conformeren aan de traditionele uitingen van man en vrouw, ontstaat een diversiteit aan genderexpressies. Ze mixen ‘mannelijkheid’ en ‘vrouwelijkheid’, of zijn de ene dag ‘vrouwelijker’ dan de andere dag. Het niet conformeren zorgt voor vrijheid om te bewegen op het spectrum van gender, ook voor de respondenten die ervoor kiezen om een volledige transitie te begaan.

I03: *Ik heb sowieso een beetje qua genderroles van *afkeurend geluid* en gendernormen waarvan ik echt denk van ‘deze voor je’ *steekt middelvinger op*. Burn it down! Maar ik denk toch iets meer masculine. Niet high feminine (...). Ja dus ik zou mezelf niet echt stereotype vrouw noemen. Meer richting de masc/futch.. soort feminine butch-achtig. (Vrouw, 25)*

Zoals de quote van de respondent laat zien, gebruikt diegene het spectrum van man en vrouw om de genderexpressie te omschrijven hoewel zij eigenlijk niet wil conformeren aan de gendernormen. Een reden voor de keuze van de omschrijving is het hebben van geen alternatief. Er bestaan geen *genderloze* of *genderneutrale* benamingen en omschrijvingen voor het uitdrukken van genderexpressie.

Thema	Codenamen	Definitie	Aantal/interviews
Genderexpressie	GE_nietconform	Deze code omschrijft dat de genderexpressie van de respondent <i>niet</i> overeenkomt met het stereotype van de maatschappij van zijn/haar/diens genderidentiteit.	6/5
	GE_voorkeurgender	Deze code omschrijft dat de respondent zijn/haar/diens genderexpressie omschrijft door middel van het spectrum van man en vrouw.	6/2

	GE_geengender	Deze code omschrijft dat de respondent zijn/haar/diens genderexpressie <i>niet</i> omschrijft door middel van het spectrum van man en vrouw.	3/2
	GE_conform	Deze code omschrijft dat de genderexpressie van de respondent overeenkomt met het stereotype van de maatschappij van zijn/haar/diens genderidentiteit.	1/1

8.2 Belemmerende aspecten van genderidentiteitscrisis

Tijdens de interviews is gevraagd naar de dingen waar respondenten tegenaan lopen om zo een beeld te schetsen van de genderidentiteitscrisis. Hier kwamen twee hoofdthema's uit, namelijk externe aspecten en interne aspecten.

8.2.1 Externe belemmerende aspecten

In de onderstaande tabel bevindt zich de codenamen die gebruikt zijn voor het analyseren van de externe belemmerende aspecten van de genderidentiteitscrisis. Deze bestaan uit vier codes die aangeven waar de respondenten tegenaan lopen in verhouding met hun sociale contacten en de samenleving.

Ten eerste wordt benoemd dat de respondenten veel onbegrip vanuit hun sociale omgeving ervaren. Ze beschrijven onder andere het onbegrip van vreemden die hun aanspreken met het verkeerde gender of het algemene onbegrip over het trans-zijn vanuit de samenleving.

I05: Dus dan heb ik eigenlijk zoiets van het maakt niet uit want mensen begrijpen het niet. Gewoon onbegrip of onwetendheid misschien wel, (...). dat begrijp ik wel maar als mensen dan niet willen leren of luisteren. Ja dan irriteert het mij. (Genderfluïde persoon, 24)

Maar tevens noemen ze onbegrip vanuit familie en/of vrienden die voornamelijk gekarakteriseerd wordt door het niet begrijpen van de keuze van de respondenten. Ze omschrijven dit met woorden zoals: vervelend, frustrerend, lastig en moeilijk. De onwetendheid en gebrek aan kennis over de LHBT+ gemeenschap wordt tevens benoemd om te beschrijven waar het onbegrip vandaan komt.

I03: *Het is gewoon het deel dat ik mezelf medisch wil veranderen en operaties en dat soort dingen dat is gewoon iets wat ze niet begrijpt, dat iemand dat zou doen. (...) Ik vond het vervelend maar ik snapte waar het vandaan komt en ook een deel ja gebrek aan educatie. (Vrouw, 25)*

Naast het onbegrip vanuit de omgeving, ervaren respondenten tevens stereotypering over hun genderexpressie vanuit de maatschappij en nabije omgeving. Dit gaat dan om de verwachtingen over hun gedrag en uitingen die de respondenten opgelegd krijgen. Denk hierbij aan hoe de maatschappij verwacht dat een man zich gedraagt: onder andere het niet tonen van emoties en stoer kleden.

I01: *Dan zegt ze: 'Je lijkt echt een jongetje'. (Non-binair persoon, 23)*

De stereotypering waar de respondenten het over hebben, kenmerkt zich ook door het zogenoemde 'in hokjes denken'. Ze hebben het gevoel dat ze in hokjes worden geplaatst en zich daar aan moeten conformeren terwijl dit voor hun niet passend is. Hieronder volgt een quote van een respondent die dit uitlegt.

I02: *Het is natuurlijk diepgegrond.. geworteld maatschappelijk probleem dat we.. 'Oh lang haar en borsten.. Meisje!'. Dat is sowieso een blik waar we vanaf zouden, kunnen, moeten gaan. Uhm dus ja het is wel gewoon meer een maatschappelijk ding wat ik.. Ik neem het de maatschappij kwalijk. (...). Mensen denken nou eenmaal in hokjes, dat is wat we leren. 'Het heeft vier poten en een staart, oh het is een hond'. Dat hebben we ook met mensen. (Non-binair persoon, 21)*

Ook wordt geduid op de verwachtingen in romantische relaties die voortkomen uit de stereotypen van man en vrouw.

I03: *En ook op het gebied van dynamiek binnen een relatie merkte ik ook heel erg dat het niet paste voor mij. De rol die mij opgelegd werd als de 'man' binnen een relatie, dat dat gewoon niet fijn voelde en niet voor mij was weggelegd maar het wel van je verwacht wordt. (...) dus je neemt maar die rol aan ondanks dat het eigenlijk niet bij je past. (Vrouw, 25)*

Naast de stereotypering, worden de respondenten met verkeerde voornaamwoorden, gender en naam aangesproken door wederom de maatschappij, zoals op het werk, en door familie en vrienden. Dit wordt 'misgendering' genoemd door de respondenten.

I02: *Voordat ik hier op school zat, werd ik eigenlijk altijd stelselmatig gewoon misgendered. (...) dan neem je de telefoon op en dan 'Hoi meisje' of 'Mevrouw' (...). En dan hoorde ik een hele week, acht uur per dag, hoorde ik meisje, mevrouw, hij/zij/haar.. alles. En dan kwam ik zaterdagavond thuis en dan gingen we afspreken met vrienden (...) dus dan gingen we gewoon afspreken uhm en dan gebeurt het gewoon weer.* (Non-binair persoon, 21)

Ook benoemen ze dat telkens het verkeerd aanspreken, zorgt voor genderdysforie. Hieronder volgt een quote waarin een respondent een voorbeeld hiervan geeft.

I05: *Ik denk dat ik het zo vervelend vind dat mensen mij gelijk categoriseren als iets wat ik niet ben. Want stel je voor dat ik jou steeds zou benoemen als uhm.. ja uhm.. olifant! *lacht*. Ja dan zou je daar op een gegeven moment ook niet blij mee zijn. En ook ja omdat ik al zo lang struggle met mijn lichaam en dan voelt het gewoon, zeg maar, alsof ik steeds weer de bevestiging krijg dat het niet goed zit. En dat mensen mij dan niet zien voor mij maar alleen maar zien als vrouw.* (Genderfluïde persoon, 24).

Over het algemeen valt op dat de respondenten de externe belemmerende aspecten van de genderidentiteitscrisis het merendeel ervaren vanuit familie en vrienden.

Thema	Codenaam	Definitie	Aantal/interviews
Externe aspecten	GIC_extern_onbegripvananderen	Deze code omschrijft het onbegrip van de sociale omgeving over de genderidentiteit en/of genderexpressie van de respondent.	28/5
	GIC_extern_stereotypering	Deze code omschrijft de stereotypen betreffende de genderexpressie waar de respondent mee te maken krijgt vanuit de sociale omgeving. Denk hierbij aan het stereotype: meisjes hebben lange haren, jongens hebben korte haren.	18/5

	GIC_extern_misgendered	Deze code omschrijft het verkeerd aanspreken van de respondent vanuit de sociale omgeving. Denk hierbij aan het noemen van de <i>oude</i> naam of het gebruik van verkeerde voornaamwoorden.	16/2
	GIC_extern_angstvooranderszijn	Deze code omschrijft de angst van de respondent om anders dan de omgeving te zijn. Denk hierbij aan het niet expliciet benoemen van zijn/haar/diens genderidentiteit of de keuze om niet met andere transpersonen om te gaan.	9/4

8.2.2 Interne belemmerende aspecten

De interne belemmerende aspecten zijn geanalyseerd middels drie codenamen die in de onderstaande tabel te vinden zijn. Dit zijn belemmerende aspecten van de genderidentiteitscrisis die binnenin de respondenten plaatsvinden. Het grootste belemmerende aspect die de respondenten aangeven zijn de mentale problemen die zij ervaren. Een van die mentale problemen zijn depressieve klachten, waarbij ze benoemen dat ze zich afzonderen van sociale contacten of juist doen alsof zij geen depressieve klachten ervaren. Ook benoemen ze de directe relatie tussen de genderdysforie en de depressieve episodes. Een respondent vertelt dat die de depressie zelfs met de genderdysforie verwarde, waarbij diens gedachten waren: *‘Oh ik ben gewoon depressief en slecht in mijn vel. Ik haat mijn lichaam omdat ik gewoon mijn lichaam haat’*. Later benoemt diegene dat de genderdysforie invloed heeft op de depressie, en dat het niet enkel depressie was. Andere depressieve gedachten van respondenten zijn:

I02: *Het was of hulp vragen of mijn familie een kist laten uitzoeken.* (Non-binair persoon, 21)

I04: *Dat ik gewoon depressief was destijds. En uhm.. Ik heb weleens gedacht van ‘ik zit hier op de tweede verdieping, dat is niet hoog genoeg’.* (Man, 23)

Bovendien ervaren de respondenten angstklachten en paniekaanvallen. Ook wijzen ze op suïcidale gedachten die centreren rondom de genderdysforie.

I03: *Die waren voornamelijk gecenterd rondom 'Ik zal toch geen vrouw worden'.* (Vrouw, 25)

Naast de mentale problemen die de respondenten ervaren, lijden zij ook aan genderdysforie. De genderdysforie wordt voornamelijk beschreven als het geboortegeslacht niet willen voelen en/of zijn.

I01: *Ja vooral dat je, uh, dat ik een vrouw ben, maar ik voel mij geen vrouw. Dus meer dat ik uh, dat ik in de spiegel kijk en dan zie ik niet mijzelf. (...) Ik voel niet mijzelf in mijn eigen lichaam.* (Non-binair persoon, 23)

Daarnaast wordt ook de haat voor het lichaam en zichzelf benoemd. Bovendien komen vragen op zoals *'Waarom kan ik niet normaal zijn?'* of *'Ik voel mij geen vrouw/man, wat voel ik dan wel?'*.

Tot slot worden de lichamelijke problemen genoemd. De lichamelijke problemen ontstaan doordat het lichaam niet overeenkomt met de genderidentiteit. Een voorbeeld hiervan is de bottomdysforie (i.e dysforie rondom het geslachtsdeel) van de respondenten. Ook wordt de menstruatie als een lichamelijk probleem ondervonden. Opvallend is dat de respondenten benoemen dat de lichamelijke problemen bijdragen aan de genderdysforie die ze ervaren.

Thema	Codenaam	Definitie	Aantal/interviews
Interne aspecten	GIC_intern_mentaleproblemen	Deze code omschrijft de mentale problemen van de respondent als gevolg van de genderdysforie. Denk hierbij aan depressie of angststoornis.	25/5
	GIC_intern_genderdysforie	Deze code omschrijft het innerlijke gevoel van de ontevredenheid met het biologische geslacht.	21/5
	GIC_intern_lichamelijkeproblemen	Deze code omschrijft de lichamelijke problemen van de respondent als gevolg van de genderdysforie.	20/5

		Denk hierbij aan menstruatie of geslachtsveranderingen door hormoontherapie.	
--	--	--	--

8.3 Identiteitsvorming

De identiteitsvorming van de respondenten geeft inzicht in de genderidentiteitscrisis en of zij slagen in het ontwikkelen van hun identiteit ondanks de genderidentiteitscrisis. De identiteitsvorming is gecodeerd middels het identiteitsstatus-paradigma, beschreven in hoofdstuk 2.3. Er is enkel sprake van twee identiteitsstatussen bij de respondenten, namelijk de moratoriumstatus en de achievementstatus, te vinden in de onderstaande tabellen. Dit betekent dat de respondenten nadenken over de beslissingen die zij maken rondom hun genderidentiteit, en na een periode van exploratie een keuze maken.

8.3.1 Moratorium identiteitsstatus

De moratorium status is geanalyseerd middels twee codenamen, te zien in de tabel. De respondenten geven aan dat zij nadenken over de vele lichamelijke aanpassingen die zij kunnen ondergaan. Denk onder andere hierbij aan hormoontherapie of een mastectomie. De reden hiervoor is het conformeren aan de genderidentiteit.

I01: *Maar ik zit er wel aan te denken om, om me borsten weg te halen.* (Non-binair persoon, 23)

Naast het nadenken over de lichamelijke aanpassingen, laten de respondenten zien dat ze nadenken over hun eigen genderidentiteit waarbij nog geen strikte keuze wordt gemaakt. De omgeving zorgt ervoor dat vragen ontstaan, zoals ‘*Wat voel ik?*’ en ‘*Wie ben ik?*’, waardoor het leidt tot de zoektocht naar antwoorden.

I03: *Ik wist op dat moment gewoon niet wat het was wat ik voelde en hoe ik dat moest uiten of wat er precies gaande was dus ik kon dat ook niet communiceren. Dat heeft er wel voor gezorgd dat ik antwoorden wilde.* (Vrouw, 25)

Respondenten denken voornamelijk na over hoe zij zich kunnen conformeren aan hun genderidentiteit en wat exact hun genderidentiteit is.

Thema	Codenaam	Definitie	Aantal/interviews
Moratorium	IV_moratorium_lichamelijkaanpassingen	Deze code omschrijft de identiteitsstatus	6/3

	IV_moratorium_existentiëlevragen	waarin de respondent nadenkt over of hij/zij/die een lichamelijke aanpassing wil maken. Deze code omschrijft de identiteitsstatus waarin de respondent op zoek is naar een antwoord op existentiële vragen aangaande de genderidentiteit.	4/3
--	----------------------------------	---	-----

8.3.2 Achievement identiteitsstatus

Deze identiteitsstatus is geanalyseerd aan de hand van drie codenamen. De respondenten vertellen dat ze na een periode van onderzoeken uiteindelijk realiseerde hoe ze zich voelden. Ze benoemen dat ze een tijd dachten dat er iets mis was en dat er sommige dingen niet klopten.

I04: Dat ik er echt achterkwam, was rond 2019. Daarvoor had ik al... ik was nooit een 'meisje' meisje. En er zijn tussendoor ook weleens momenten dat ik dacht van misschien is het wel zo maar toen zelf een beetje zovan 'ja het zal wel niet'. In 2019 ben ik naar een psycholoog gegaan en daar is het gaan rollen. En in eerst instantie ben ik naar de psycholoog gegaan met de vraag 'Wat voel ik?' en vanuit daar is het gebleken dat dit is wat ik voel. (Vrouw, 25)

De respondenten noemen een aantal manieren waardoor zij deze realisatie verkregen, namelijk: via het uitwisselen van instagram-dms met andere transpersonen, via hormoontherapie door de huisarts, via de psycholoog, via youtube en social media.

Ook benoemen de respondenten dat zij hun (gender)identiteit hebben ontwikkeld middels de kennis die zij hebben opgedaan over de LHBT+ gemeenschap. Deze kennis hebben de respondenten voornamelijk opgedaan door termen op te zoeken op het internet of er met anderen over te praten. Dit leidt tot wat de respondenten zelf noemen: meer open-minded zijn en een wereld die opengaat.

Thema	Codenaam	Definitie	Aantal/interviews
Achievement	IV_achievement_realisatie	Deze code omschrijft de identiteitsstatus waarin de respondent gerealiseerd heeft dat hij/zij/die trans is na een periode van exploratie en nadenken.	10/4
	IV_achievement_meerkennis	Deze code omschrijft de identiteitsstatus waarin de respondent meer kennis heeft vergaard over de LHBT+ gemeenschap en zichzelf na een periode van exploratie en nadenken.	4/3
	IV_achievement_volledigetransitie	Deze code omschrijft de identiteitsstatus waarin de respondent zelf vindt dat hij/zij/die de transitie heeft voltooid na een periode van exploratie en nadenken.	3/2

8.3.3 Diffusion en foreclosure identiteitsstatus

De andere twee statussen, de diffusionstatus en foreclosure-status, komen niet voor, tevens te zien in de tabel. Dit betekent dat de respondenten geen keuze maken zonder na te denken of er niet over nadenken. Zij zijn zodoende continu aan het nadenken over de bepaalde beslissingen die zij kunnen maken.

Het stigma dat transpersonen niet nadenken over de gevolgen of beslissingen die zij nemen betreft bijvoorbeeld lichamelijke aanpassingen wordt zodoende hier ontkracht. De respondenten denken

voortdurend na en wegen alle keuzes en beslissingen af, en maken niet zomaar een keuze zonder na te denken.

Thema	Codenaam	Definitie	Aantal/interviews
Diffusion	IV_diffusion	Deze code omschrijft de identiteitsstatus waarin de respondenten het niet weten en er niet over nadenken.	0/0
Foreclosure	IV_foreclosure	Deze code omschrijft de identiteitsstatus waarin de respondenten een keuze maken zonder na te denken.	0/0

8.4 Copingstijlen

Tijdens de interviews is gevraagd naar hoe de respondenten omgaan met de dingen waar ze tegenaan lopen, oftewel de genderidentiteitscrisis. Deze copingstijlen zijn gecodeerd middels probleemgerichte, emotie-gerichte en religieuze/spirituele coping.

8.4.1 Probleemgerichte coping

Om de probleemgerichte coping te analyseren is gebruik gemaakt van twaalf codenamen, te vinden in de onderstaande tabel. De codenamen omschrijven hoe de respondenten omgaan met de genderidentiteitscrisis of bepaalde belemmerende aspecten daarvan. Deze definities staan tevens in de tabel.

Onder de probleemgerichte copingstijlen zijn de meest voorkomende: de lichamelijke aanpassingen, uitleg geven en therapie. Het begaan van lichamelijke aanpassingen kenmerkt zich door bijvoorbeeld de mastectomie, microdosering testosteron, hysterectomie, hormoonbehandeling, elektrolyse epilatie, en de geslachtsbevestigende operatie. Deze behandelingen en ingrepen zorgen ervoor dat de respondenten zich conform hun genderidentiteit voelen en dit ook zichtbaar wordt voor de omgeving. Zo willen zij hun genderidentiteit uitdragen naar hun sociale omgeving. Sommige respondenten benoemen dat zij streven naar een volledige transitie van bijvoorbeeld man naar vrouw. Maar andere respondenten kiezen voor enkele operaties of alleen hormoontherapie.

I03: *Ja uh mijn geslachtsoperatie is een hele belangrijke voor mij. Ja, ik wil gewoon echt mijn baard weg hebben. En potentieel nog gelaatschirurgie qua verlagen van mijn haarlijn en ja ook iets vrouwelijker gezicht (...).* (Vrouw, 25)

De tweede copingstijl die vaak aan bod komt, is het uitleg geven aan de sociale omgeving. Hierdoor geven de respondenten informatie over hun genderidentiteit en genderexpressie aan voornamelijk familie en vrienden. De respondenten geven aan dat familie en vrienden vaak geen voorkennis of enige kennis hebben van trans-zijn en wat daarbij komt kijken. Daardoor voelen de respondenten zich verantwoordelijk voor het uitleggen van hun gevoel en hun genderidentiteit.

De derde probleemgerichte copingstijl die voorkomt is: therapie begaan. Een aantal thema's komen naar voren waar de respondenten therapie voor hebben gehad of nu hebben, namelijk: genderdysforie, depressie, suïcidale gedachten, trauma, en angstklachten. Wat opvalt is dat de sommige respondenten benoemen dat zij voornamelijk hulp hebben gezocht voor de depressie, waar later uit bleek dat zij genderdysforie ervaarden en daar tijdens therapie achter kwamen. Bovendien valt op dat vaak de therapie zelf een startpunt is voor het volledige bewustzijn van het trans-zijn en het beginpunt van de zoektocht naar welke lichamelijke aanpassingen de respondenten willen begaan.

I04: *Ik ben in principe gewoon in behandeling geweest voor die genderdysforie en toen ik daarachter kwam en snapte wat het voor mij betekende en wat ik wou, werd die depressie ook al minder.* (Man, 23)

Thema	Codenaam	Definitie	Aantal/interviews
Probleemgerichte coping	Coping_probleemgericht- lichamelijkeaanpassingen	Deze code omschrijft de probleemgerichte coping waarbij respondenten lichamelijke aanpassingen begaan om aan hun genderidentiteit te conformeren.	15/5
	Coping_probleemgericht- uitleggeven	Deze code omschrijft de probleemgerichte coping waarbij respondenten uitleg geven over hun genderidentiteit en het trans-zijn aan hun sociale omgeving waardoor ze begrip willen oproepen.	14/4
	Coping_probleemgericht- therapie	Deze code omschrijft de probleemgerichte coping waarbij respondenten therapie begaan voor hun mentale problemen.	13/4
	Coping_probleemgericht- genderexpressie	Deze code omschrijft de probleemgerichte coping waarbij respondenten hun genderexpressie gebruiken om hun genderidentiteit te uiten en om hun genderidentiteit/expressie te laten zien aan hun omgeving.	6/3
	Coping_probleemgericht- vertellen	Deze code omschrijft de probleemgerichte coping waarbij respondenten vertellen over hun genderidentiteit aan hun sociale omgeving om hun identiteit duidelijk te maken en hun positie te bepalen over wie zij zijn.	5/3
	Coping_probleemgericht- infozoeken	Deze code omschrijft de probleemgerichte coping waarbij respondenten informatie zoeken over genderidentiteit om te	4/3

		onderzoeken hoe zij zich voelen.	
	Coping_probleemgericht-verbeteren	Deze code omschrijft de probleemgerichte coping waarbij respondenten hun sociale omgeving verbeteren wanneer zij met de verkeerde naam of voornaamwoorden worden aangesproken.	4/2
	Coping_probleemgericht-bewegen	Deze code omschrijft de probleemgerichte coping waarbij respondenten beweging, zoals hardlopen of fietsen, gebruiken om hun frustratie of boosheid te verwerken.	2/2
	Coping_probleemgericht-aanpassen	Deze code omschrijft de probleemgerichte coping waarbij respondenten zich aanpassen aan hun sociale omgeving om zo min mogelijk weerstand te ontvangen.	1/1

8.4.2 Emotie-gerichte coping

Emotie-gerichte coping is gecodeerd middels vier codenamen. Net zoals bij de probleemgerichte coping zijn de definities te vinden in de bijbehorende tabel.

Bij de emotiegerichte coping zijn vijf copingstijlen gecodeerd, namelijk: vermijden, steun ontvangen, acceptatie, escapisme en nadenken. De meest voorkomende is de copingstijl vermijding. Deze stijl wordt onder andere omschreven door verscheidende woorden, zoals: wegstoppen, het laten gaan, conflictvermijding, geen zin hebben, doen alsof het er niet is, negeren, niet bij stilstaan, en confrontatie uit de weg gaan. Respondenten geven aan dat ze sommige gevoelens uit de weggaan zodat ze geen nare emoties ervaren. Wat tevens opvalt, is dat vaak het vermijden ontstaat omdat er een bepaalde situatie is waarin geen acceptatie kan plaatsvinden. Bovendien vinden sommige respondenten vermijding in alcoholisme of automutilatie.

I01: *Ik vind het ook altijd moeilijk om, ja.. Als ik met iets zit, zoek ik altijd naar een oplossing en als dat er niet is dan vind ik het moeilijk om daarmee om te gaan. Dan wil ik daar niet elke dag over piekeren. Dan stop ik het meer weg.*

Interviewer: *Dan ga je het uit de weg?*

I01: *Ja.* (Non-binair persoon, 23)

Ook wordt benoemd dat het verkeerd aanspreken en het onbegrip van vrienden en familie soms wordt vermeden, ook al hebben de respondenten dat zelf eerst niet compleet door.

I02: *Ik besef gewoon nu echt dat ik het zo hard vermijd.* (Non-binair persoon, 21)

Daarnaast worden de lichamelijke problemen, zoals het hebben van een baarmoeder en menstruatie, zo veel mogelijk vermeden door bewust te focussen op andere dingen waarvan de respondenten euforie ervaren. Bovendien worden de sociale verwachtingen over hoe te gedragen als een bepaald gender vaak weggestopt. De respondenten geven aan dat ze erin meegaan omdat ze niet gepest willen worden. Ook benoemen de respondenten dat zij nare blikken van vreemden proberen te negeren door zich te concentreren op iets leuks. Sommige respondenten wijzen op het vermijden van familieleden door middel van zich af te sluiten of er niet bij stil te staan.

Het grootste doel van het vermijden is het vermijden van de nare gevoelens en emoties die ontstaan bij situaties die hierboven grotendeels zijn beschreven.

Een andere emotie-gerichte copingstijl die naar voren komt tijdens de interviews is het steun ontvangen vanuit de omgeving. Deze steun uit zich voornamelijk in het praten met anderen, vooral met vrienden, over de dingen en situaties waar de respondenten tegenaan lopen in het dagelijks leven. Sommige respondenten benoemen dat het steun ontvangen vooral vanuit hun *queer* vrienden helpt met de dagelijkse worstelingen, mede omdat zij hun begrijpen.

I02: (...) *met kerst is er een whatsappgroep ontstaan genaamd 'de holigays'. En dat is gewoon gemaakt om elkaar te supporten gedurende de feestdagen waar je constant misgendered of gare wappies aan je eettafel hebt zitten. Dat je daar gewoon elkaar kunt supporten en dat je kunt zeggen: 'Jongens ik heb het even nodig, geef me de gendereuforie enzo'.* (Non-binair persoon, 21)

De steun van anderen zorgt voor het verlichten van de nare en/of belemmerende situaties, zoals misgendered worden. Bovendien leidt het tot het gevoel van gehoord worden en begrepen voelen, waardoor de moeilijkheden iets worden verzacht.

I03: (...) ook veel meer queer vrienden omdat ik ook merk dat ik daar echt behoefte aan heb (...). (...) en meer behoefte heb aan echt gewoon queer mensen om mij heen die mij gewoon begrijpen. (Vrouw, 25).

Ook wordt acceptatie benoemd door de respondenten als een emotie-gerichte copingstijl. De respondenten geven aan dat zij soms de acceptatie vinden voor het trans-zijn en het onbegrip die hierbij komt kijken vanuit de omgeving. Opvallend is dat die acceptatie niet altijd plaatsvindt, waarbij kan worden afgevraagd of het werkelijk acceptatie is.

Thema	Codenaam	Definitie	Aantal/interviews
Emotiegerichte coping	Coping_emotiegericht-vermijden	Deze code omschrijft de emotiegerichte coping waarbij respondenten hun gevoelens en/of omgeving vermijden zodat zij geen nare emoties ervaren door bijvoorbeeld alcoholisme of automutilatie.	35/5
	Coping_emotiegericht-steunontvangen	Deze code omschrijft de emotiegerichte coping waarbij respondenten mentaal steun ontvangen van hun omgeving om de belemmerende aspecten van de genderidentiteitscrisis te verzachten.	18/4
	Coping_emotiegericht-acceptatie	Deze code omschrijft de emotiegerichte coping waarbij respondenten verschillende aspecten van de genderidentiteitscrisis hebben geaccepteerd.	10/3

	Coping_emotiegericht- escapisme	Deze code omschrijft de probleemgerichte coping waarbij respondenten escapisme (i.e. het opgaan of verliezen in bepaalde dingen zoals video's of series) gebruiken om hun genderidentiteitscrisis te vermijden.	6/2
	Coping_emotiegericht- nadenken	Deze code omschrijft de emotiegerichte coping waarbij respondenten nadenken, of zelfs piekeren, over verschillende aspecten van de genderidentiteitscrisis.	3/2

8.4.3 Religieuze en/of spirituele coping

De religieuze en/of spirituele copingstijl is te vinden in de onderstaande tabel en is geanalyseerd door middel van acht codenamen. Deze acht copingstijlen omschrijven de thema's van religieuze of spirituele coping die de respondenten gebruiken om te copen met de genderidentiteitscrisis. Deze coping onderscheidt zich van de probleemgerichte en emotie-gerichte coping doordat deze coping gebruikt wordt wanneer de andere copingstijlen niet (meer) voldoen.

Er zijn twee thema's die het meest voorkomen onder de respondenten, namelijk: muziek en meditatie. De copingstijl meditatie biedt de respondenten rust.

I05: *Ja rust.. vooral rust denk ik.. Omdat ik ook vaak irritatie heb.. en dan ook met mijn depressie, dat dat soms dan gewoon even rust geeft. Dat ik dan niet hoeft na te denken.* (Genderfluïde persoon, 24)

De copingstijl muziek bestaat uit het muziek luisteren. De respondenten geven aan dat muziek helpt bij het focussen op andere dingen, zodat de belemmerende aspecten van de genderidentiteitscrisis voor een bepaalde periode wordt verlicht. Het zorgt ervoor dat de

respondenten kunnen opgaan in de muziek en even niet aan de vervelende dingen hoeven te denken.

I04: *In eerste instantie zorgt het ervoor dat het niet stil was...*

Interviewer: *En wat was zo eng aan die stilte?*

I04: *Als het stil is, gaat je hoofd nog meer nadenken. Als die muziek er was dan had je in ieder geval iets waar je hoofd over moest nadenken, dus de rest.. dat dat iets minder was.. of door je heen ging. En ja soms gaf het me gewoon een goed gevoel. Heel simpel eigenlijk. (Man, 23)*

Naast meditatie en muziek, is natuur ook een belangrijke copingstijl. Een respondent geeft aan geluk en genot uit de natuur te halen. Diegene benoemt tevens dat je er gewoon mag *zijn* in de natuur en niet hoeft te denken aan moeilijke dingen of existentiële vragen.

I01: *Toen zei ik gewoon: 'Ik ga leven als de blaadjes en als de bomen want die staan gewoon lekker te chillen'. Die vragen zichzelf niet zoveel moeilijke dingen af. (Non-binair persoon, 23)*

Thema	Codenaam	Definitie	Aantal/interviews
Religieuze en/of spirituele coping	Coping_reli/spiri-meditatie	Deze code omschrijft de religieuze en/of spirituele coping waarbij de respondenten meditatie gebruiken om rust te vinden.	5/2
	Coping_reli/spiri-muziek	Deze code omschrijft de religieuze en/of spirituele coping waarbij de respondenten muziek gebruiken om te focussen op andere dingen dan de genderidentiteitscrisis.	5/2
	Coping_reli/spiri-natuur	Deze code omschrijft de religieuze en/of spirituele coping waarbij de respondenten natuur gebruiken om zichzelf te kunnen voelen.	4/2

	Coping_reli/spiri-tarotdeck	Deze code omschrijft de religieuze en/of spirituele coping waarbij de respondenten een tarot deck gebruiken om inzichten en antwoorden te krijgen in het leven.	2/2
	Coping_reli/spiri-vrienden	Deze code omschrijft de religieuze en/of spirituele coping waarbij de respondenten de steun van vrienden gebruiken om door een moeilijke periode te komen en deze steun als zingevend ervaren.	2/1
	Coping_reli/spiri-anderehelpen	Deze code omschrijft de religieuze en/of spirituele coping waarbij de respondenten anderen helpen om te zorgen dat anderen niet dezelfde belemmerende aspecten van de genderidentiteitscrisis hoeven door te maken waardoor de respondenten zichzelf en zijn/haar/diens genderidentiteit ontwikkeld.	1/1
	Coping_reli/spiri-mythologie	Deze code omschrijft de religieuze en/of spirituele coping waarbij de respondenten sterke interesse tonen in mythologie en daarin kunnen opgaan en anderen kunnen provoceren.	1/1
	Coping_reli/spiri-steununiversum	Deze code omschrijft de religieuze en/of	1/1

		spirituele coping waarbij de respondenten steun uit het universum halen waardoor de genderidentiteitscrisis wordt verzacht.	
--	--	---	--

8.5 Zingeving

Om de zingeving van de respondenten in kaart te brengen, is zingeving gecodeerd met gebruik van de verschillende zingevingsthema's die de respondenten benoemen, zoals muziek of meditatie. Daarbij is in het interview gevraagd of zingeving een rol speelt in de genderidentiteitscrisis. Dit is gecodeerd aan de hand van twee codes.

8.5.1 Zingevingsthema's

In de onderstaande tabel staan alle zingevingsthema's die de respondenten hebben benoemd, hoe vaak deze zijn benoemd en door hoeveel respondenten. Opvallend is dat wanneer naar zingeving wordt gevraagd, aangegeven wordt dat ze niet echt aan zingeving doen. In eerste instantie wordt wat terughoudend gereageerd. Thema's die vaak voorkomen zijn: muziek, meditatie en de natuur. De respondenten geven aan deze thema's te gebruiken wanneer de andere copingstijlen te kort schieten.

I03: Maar op een gegeven moment was meditatie niet genoeg meer, omdat ik toen dusdanig weggezakt was dat ik toen wel ja.. in de muziek ben gedoken. Omdat ja.. ik denk om alles een beetje weg te filteren en heel veel dingen als lezen, fantasiewerelden waar ik me in kon verstoppen en verschuilen. Ik denk dat dat wel de meeste dingen zijn en ja natuur en wandelen. (Vrouw, 25)

Wat tevens opvalt, is dat de respondenten niet echt bekend zijn met het concept zingeving. Er wordt vragend gereageerd. Een respondent geeft zelfs aan dat diegene het een moeilijke vraag vindt. Wanneer aangegeven wordt dat zingeving ook te vinden is in muziek of de natuur, kunnen de respondenten zich meer vinden in het concept. Sommige respondenten benoemen dat zij tijdens hun opvoeding een bepaald soort zingeving hebben meegekregen.

I02: Het is er altijd wel een beetje in geweest enzo.. vooral met stenen en de kracht daarvan. Mama heeft altijd een grote rozenkwarts onder ons bed gelegd.. toen ik tandjes kreeg, had ik altijd een barnsteen om. Zulke dingen, dus ik heb dat wel een beetje meegekregen. (...) Ik merkte van 'Oh dit

is wel iets wat past bij mij en wat ik leuk vind'. En nu kom ik recentelijk steeds meer en meer achter dat mijn vader de meest spirituele is van ons allemaal. (...) Dan gaan we het samen ontdekken ofzo.. (...) Voor mij is het meer ontdekken waar mijn krachten liggen en wat ik kan. En dat ik dat ook eventueel mee kan nemen naar mijn leven op welke manier dan ook. (...) Ja als mens. voor mezelf en anderen. (Non-binair persoon, 21)

Thema	Codenamen	Aantal/interviews
Zingeving	Zingeving_muziek	4/3
	Zingeving_meditatie	4/2
	Zingeving_natuur	4/2
	Zingeving_vrienden	4/2
	Zingeving_tarot	3/2
	Zingeving_spiritualiteit	2/2
	Zingeving_familie	2/1
	Zingeving_universum	2/1
	Zingeving_anderen	1/1
	Zingeving_boeddhisme	1/1
	Zingeving_goedmenszijn	1/1
	Zingeving_hetfijnhebben	1/1
	Zingeving_krachtstenen	1/1
	Zingeving_manifesteren	1/1
	Zingeving_relativeren	1/1
	Zingeving_serie	1/1

8.5.2 Zingeving en genderidentiteitscrisis

Tijdens de interviews is direct gevraagd aan de respondenten of zingeving een rol speelt of speelde in hun genderidentiteitscrisis. Dit is gecodeerd aan de hand van twee codenamen, zingeving&gender- en zingeving&gender+, te vinden in de tabel met de bijbehorende definities.

Wanneer gevraagd wordt naar de rol van zingeving in de genderidentiteitscrisis van de respondenten, wordt twijfelend gereageerd. De respondenten zijn tevens tweeledig in hun antwoord. Ze benoemen eerst dat zingeving nauwelijks tot geen rol speelt. Naar mate het gesprek vordert, komen ze tot de conclusie dat zingeving toch een rol speelt in de genderidentiteitscrisis. Bovendien geven ze aan dat de rol die zingeving speelt nog onduidelijk voor hun is.

I02: (...). Maar het is wel los ervan. Ja.. Tenminste.. Het zijn allebei grote onderdelen van mij dus het is hoe dan ook met elkaar gelinkt. Niet op een manier waarop ik zeg dit en dit en dit. Het hoort allebei gewoon heel erg bij mij maar ik weet even zo niet een hoe en wat. (Non-binair persoon, 21)

Sommige respondenten benoemen dat zingeving hun niet verder heeft gebracht in hun transitie, maar dat het juist een ondersteunende rol heeft doordat het de belemmerende aspecten van de genderidentiteitscrisis verzacht. Ook wordt soms expliciet genoemd dat een zingevingsthema geen rol speelt, zie onderstaande quote.

I05: *Ja ik doe wel aan mediteren (...). Ik had zo'n cursus gevolgd, weet je wel, en dat hielp mij wel in rust te vinden. Dat doe ik dus soms nog weleens. Maar niet echt dat het invloed heeft op mijn genderidentiteit of crisis ofzo..* (Genderfluïde persoon, 24)

Thema	Codenamen	Definitie	Aantal/interviews
Zingeving en genderidentiteitscrisis	Zingeving&gender+	Deze code omschrijft de positieve relatie tussen de zingeving van de respondenten en de genderidentiteitscrisis. Dit betekent dat de zingevingsthema's een positieve rol spelen in de genderidentiteitscrisis, in de vorm van steun, rust, geluk, genot of afleiding.	9/5
	Zingeving&gender-	Deze code omschrijft dat de respondenten aangeven dat er geen relatie bestaat tussen de zingevingsthema's en de genderidentiteitscrisis.	4/4

8.5.3 Zingevingssystemen

Om de zingevingssystemen te analyseren, is per interview gekeken naar de zingevingsthema's en naar de relatie van zingeving en de genderidentiteitscrisis (positieve relatie of geen relatie). Hieruit blijkt dat het zingevingssysteem mozaïek het meest voorkomt. De respondenten geven aan dat zij verschillende zingevingsthema's even belangrijk vinden. Bovendien is een of meer van die thema's levensbeschouwelijk. Ook al geven de respondenten aanvankelijk aan dat ze niet actief bezig zijn met zingeving blijkt uit het interview dat zij toch onbewust met zingeving bezig zijn.

De onderstaande quote laat zien dat verschillende zingevingsthema's naast elkaar bestaan met daarbij een levensbeschouwelijk thema.

I03: *Maar ja ik denk voornamelijk boeddhisme en wicca, en dan voornamelijk ook wicca op het punt van natuur. En de spiritualiteit die daarbij komt kijken.. dat dat mij tot op zekere hoogte, ja net zoals muziek, me geground heeft en in het hier en nu heeft gehouden want ik heb ook.. ik denk dat ik al sinds mijn veertiende mediteer en...* (Vrouw, 25)

Ten slotte komt het zingevingssysteem conglomeraat voor. Uit het interview blijkt dat de respondent geen levensbeschouwelijk doel of thema nastreeft en zijn/haar/diens zingeving bestaat uit haalbare en gelijkwaardige doelen gericht op het hier en nu. Bovendien geeft de respondent aan niet bezig te zijn met zingeving, wat tevens blijkt uit het interview.

Thema	Codenamen	Definitie	Aantal/interviews
Zingevingssystemen	Zinsysteem_mozaiek	Deze code omschrijft het zingevingssysteem mozaïek waarbij de respondent meerdere kleinere gelijkwaardige zingevingsthema's heeft met minstens een levensbeschouwelijk thema.	4/4
	Zinsysteem_conglomeraat	Deze code omschrijft het zingevingssysteem conglomeraat waarbij de respondent haalbare en gelijkwaardige doelen heeft zonder het levensbeschouwelijk doel.	1/1
	Zinsysteem_drijfveer	Deze code omschrijft het zingevingssysteem drijfveer waarbij de respondent een overkoepelend levensbeschouwelijke levensdoel heeft dat overheerst over alle andere doelen.	0/0
	Zinsysteem_aholic	Deze code omschrijft het zingevingssysteem	0/0

		aholic waarbij de respondent een specifieke centrale levenssector heeft zonder sterk levensbeschouwelijk aspect.	
--	--	--	--

Hoofdstuk 9. Conclusie

Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van het onderzoek naar de genderidentiteitscrisis van transpersonen. Ook worden de belangrijkste conclusies en aanbevelingen per deelvraag benoemd en worden evaluatiepunten beschreven.

9.1 Samenvatting

Om te onderzoeken op welke manieren transpersonen omgaan met de genderidentiteitscrisis en welke rol zingeving in de genderidentiteitscrisis speelt, is vastgesteld wat genderidentiteitscrisis is en hoe mensen omgaan met moeilijke gebeurtenissen. Daarnaast is gekozen voor de zingevingssystemen omdat deze de dagelijkse situationele zingeving weergeven die voorkomen bij transpersonen. Eerst zal ik kort de theorie bespreken en daarna volgen de resultaten van de interviews.

De Genderbread Person van Sam Killermann toont de complexiteit van gender en daarmee het onderscheid tussen biologische sekse, genderidentiteit, expressie en seksuele oriëntatie. Het belangrijkste hierbij is dat deze concepten onafhankelijk zijn, maar wel interacteren wat leidt tot talloze combinaties van iemands identiteit. Het vormen van iemands identiteit ontstaat door overeenkomsten en verschillen te ervaren bij anderen, volgens Järviluoma, Moisala en Vilkkö. Volgens Worthen is iemands genderidentiteit zodoende een persoonlijke psychologische ervaring.

Volgens de gendersocialisatie theorie van Messner begint deze ervaring vanaf kinds af aan. Kinderen worden onderworpen aan traditionele genderrollen die voordelen opleveren, zoals het heteronormatieve zorgstelsel. Volgens Hornsby is heteronormativiteit het dominante overtuigingssysteem dat gebaseerd is op de veronderstelling dat alles van nature heteroseksueel is met daarbij de twee binaire genders (man of vrouw). Wanneer iemand afwijkt van de heteronormatieve overtuigingen en genderrollen zorgt dit voor nadelige gevolgen en creëert het uiteindelijk de genderidentiteitscrisis. Deze ontstaat wanneer de omgeving de genderidentiteit en/of genderexpressie afkeurt wat leidt tot een (ernstige) verstoring in mentaal en/of fysiek functioneren door conflicten tussen de heteronormatieve omgeving en het individu over de genderidentiteit en/of genderexpressie. De Taeye benoemt dan ook dat afwijkende identiteiten gezien worden als incorrect. Onderzoeken van Kuyper, Van Beusekom en Kuyper, en Van Oosterhout en Alink onderschrijven dit door te tonen dat leden uit de LHBT+ gemeenschap meer geweld ervaren, vaker gepest worden en vaker onveilig voelen.

De belangrijkste belemmerende aspecten van heteronormativiteit op transpersonen op basis van onderzoeken van Ainsworth en Spiegel, Geerdinck et al., Keuzenkamp, Kuhn et al., Kuyper, Marchia en Sommer, Van Beusekom en Kuyper, en Van Oosterhout en Alink zijn psychische problemen, namelijk: depressie, angst, eenzaamheid, suïcidaliteit en verminderd welzijn, en fysieke en persoonlijke beperkingen, namelijk: uitsluiting, baanverlies, lager inkomen, discriminatie, stereotypering, uitkering, minder vaak werknemer of zelfstandige, vaker alleenstaand, verlies van vrienden en familie, negatieve reacties, onveilig voelen, vaker slachtoffer van pesten, minder sociale steun, beperkte vrijheid om te uiten/ontwikkelen, en gedwongen te conformeren aan genderrollen.

Deze aspecten kunnen dan weer een invloed op de identiteitsontwikkeling van de transpersonen en zorgen voor identiteitsconflicten. Het identiteitsstatus-paradigma van James Marcia omschrijft hoe iemand met die identiteitsconflicten kan omgaan, namelijk: een keuze maken zonder na te denken (foreclosure), keuze maken na nagedacht te hebben (achievement), het niet weten en niet nadenken (diffusion), en enkel nadenken (moratorium). Een andere vorm van omgaan met moeilijke en/of traumatische ervaringen zoals de genderidentiteitscrisis zijn de copingstijlen van Richard S. Lazarus en Kenneth Pargament. Ten eerste, probleemgerichte coping richt zich op het actief veranderen van de situatie of de gewenste situatie behouden. Ten tweede, emotie-gericht coping gaat om het intern herstructureren waarbij het gaat om ontkenning van de situatie of psychologische afstand nemen. Ten derde, religieuze of spirituele coping gaat om pogingen om stressvolle situatie te begrijpen en om ermee om te gaan op manieren die betrekking hebben met het 'heilige'.

Wanneer coping niet voldoende is, start vaak de zoektocht naar zingeving. Situationele zingeving, een concept van Park en Folkmann, treedt op wanneer iemand een situatie taxeert als stressvol. Het gaat hierbij om een specifieke situatie in een bepaalde periode van iemands leven zoals een genderidentiteitscrisis. Zingevingssystemen, een concept van Ellen Hijmans, zijn overtuigingen en handelingen die personen gebruiken om betekenis te geven aan hun leven. In haar studie benoemt ze vier zingevingssystemen die een kader bieden voor hoe personen zin-geven en structuur aanbieden in het dagelijks leven, namelijk: het drijfveer type heeft een overkoepelend levensbeschouwelijk levensdoel, het aholictype heeft een specifiek centrale levensector zonder levensbeschouwelijk aspect, het mozaïektype heeft kleinere levensdoelen die even zwaar wegen,

en tot slot het conglomerattype heeft haalbare en gelijkwaardige doelen zonder een levensbeschouwelijk aspect.

9.2 Conclusie van onderzoeksresultaten

De heteronormatieve samenleving heeft sterke belemmerende aspecten voor transpersonen dat uiteindelijk kan leiden tot een genderidentiteitscrisis. Het kwalitatieve gedeelte van dit onderzoek toont hoe transpersonen omgaan met de genderidentiteitscrisis en welke rol zingeving hierbinnen speelt. Om deze vragen te beantwoorden zijn de volgende onderzoeksvragen gesteld:

1. Hoe beschrijft de transpersoon zijn/haar/diens identiteit met betrekking tot voornaamwoorden, zelfcategorisering en expressie?
2. Welke externe en interne aspecten ervaart de transpersoon als belemmerend ten aanzien van genderidentiteit?
3. Welke identiteitsstatus geeft de identiteitsvorming van de transpersoon weer?
4. Welke coping-strategieën hanteren transpersonen ten aanzien van hun genderidentiteitscrisis?
5. Welke zingevingssystemen hanteren transpersonen ten aanzien van hun genderidentiteitscrisis?

Wanneer het gaat om hoe transpersonen zichzelf beschrijven, blijkt uit de interviews dat ze een voorkeur hebben voor voornaamwoorden en benoemen deze vaak vanuit zichzelf. Daarnaast kiezen ze voor het veranderen van hun naam of juist niet. De reden hiervoor is dat hun oude naam niet meer overeenkomt met de genderidentiteit of de naam wordt niet geassocieerd met een specifieke gender. Transpersonen gebruiken het spectrum van man en vrouw om hun genderexpressie te beschrijven, maar willen zich niet conformeren aan de stereotypen van de maatschappij en geven tevens aan dat hun expressie niet overeenkomt met de stereotypen. Ze zweven op het spectrum van gender en gebruiken een mix van mannelijkheid en vrouwelijkheid om zichzelf te omschrijven.

Ook is onderzocht welke externe en interne aspecten van de heteronormatieve samenleving belemmerend zijn ten aanzien van genderidentiteit waaruit blijkt dat het onbegrip van anderen, misgendered worden en stereotypering wordt benoemd als de meest belemmerende externe aspecten van de genderidentiteitscrisis. Deze aspecten ervaren komen vooral uit de nabije omgeving, namelijk vanuit hun familie en vrienden. Mentale problemen, genderdysforie en

lichamelijke problemen komen naar voren wanneer het gaat om de interne belemmerende aspecten. Bij mentale problemen gaat het voornamelijk om depressieve klachten, angstklachten en suïcidale gedachten die centreren rondom genderdysforie.

Het ontwikkelen van een identiteit aangaande hun gender wordt gekenmerkt door de moratorium identiteitsstatus en de achievement identiteitsstatus. Dit betekent dat transpersonen veelal nadenken over alle mogelijkheden of dat zij na een lange tijd van nadenken en afwegen een definitieve keuze hebben gemaakt over hun genderidentiteit en/of expressie. Ook wordt nagedacht over hoe zij zich kunnen conformeren aan hun genderidentiteit en bepalen zij voor zichzelf wat hun genderidentiteit exact is.

Bovendien is onderzocht welke coping-strategieën transpersonen gebruiken om de belemmerende aspecten te verminderen. Onder de probleemgerichte copingstijlen zijn de drie meest voorkomende: de lichamelijke aanpassingen, uitleg geven over hun genderidentiteit en het trans-zijn en therapie begaan voor hun mentale problemen. Het meest vertoonde emotiegerichte coping gedrag is het vermijden van gevoelens en/of omgeving, mentaal steun ontvangen van de omgeving en acceptatie van bepaalde aspecten van de genderidentiteitscrisis. De religieuze en/of spirituele coping richt zich voornamelijk op muziek, meditatie en natuur. Deze copingstijlen zorgen vooral voor rust. Muziek, meditatie en natuur zijn dan ook de zingevingsthema's die het meest voorkomen. Er wordt aangegeven dat zingeving zowel een positief effect heeft op de genderidentiteitscrisis en dat het geen effect heeft. Transpersonen geven zelf vaak aanvankelijk aan dat zingeving geen rol speelt. Maar wanneer wordt doorgevraagd of enige uitleg wordt gegeven, geven zij toch aan bepaalde zingevingsthema's te hanteren in het dagelijks leven. Het zingevingssysteem die dan ook het meest voorkomt is het mozaïek systeem. Hierbij hebben de transpersonen meerdere kleinere gelijkwaardige zingevingsthema's met minstens één levensbeschouwelijk thema. Het zingevingssysteem conglomeraat komt tevens voor en wijst op haalbare en gelijkwaardige doelen zonder een levensbeschouwelijk thema.

9.3 Evaluatie

Het primaire kritiekpunt van dit onderzoek is dat het concept genderidentiteitscrisis voorheen nog niet bestond. Dit onderzoek heeft dit concept geïntroduceerd zodat het fenomeen van een identiteitscrisis aangaande gender kan worden onderzocht. Het is dus een nieuwe term dat nog in de kinderschoenen staat en ontwikkeling vereist. Bovendien is deze studie een pilotstudie dat

betekent dat dit de eerste studie is naar de rol van zingeving in de genderidentiteitscrisis. Het voordeel hiervan is, is dat een start is gemaakt naar het onderzoeken van zingeving in de genderidentiteitscrisis. Het nadeel uit zich in het meetinstrument van zingeving. Er is geen exact meetinstrument die de rol van zingeving meet. Hierdoor zijn de resultaten niet volledig betrouwbaar.

Een ander kritiekpunt is het aantal interviews dat is afgenomen. Het nadeel van vijf respondenten is dat geen algehele conclusie kan worden getrokken voor de gehele doelgroep. Een voordeel van de respondenten van deze studie is de diversiteit. Dit is een accurate weergave van de verscheidenheid van de doelgroep transpersonen. Daarbij is de interviewgide tussentijds aangepast wat kan zorgen voor verschil in de opvatting van de vragen bij de respondenten. Het was zodoende betrouwbaarder geweest als de vragen aanvankelijk vast lagen.

Bovendien is veel geworsteld met het onderwerp zingeving. Vooral omdat dit onderwerp minder goed aansloot bij de doelgroep als aanvankelijk gedacht. Hierdoor zou het beter zijn geweest om meer aansluiting te zoeken bij de doelgroep met bijvoorbeeld het stellen van andere makkelijkere vragen tijdens de interviews, zoals: 'Waar leef je voor?'. Wellicht is de keuze voor een andere onderwerp, zoals betekenisgeving, tevens een betere aansluiting.

Tot slot is het laatste kritiekpunt dat er niet één specifiek moment in de genderidentiteitscrisis is onderzocht. Deze studie heeft de gehele genderidentiteitscrisis onderzocht. Sommige respondenten zaten midden in de crisis, anderen hadden deze al zo goed als afgesloten. Hierdoor zijn verschillende ervaringen benoemd die soms wat uit elkaar liggen. Het zou beter zijn geweest om de gehele 'afgesloten' genderidentiteitscrisis of een specifiek moment hierin te onderzoeken.

9.4 Discussie

Uit mijn onderzoek naar de genderidentiteitscrisis en de rol van zingeving hierin zijn vier primaire bevindingen gebleken. Ten eerste is de *sterke diversiteit van de transpersonen* naar voren gekomen, zowel in de genderidentiteiten als in expressies en ervaringen. Susan Stryker benoemde al dat de term transgender staat voor inclusiviteit voor alle identiteiten en expressies. Dat is terug te zien in de zelfcategorisering en expressie van de transpersonen waarbij de keuzes uiteen liggen. Sommigen kiezen ervoor om hun naam te veranderen en een voorkeur te hebben voor voornaamwoorden, anderen blijven bij hun geboortenaam en voornaamwoorden. Ook de Genderbread Person van Sam Killermann, net als de resultaten, laat duidelijk zien dat talloze

combinaties tussen genderidentiteit, genderexpressie en biologische sekse mogelijk zijn. Järviluoma, Moisala en Vilkkö, net zoals Judith Butler, stellen dat genderidentiteit iets vloeibaars is en alsmaar veranderd. De transpersonen benoemen dit tevens wanneer het gaat om hun genderexpressie: ze zweven op het spectrum van gender met als uitersten man en vrouw waarbij ze wel de binaire genders gebruiken om de expressie te beschrijven omdat er simpelweg geen genderneutrale omschrijvingen zijn voor expressie.

Ten tweede is uit mijn onderzoek gebleken dat transpersonen voornamelijk te maken krijgen met *veel onbegrip vanuit de directe sociale omgeving*, zoals vrienden en familie. De leidende binaire genders man en vrouw in de heteronormatieve samenleving zorgen vooral voor de onwetendheid en gebrek aan kennis bij familie en vrienden. Ook Hornsby benoemde dat de veronderstelling dat alles van nature heteroseksueel is een dominante overtuigingssysteem is, dat terug te zien is in de onwetendheid. De Taeye wees op de verwachting uit de samenleving dat iedereen zich hetero identificeert en gedraagt zodat andere seksualiteiten en identiteiten gezien worden als incorrect. Dit blijkt tevens uit de interviews waarin de transpersonen aangeven dat ze verwachtingen opgelegd krijgen vanuit de samenleving door het zogeheten hokjes denken of te stereotyperen.

Door de heteronormatieve samenleving worden de transpersonen telkens misgendered en geconfronteerd met dat alles wat buiten het hokje hetero valt negatief of ongewenst is zoals Wyns dit stelde. De hoge verwachtingen, stereotypering en misgendering versterkt de genderdysforie waardoor de mentale problemen worden verergerd. Transpersonen geven aan veel angst te ervaren, depressief te zijn en zelfs suïcidaal. Ze haten hun lichaam en vragen zich af waarom zij niet normaal kunnen zijn. Dit komt ook naar voren in de artikelen van Ainsworth en Spiegel, Keuzenkamp, Kuhn et al. en Kuyper waarin ze psychische problemen benoemen zoals depressie, suïcidaliteit, angst en verminderd welzijn.

Het derde primaire punt dat is gebleken uit mijn onderzoek is dat transpersonen voornamelijk omgaan met de genderidentiteitscrisis door het *uitdragen van hun genderidentiteit* middels onder andere conformeren en aanpassen. Ze voelen zich gedwongen door de heteronormatieve samenleving om zich aan te passen en te conformeren aan de overheersende genderrollen. Budge et al. benoemde dat transpersonen dikwijls gebruik maken van vermijdende coping, dat ook uit mijn onderzoek blijkt. Het gaat hier dan over onder andere het wegstoppen van gevoelens, conflictvermijding, negeren, er niet bij stilstaan en het laten gaan, maar ook middels het drinken

van alcohol en automutilatie zodat ze geen vervelende emoties ervaren. Freese et al. stelde dat actie ondernemen, nieuwe strategieën en perspectieven ontwikkelen ook veelvoorkomende coping-strategieën van transpersonen zijn. Dat is ook te zien in mijn onderzoek waarbij het voornamelijk gaat om actie nemen gericht op lichamelijke aanpassingen om te conformeren aan de genderidentiteit, en de genderidentiteit en expressie uitleggen aan de directe omgeving om het duidelijk te maken voor anderen. Ook ontwikkelen ze nieuwe strategieën en perspectieven door naar therapie te gaan voor de genderdysforie, depressie, angst en trauma. Daarnaast wordt acceptatie gebruikt om het perspectief te veranderen doordat ze accepteren dat de omgeving onbegrip toont en het niet begrijpt. Bovendien duidde Freese et al. op andere coping-strategieën zoals steun, advies en begrip van anderen zoeken. Transpersonen in dit onderzoek tonen gelijke resultaten. Ze gebruiken steun, vooral van hun queer vrienden, om de dagelijkse worstelingen door te komen omdat ze elkaar begrijpen. Het voornaamste doel van het omgaan met de genderidentiteitscrisis is het begrepen en gehoord voelen. Hierdoor passen ze zich (on)bewust aan aan de omgeving zodat misgendering of stereotypering wordt vermeden. Of ze zoeken juist steun van vrienden omdat zij wel begrip tonen.

Identiteit speelt een grote rol bij transpersonen waardoor deze studie ook onderzoek heeft gedaan naar de identiteitsontwikkeling. Henri Tajfel en John Turner, en Glover et al. stelden dat een identiteit gevormd wordt middels overeenkomsten met de norm van de algemene bevolking waardoor diegene zich aanpast aan anderen omdat dit vaak meer voordelen oplevert dan ertegen in te gaan. Dit komt overeen met het resultaat dat transpersonen zich conformeren en aanpassen aan de omgeving. Bovendien zijn transpersonen constant bezig met nadenken en overwegen van keuzes over hun genderidentiteit en expressie. Voordat ze een keuze maken gaan ze een periode door waarin ze dachten dat er iets mis was of iets niet klopte.

Het laatste belangrijkste punt van mijn onderzoek is dat *zinggeving wordt ingezet als copingmechanisme* waarbij de transpersonen vaak niet doorhebben dat het zinggeving is. Dit blijkt uit de resultaten waarin transpersonen terughoudend reageren over zinggeving, maar uiteindelijk toch verschillende thema's, zoals muziek, meditatie en natuur, benoemen die ze gebruiken wanneer andere copingstijlen te kort schieten. Pargament, Feuille en Burdzy stelden al dat personen religie of spiritualiteit als hulpbron gebruiken om met kritieke levensgebeurtenissen om te gaan. De thema's die de transpersonen aanhalen bieden voornamelijk rust wanneer de

probleemgerichte en emotie-gerichte coping niet voldoet. Park en Folkman benoemden tevens dat een proces van zingeving actief wordt wanneer de andere copingstijlen niet voldoen. Vergelijkend met de Brief RCOPE schaal van Pargament, Koenig en Perez laten de transpersonen alleen positieve religieuze of spirituele coping zien doordat zij spiritualiteit of religie gebruiken om: rust te vinden, te focussen op anderen dingen zodat de genderidentiteitscrisis wordt verzacht, zichzelf te kunnen voelen, antwoorden en inzichten te krijgen in het leven, en om steun van vrienden te ervaren als zingevend.

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat transpersonen geneigd zijn om de globale zingeving bij te stellen aan de genderidentiteitscrisis door onder andere te voelen dat ze zichzelf kunnen zijn in de natuur, tarot kaarten te gebruiken om antwoorden te krijgen in het leven en steun te halen uit het universum. Dit onderzoek laat tevens zien dat invisible religion van Thomas Luckmann leeft onder deze jonge doelgroep dat zich uit in zingevingsthema's zoals natuur, muziek en vrienden. Hijmans definitie van zingeving sluit onderwerpen zoals muziek en natuur niet uit als zingeving wat ertoe leidt dat zingeving een dagelijks fenomeen wordt. Transpersonen in dit onderzoek hebben voornamelijk kleinere levensdoelen die even zwaar wegen met op zijn minst een levensbeschouwelijk levensdoel. Ze houden zich soms bezig met levensvragen zoals 'Wie ben ik echt?' en 'Waar leef ik voor?', maar hebben geen duidelijk antwoord. Toch zijn ze actief bezig met zingeving door onder andere te luisteren naar muziek of te mediteren. Het komt tevens voor dat ze totaal niet bezig zijn met levensbeschouwelijke aspecten en zich richten op haalbare doelen in de vorm van activiteiten. Dit komt overeen met de zingevingssystemen mozaïek en conglomeraat van Hijmans. Religie of spiritualiteit speelt zodoende geen duidelijke of sterke rol in de genderidentiteitscrisis maar meer als een copingmechanisme om om te gaan met de belemmerende aspecten hiervan, dat ervoor zorgt dat de nare ervaringen iets worden verzacht of soms vermeden.

9.5 Aanbevelingen

Dit onderzoek leidt tot een aantal aanbevelingen op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en praktische zorg. Eerst zullen aanbevelingen gericht op praktische zorg aan bod komen en daarna volgen de aanbevelingen op wetenschappelijk gebied.

Mijn onderzoek naar hoe transpersonen omgaan met de genderidentiteitscrisis toont dat transpersonen voornamelijk nare ervaringen en gevoelens vermijden of zich willen aanpassen aan

hun omgeving of de heteronormatieve samenleving. Mijn eerste aanbeveling bestaan dan ook uit de maatschappelijke discussie aangaan zodat de heteronormatieve samenleving kan worden omgevormd tot een gelijkwaardige en inclusieve samenleving. Dit zou wellicht gedaan kunnen worden door campagnes vanuit maatschappelijke stichtingen zoals SIRE, waarbij het binaire denken en de heteronormativiteit worden belicht.

Daarnaast is het belangrijk dat passende (na)zorg wordt geboden vanuit zorgverleners. Er wordt nauwelijks nazorg geboden na lichamelijke aanpassingen en er bestaat geen standaard mentale zorg voor hoe om te gaan met nare ervaringen of opmerkingen vanuit de omgeving. Door hierop te focussen krijgen transpersonen meer handvatten om met de crisis en samenleving om te gaan waardoor psychische problemen zoals depressie en angst wellicht verminderd worden. Vanuit de geestelijke verzorging zou tevens ondersteuning kunnen worden geboden op het gebied van zingeving en het bieden van steun, zoals het praten over de dingen waar ze tegenaan lopen en het ontdekken van bepaalde zingevingsthema's zodat ze meer steun kunnen halen uit bepaalde zingevingsactiviteiten. Bovendien krijgen transpersonen telkens te maken met weerwoord vanuit hun omgeving waardoor een luisterend oor bieden zonder oordeel zou helpen voor het gevoel van 'ik mag er zijn'.

Mijn derde aanbeveling is gericht op het meer investeren in kennis en informatie over transpersonen in de zorg. Daarbij is het tevens van belang dat zorgverleners de kennis hebben dat een medische transitie bij transpersonen niet altijd gewenst is en de zorg ook gericht wordt op mentaal welzijn. De kennis over transpersonen in zorg-opleidingen schiet te kort waardoor het tevens kan zijn dat geen of nauwelijks passende zorg kan worden geboden. Een initiële stap is dan ook om meer globale kennis en informatie over transpersonen en de genderidentiteitscrisis aan te reiken zodat zorgverleners in kunnen spelen op de vragen van transpersonen en deze ook kunnen signaleren.

Belangrijk is dat grootschalig onderzoek zal moeten gedaan worden naar de genderidentiteitscrisis om accurate informatie te verschaffen. Mijn eerste aanbeveling op wetenschappelijk gebied is dan ook meer onderzoek naar het concept genderidentiteitscrisis en de ontwikkeling daarvan waarbij de centrale vraag zich richt op 'Wat zijn de interne en externe aspecten van de genderidentiteitscrisis?'. Hierdoor ontstaat meer inzicht in het concept genderidentiteitscrisis en de verduidelijking van de term. Bovendien is mijn onderzoek een kleinschalig waardoor het

generaliseren van de resultaten niet of nauwelijks betrouwbaar is. Hierdoor is mijn tweede aanbeveling het onderzoek doen op grootschalig niveau naar de genderidentiteitscrisis zodat meer gegeneraliseerde kennis beschikbaar wordt.

Uit mijn onderzoek is tevens gebleken dat transpersonen tussen de 21 en 25 jaar actief bezig zijn met zingeving maar hier niet altijd even bewust van zijn. Om meer inzicht te krijgen in hoe transpersonen zingeving inzetten als copingmechanisme of de invisible religion onder transpersonen, raad ik aan om verder onderzoek te doen naar zingeving bij transpersonen. Hierbij adviseer ik om onderzoek te doen gericht op hoe dagelijkse zingeving voor transpersonen eruit ziet en wat voor effect het heeft op de genderidentiteitscrisis. Bovendien beveel ik aan om onderzoek te doen naar de behoeften van transpersonen op gebied van zingeving. Vanuit de geestelijke verzorging bestaat nog weinig aansluiting op de behoeften van transpersonen. Het is daarom nodig om de behoeften van de transpersonen in kaart te brengen zodat de geestelijke verzorging zich kan uitbreiden en tevens kan richten op transpersonen. Uit mijn onderzoek blijkt dat zingeving toch onbewust een positief effect heeft op transpersonen en hoe zij omgaan met de genderidentiteitscrisis. Doordat de samenleving nog veel te leren heeft met betrekking tot het verbreden van hun kijk op het genderspectrum, zullen de transpersonen helaas met nare gevolgen moeten leren omgaan. De geestelijke verzorging kan een bijdrage leveren door met de transpersonen in gesprek te gaan, naar de verhalen te luisteren en steun te bieden wanneer niemand anders dit kan.

Literatuurlijst

- Aflakseir, Abdulaziz en Mansoureh Mahdiyar. 2016. 'The Role of Religious Coping Strategies in Predicting Depression among a Sample of Women with Fertility Problems in Shiraz'. In *Journal of Reproduction and Infertility* Vol 17, No. 2: 117-122.
- Ainsworth, Tiffany A. en Jeffrey H. Spiegel. 2010. 'Quality of life of individuals with and without facial feminization surgery or gender reassignment surgery'. In *Quality of Life Research* Vol 19: 1019-1024.
DOI: 10.1007/s11136-010-9668-7
- Antonovsky, A. 1987. 'Unraveling the mystery of health: How people manage stress and stay well'. San Francisco: Jossey-Bass.
- Baart, Ingrid en Frans Meulenberg. 2003. 'Ziekte en zingeving'. In *Huisarts en Wetenschap* Vol 46, No. 617.
DOI: 10.1007/BF03083441
- Baumeister, R. F. 1991. 'Meanings of life'. New York: Guilford.
- Bornstein, Kate. 1998. 'My gender workbook'. New York: Routledge.
- Braun, Virginia en Victoria Clarke. 2013. 'Successful Qualitative Research: a practical guide for beginners'. SAGE Publications Ltd, London.
- Budge, Stephanie L., Sabra L. Katz-Wise, Esther N. Tebbe, Kimberley A. S. Howard, Carrie L. Schneider en Adriana Rodriguez. 2013. 'Transgender Emotional and Coping Processes: Facilitative and Avoidant Coping Throughout Gender Transitioning'. In *The Counseling Psychologist* Vol 41, No. 4: 601-647.
DOI: <https://doi.org/10.1177/0011000011432753>
- Butler, Judith. 1988. 'Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory'. In *Theatre Journal* Vol 40, No. 4: 519-523.
- Butler, Judith. 1990. 'Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity'. Taylor & Francis Ltd.

Carver, Charles S. 2010. 'Coping'. In *The Handbook of Stress Science: Biology, Psychology, and Health*, geëditeerd door Richard J. Contrada en Andres Baum. Springer Publishing Company: 221-229.

Currah, Paisley. 2006. 'Gender Pluralisms under the Transgender Umbrella'. In *Transgender Rights*, geëditeerd door Paisley Currah, Richard M. Juang en Shannon Price Minter: 3-31. The University of Minnesota Press: London.

De Taeye, Nelle. 2019. 'Is de liefde nergens beter dan in de Vlaamse soap Thuis?: Welke betekenis geven jongvolwassenen aan heteroseksuele relatie in media?'. Masterthesis voor faculteit Politieke en Sociale wetenschappen, Universiteit Gent.

Eijk, Marieke Van. 2008. 'I just happened to be a pregnant man: Transgender, een begrip dat niet (een) is'. In *Tijdschrift voor Genderstudies* No 2.

Emmons, R. A. 2005. 'Striving for the sacred: Personal goals, life meaning, and religion'. In *Journal of Social Issues* Vol 61 No. 4: 731-745.

DOI: doi:10.1111/j.1540-4560.2005.00429.x

Encyclo. 'Crisis'. Geraadpleegd op 4 maart 2022.

<https://www.encyclo.nl/begrip/crisis>

Encyclo. 'Dimorfisme definities'. Geraadpleegd op 3 februari 2022.

<https://www.encyclo.nl/begrip/dimorfisme>

Erikson, Erik H. 1950. 'Childhood and society'. Norton Company, New York London.

Frankl, Viktor E. 1959. 'Man's Search for Meaning: An Introduction to Logotherapy'. New York: Washington Square Press.

Freese, Rebecca., Ott Q. Miles, Brian A. Rood, Sari L. Reisner en David W. Pantalone. 2018. 'Distinct Coping Profiles Are Associated With Mental Health Differences in Transgender and Gender Nonconforming Adults'. In *Journal of Clinical Psychology* Vol 71, No. 1: 136-146.

DOI: 10.1002/jclp.22490

Friese, Susanne. 2012. 'Qualitative Data Analysis with ATLAS.ti'. Londen: Sage Publications.

Ganzevoort, Ruud R. 1991. 'Context, coping en zingeving'. In T.G.I.M. Andree & P.D.D. Steegman & H.J. Tieleman & J. Visser (red.) *Levensvragen in sociaal-wetenschappelijk perspectief*: 27-34.

Geerdinck, Marleen., Linda Muller, Carlijn Verkleij en Caroline van Weert. 2011. 'Transseksuelen in Nederland: Is er sprake van ongelijkheid?'. *Centraal Bureau voor de Statistiek*, Centrum voor Beleidsstatistiek Den Haag.

Gieseler, Carly. 2018. 'Gender-reveal parties: Performing community identity in pink and blue'. In *Journal of Gender Studies* Vol 27, No. 6: 661-671.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/09589236.2017.1287066>

Glover, Jenna A., Renee V. Galliher en Trenton G. Lamere. 2009. 'Identity Development and Exploration Among Sexual Minority Adolescents: Examination of a Multidimensional Model'. In *Journal of Homosexuality* Vol 56, No. 1: 77-101.
DOI: <https://doi.org/10.1080/00918360802551555>

Golombok, Susan en Robyn Fivush. 1994. 'Gender Development'. Cambridge University Press.

Green, Eli R. en Luca Maurer. 2015. 'The Teaching Transgender Toolkit: A Facilitator's Guide to Increasing Knowledge Decreasing Prejudice & Building Skills'. Ithaca NY: Planned Parenthood of the Southern Finger Lakes: Out for Health.

Greenberg, Julie A. 2006. 'The Roads Less Traveled: The Problem with Binary Sex Categories'. In *Transgender Rights*, geëditeerd door Paisley Currah, Richard M. Juang en Shannon Price Minter, 51-73. The University of Minnesota Press: London.

Grouden, Melissa E. en Paul E. Jose. 2014. 'How do Sources of Meaning in Life Vary According to Demographic Factors?'. In *New Zealand Journal of Psychology* Vol 43, No. 3

Hijmans, Ellen Jeanine Susanne. 1994. 'Je moet er het beste van maken: Een empirisch onderzoek naar hedendaagse zingevingssystemen'. *Proefschrift Sociale Wetenschappen*, Nijmegen.

Hornsby, Teresa J. 2016. 'Introduction: The Body as Decoy'. In *Transgender, Intersex and Biblical Interpretation*: 1-12.

Järviluoma, Helmi., Pirkko Moisala en Anni Vilkkö. 2003. 'Gender and Qualitative Methods'. London: Sage Publications.

Karkakis, Katrina en Rebecca Jordan-Young. 2019. 'Testosterone: An Unauthorized Biography'. Book Report: Harvard University Press.

Keuzenkamp, Saskia. 2012. 'Worden wie je bent: Het leven van transgenders in Nederland'. *Sociaal en Cultureel Planbureau*: Den Haag.

Killermann, Sam. 'The Genderbread Person'. Geraadpleegd op 31 januari 2022.
<https://www.genderbread.org/resource/genderbread-person-v4-0>

King, Wesley M., Jaclyn M.W. Hughto en Don Operario. 2020. 'Transgender stigma: A critical scoping review of definitions, domains, and measures used in empirical research'. In *Social Science and Medicine* Vol 250.

King, Wesley M., Jaclyn M.W. Hughto en Don Operario. 2020. 'Transgender stigma: A critical scoping review of definitions, domains, and measures used in empirical research'. In *Social Science and Medicine* Vol 250.

Kuhn, Annette., Christine Bodmer, Werner Stadlmayr, Peter Kuhn, Michael D. Mueller, en Martin Birkhäuser. 2009. 'Quality of life 15 years after sex reassignment surgery for transsexualism'. In *Fertility and Sterility* Vol 92, No. 5: 1685-1689.
DOI: 10.1016/j.fertnstert.2008.08.126

Kuyper, Lisette. 2012. 'Transgenders in Nederland: prevalentie en attitudes'. In *Tijdschrift voor Seksuologie* Vol 36, No. 2: 129-135.

Kuyper, Lisette. 2017. 'Transgender personen in Nederland.' *Sociaal en Cultureel Planbureau*: Den Haag.

Kwint, Karlijn. 2016. 'Zoektocht naar zingeving: Een kwalitatief onderzoek naar de zingevingaspecten van een carrièreswitch'. Masterthesis Humanistiek

Laermans, Charlotte. 2010. 'Van het ik naar een wij: Identiteit, een noodzakelijk fundament voor intimiteitsontwikkeling bij jongeren'. Masterproef, Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen.

- Lazarus, R. S. 1991. 'Emotion and adaptation'. Oxford University Press.
- Leijssen, M. 2004. 'Zingeving en zingevingproblemen vanuit psychologisch perspectief'. In *Wetenschappelijk denken: een laboratorium voor morgen? Lessen voor de eenentwintigste eeuw*: 241-268. Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Luyckx, Koen., Seth J. Schwartz, Luc Goossens en Sophie Pollock. 2008. 'Employment, Sense of Coherence, and Identity Formation: Contextual and Psychological Processes on the Pathway to Sense of Adulthood'. In *Journal of Adolescent Research* Vol 23, No. 5: 566-591.
DOI: 10.1177/0743558408322146
- Marchia, Joseph en Jamie M. Sommer. 2019. '(Re)defining heteronormativity'. In *Sexualities* Vol 22, No. 3: 267-295.
DOI: 10.1177/1363460717741801
- Mascaro N. en Rosen DH. 2005. 'Existential meaning's role in the enhancement of hope and prevention of depressive symptoms'. In *Journal of Personality* Vol 73: 985– 1014.
- Mascaro N. en Rosen DH. 2006. 'The role of existential meaning as a buffer against stress'. In *Journal of Humanistic Psychology* Vol 46: 168– 190.
- Messner, Michael A. 2000. 'Barbie Girls Versus Sea Monsters: Children Constructing Gender'. In *Gender & Society* Vol 14, No. 6: 765-784.
DOI: <https://doi.org/10.1177/089124300014006004>
- Mizock, Lauren en Kim T. Mueser. 2014. 'Employment, mental health, internalized stigma, and coping with transphobia among transgender individuals'. In *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity* Vol 1, No. 2: 146-158.
- Motmans, Joz, Aisa Burgwal en Myrte Dierckx. 2020. 'Het meten van genderidentiteit in kwantitatief onderzoek'. Adviesnota in opdracht van de Vlaamse Overheid: Departement Kanselarij en Bestuur.
- Nordkamp, Emma en Laura Mausolf. 2021. 'Inclusieve Illusie: En de beperkingen van het Nederlandse beleid'. In *Bestuurskundige Berichten* Jaargang 36, Editie 2: 12-15.

Oosterhout, Erik van. en Elleke Alink. 2015. 'Veilig, zolang men het niet merkt...: Een onderzoek naar de veiligheid van transgender personen in de openbare ruimte in Nederland.' Transgender Netwerk Nederland.

Pargament, Kenneth I. 1997. 'The psychology of religion and coping: Theory, research, practice'. Guilford Press.

Pargament, Kenneth I., Harold G. Koenig en Lisa M. Perez. 2000. 'The many methods of religious coping: Development and initial validation of the RCOPE'. In *Journal of Clinical Psychology* Vol 56, No. 4: 519-543.

DOI: [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-4679\(200004\)56:4<519::AID-JCLP6>3.0.CO;2-1](https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-4679(200004)56:4<519::AID-JCLP6>3.0.CO;2-1)

Pargament, Kenneth I., Margaret Feuille en Donna Burdzy. 2011. 'The Brief RCOPE: Current Psychometric Status of a Short Measure of Religious Coping'. In *Journal of Religions* No. 2: 51-76.

DOI: 10.3390/rel2010051

Park, C. L. en S. Folkman. 1997. 'Meaning in the context of stress and coping'. In *Review of General Psychology* Vol 1, No. 2: 115-144.

DOI: <https://doi.org/10.1037/1089-2680.1.2.115>

Plochg T., Johan Pieter Mackenbach, R. E. Juttman en Nicolaas Sieds Klazinga. 2006. 'Handboek gezondheidszorg'. Bohn Stafleu van Loghum.

Reiss, Elizabeth. 2004. 'Teaching Transgender History, Identity, and Politics'. *Radical History Review*: Duke University Press, Vol 88: 166-177.

Reker, Gary T., Edward J. Peacock en Paul T. P. Wong. 1987. 'Meaning and Purpose in Life and Well-being: a Life-span Perspective'. In *Journal of Gerontology* Vol 42, No. 1: 44-49.

DOI: <https://doi.org/10.1093/geronj/42.1.44>

Richardson, Sarah S. 2015. 'Sex Itself: The Search for Male and Female in the Human Genome'. Book Report: University of Chicago Press.

Ristori, Jiska., Carlotta Cocchetti, Alessia Romani, Francesca Mazzoli, Linda Vignozzi, Mario Maggi en Alessandra Daphne Fisher. 2020. 'Brain Sex Differences Related to Gender Identity Development: Genes or Hormones?'. In *International Journal of Molecular Sciences* Vol 21,

No. 6.

Ehrhardt, Anke A. en Heino F. L. Meyer-Bahlburg. 1981. 'Effects of Prenatal Sex Hormones on Gender-Related Behavior'. In *Science Journal* Vol 211.

DOI: 0036-8075/81/0320-1312\$01.50/0

Robinson, Brandon Andrew. 2016. 'Heteronormativity and Homonormativity'. John Wiley & Sons, Ltd.

DOI: 10.1002/9781118663219.wbegss013

Ryff, C.D. en B. Singer. 1998. 'The contours of positive human health'. In *Psychological Inquiry* Vol 9: 1-28.

Schuylenbergh, Judith Van. en Joz Motmans. 2018. 'Transgenders en werk in België: Definities, concepten en cijfers'. In *Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde* Vol 26: 218-221.

Snyder, C. R. 1999. 'Coping: The Psychology of what Works'. 1st edition, Oxford University Press.

Soenens, Bart en Koen Luyckx. 2003. 'Nieuwe ontwikkelingen in onderzoek naar identiteitsvorming'. In *Kind en Adolescent* Vol 4.

DOI: 10.1007/BF03060892

Steger M. F. 2012. 'Experiencing meaning in life: optimal functioning at the nexus of well-being, psychopathology, and spirituality'. Geëditeerd door Wong P. T. P. en Fry P.S. in *The human quest for meaning* Vol 2: Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah.

Steger M. F., P. Frazier, S. Oishi en M. Kaler. 2006. 'The meaning in life questionnaire: assessing the presence of and search for meaning in life'. In *Journal of Counseling Psychology* Vol 53: 80– 93.

Stets, Jan E. en Peter J. Burke. 2000. 'Identity Theory and Social Identity Theory'. In *Social Psychology Quarterly* Vol 63, No. 3: 224-237.

DOI: <https://doi.org/10.2307/2695870>

Stonewall. N.d. 'List of LGBTQ+ terms'. Geraadpleegd op 27 januari 2022.

<https://www.stonewall.org.uk/help-advice/faqs-and-glossary/list-lgbtq-terms>

Suar, Damodar en Jyotiranjana Gochhayat, 2016. 'Influence of Biological Sex and Gender Roles on Ethicality'. In *Journal Business Ethics* Vol 134: 199-208.

DOI: 10.1007/s10551-014-2424-0

Utamsingh, Pooja Dushyant, Laura Smart Richman, Julie L Martin, Micah R. Lattanner en Jeremy Ross Chaikind. 2016. 'Heteronormativity and practitioner-patient interaction'. In *Health Communication* Vol 31, No. 5: 566-574.

DOI: <https://doi.org/10.1080/10410236.2014.979975>

Van Beusekom, Gabriël en Lisette Kuyper. 2018. 'LHBT-monitor 2018: De leefsituatie van lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender personen in Nederland'. *Sociaal en Cultureel Planbureau*, Den Haag.

Van de Ven, P. 1996. 'Combating heterosexism in schools: beyond short courses'. In *Schooling and sexualities*: 187-201.

Van der Gaag, Nicole en Nico van Nimwegen. 2017. 'Hij en/of zij: transgenders en intersekse in Nederland'. In *Bulletin over Bevolking en Samenleving*: DEMOS, Jaargang: 33, No. 10.

Verkoulen, Michiel. 2020. 'Toekomstvisie Transgenderzorg'. Advies van de Kwartiermaker Transgenderzorg, Zorgvuldig Advies.

Verschuren, Piet en Hans Doorewaard. 2015. 'Het ontwerpen van een onderzoek'. 5de editie, Boom Lemma Uitgevers.

Worthen, Meredith G.F. 2013. 'An Argument for Separate Analyses of Attitudes Toward Lesbian, Gay, Bisexual Men, Bisexual Women, MtF and FtM Transgender Individuals'. In *Sex Roles* Vol 68: 703-723.

DOI: 10.1007/s11199-012-0155-1

Wyns, Thomas. 2018. 'Heteronormativiteit in de lagere school: Een kwalitatief onderzoek'. Masterthesis voor faculteit Geneeskunde, departement Neurowetenschappen. Instituut voor Familiale en Seksuologische wetenschappen, KU Leuven.

Zika, S. en K. Chamberlain. 1992. 'On the relation between meaning in life and psychological well-being'. In *British Journal of Psychology* Vol 83: 113-133.

Zock, Hetty. 2007. 'Niet van deze wereld? Geestelijke verzorging en zingeving vanuit godsdienstpsychologisch perspectief'. KSGV Tilburg.

Bijlagen

Bijlage 1. Lijst met termen en omschrijvingen binnen het kader transgender

Termen	Omschrijvingen
<u>Agender</u>	Persoon die zich niet identificeert met een genderidentiteit die gecategoriseerd kan worden als mannelijk of vrouwelijk. Persoon kan zich identificeren als iemand die geen genderidentiteit heeft (Green en Maurer 2015, 53).
<u>Bigender</u>	Persoon die genderidentiteit ervaart als twee geslachten tegelijkertijd of waarbij het varieert tussen twee geslachten. Dit kan tussen man en vrouw zijn, maar ook tussen niet-binaire identiteiten (Green en Maurer 2015, 53).
<u>Cisgender</u>	Persoon die zich identificeert met het geslacht wat bij de geboorte is toegewezen (Green en Maurer 2015, 53). Opmerking: Dit valt buiten de paraplu-term transgender.
<u>Cross-dressers</u>	Het tijdelijke aannemen van een andere genderidentiteit met uiterlijke expressie zonder medische behandelingen (Van Eijk 2008, 4).
<u>Demi-vrouw</u>	Persoon die gedeeltelijk identificeert als vrouw en een andere niet-binaire genderidentiteit (TransLifeline, n.d).
<u>Demi-man</u>	Persoon die gedeeltelijk identificeert als man en een andere niet-binaire genderidentiteit (TransLifeline, n.d).
<u>Drag Queen</u>	Persoon die tijdelijk extravagante stereotyperende vrouwelijke kleding en/of protheses draagt wegens zelfexpressie en/of amusement (TransLifeline, n.d).

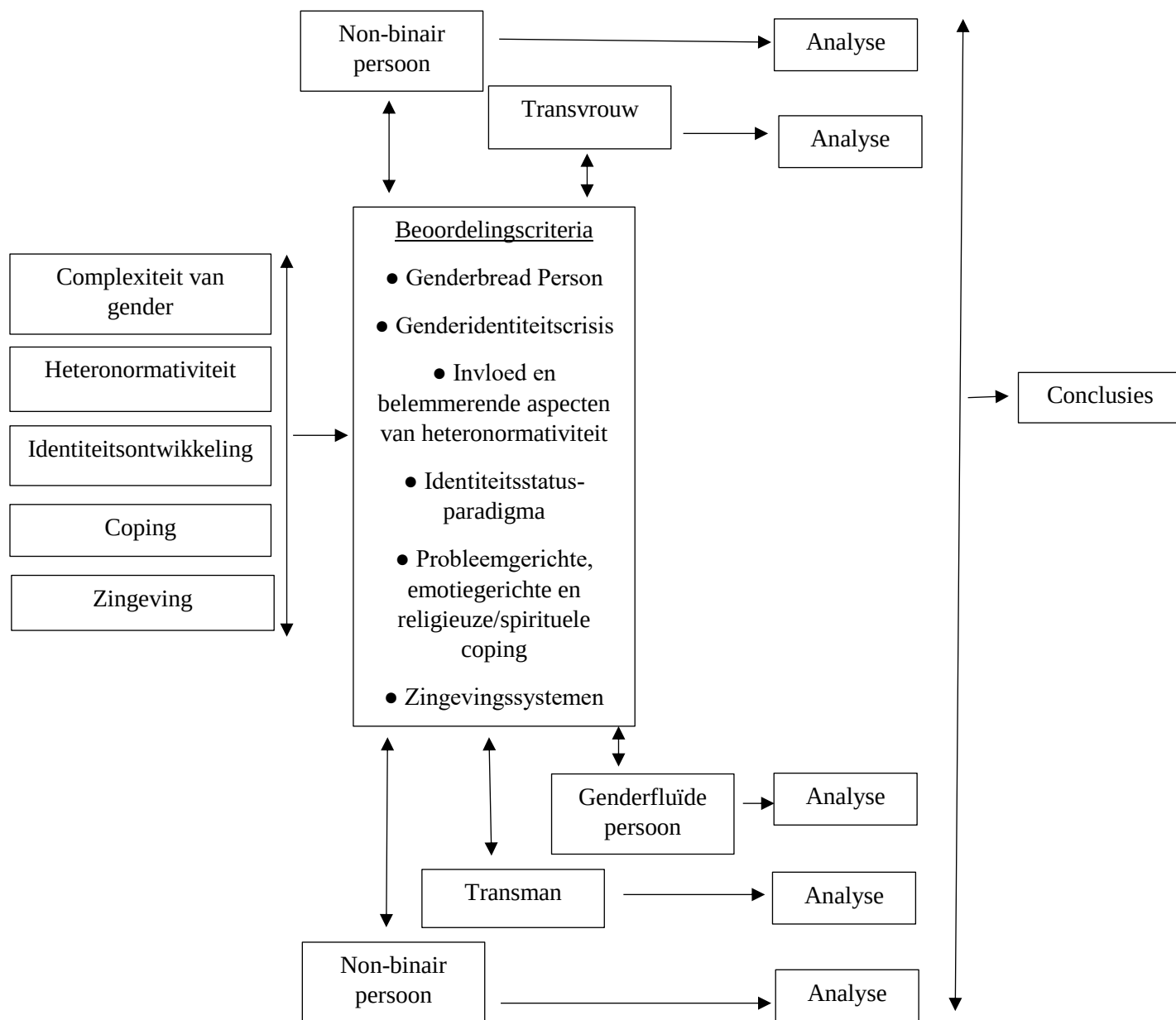
<u>Drag King</u>	Persoon die tijdelijk extravagante stereotyperende mannelijk kleding en/of protheses draagt wegens zelfexpressie en/of amusement (TransLifeline, n.d).
<u>Genderfluïde</u>	Persoon wiens genderidentiteit en/of –expressie verplaatst tussen mannelijk of vrouwelijk of ergens tussen dit spectrum (Green en Maurer 2015, 54).
<u>Genderqueer</u>	Persoon die zich identificeert als noch mannelijk noch vrouwelijk, tussen of buiten deze genders of een combinatie van genders (Green en Maurer 2015, 54).
<u>Intergender</u>	Intersekse persoon waarvan de genderidentiteit en/of –expressie tussen het spectrum van mannelijkheid en vrouwelijkheid valt of compleet buiten dit spectrum (TransLifeline, n.d).
<u>Intersekse persoon</u>	Een parapluterm die een persoon beschrijft die geboren is met geslachtskenmerken die niet aansluiten bij de stereotype mannelijke of vrouwelijke lichamen. Er bestaan vele natuurlijke variaties met combinaties van vrouwelijk en mannelijke geslachtsdelen, chromosomen, hormonen of genen (Green en Maurer 2015, 55). Een voorbeeld hiervan is een persoon met XXY chromosomen. Opmerking 1: Deze term mag niet verward worden met transgender. Opmerking 2: Hermafrodiet is een andere achterhaalde term voor intersekse en wordt als beledigend beschouwd.
<u>Multigender</u>	Persoon die zich identificeert als meer dan één binaire en/of niet-binaire gender (TransLifeline, n.d).
<u>Non-binair</u>	Een parapluterm voor personen die zich niet identificeren als man of vrouw. Non-binaire identiteiten zijn divers en personen kunnen zich identificeren met sommige aspecten van de binaire identiteiten, hoewel anderen ze volledig afwijzen (Stonewall, n.d)

<u>Pangender</u>	Persoon die identificeert als alle genders (Green en Maurer 2015, 55).
<u>Polygender</u>	Persoon die zich identificeert met meerdere genderidentiteiten (TransLifeline, n.d).
<u>Trans</u>	Deze term kan als afkorting worden gebruikt voor het begrip <i>transgender</i> (Stonewall, n.d).
<u>Transgender</u>	Een paraplueterm die gehanteerd wordt voor iemand waarbij de genderidentiteit of genderexpressie anders is dan het geboortegeslacht (Kuyper 2012, 8).
<u>Transvrouw</u>	Persoon die zich identificeert als vrouw maar bij de geboorte ‘man’ is toegewezen (Stonewall, n.d).
<u>Transman</u>	Persoon die zich identificeert als man maar bij de geboorte ‘vrouw’ is toegewezen (Stonewall, n.d).
<u>Transpersoon</u>	Een persoon waarbij de genderidentiteit en/of genderexpressie niet matcht met het geboortegeslacht wat resulteert in een genderidentiteitscrisis (Jade Celikten 2022, ?).
<u>Transseksueel</u>	‘Persoon met een sterk tegengestelde genderidentiteit en een wens tot medische aanpassing van hun geboortegeslacht aan het gewenste en/of ervaren geslacht’ (Kuyper 2012, 129-30). Opmerking: Dit is een oudere term doordat het woord <i>seksuelen</i> kan impliceren dat trans iets te maken heeft met de seksualiteit van iemand.
<u>Travestiet</u>	Persoon die tijdelijk een andere genderexpressie aanneemt dat tot uitdrukking komt in het uiterlijk, de kledingstijl of het gedrag (Van der Gaag en Van Nimwegen 2017, 1).

Literatuurlijst van bijlage 1

- Celikten, Jade. 2023. 'De diversiteit van gender en zingeving: Hoe ga je om met een genderidentiteitscrisis?'. Masterthesis Geestelijke Verzorging, Radboud Universiteit.
- Green, Eli R. en Luca Maurer. 2015. 'The Teaching Transgender Toolkit: A Facilitator's Guide to Increasing Knowledge Decreasing Prejudice & Building Skills'. Ithaca NY: Planned Parenthood of the Southern Finger Lakes: Out for Health.
- Kuyper, Lisette. 2012. 'Transgenders in Nederland: prevalentie en attitudes'. In *Tijdschrift voor Seksuologie* Vol 36, No. 2: 129-135.
- Stonewall. N.d. 'List of LGBTQ+ terms'. Geraadpleegd op 27 januari 2022.
<https://www.stonewall.org.uk/help-advice/faqs-and-glossary/list-lgbtq-terms>
- TransLifeline. N.d. 'Glossary of Terms & Definitions'. Geraadpleegd op 27 januari 2022.
<https://translifeline.org/resource/glossary-of-terms-definitions/>
- Van der Gaag, Nicole en Nico van Nimwegen. 2017. 'Hij en/of zij: transgenders en intersekse in Nederland'. In *Bulletin over Bevolking en Samenleving: DEMOS*, Jaargang: 33, No. 10.
- Van Eijk, Marieke. 2008. 'I just happened to be a pregnant man: Transgender, een begrip dat niet (een) is'. In *Tijdschrift voor Genderstudies*: No. 2.

Bijlage 2. Onderzoeksmodel

Bijlage 3. Toestemmingsverklaring

Radboud Universiteit

TOESTEMMINGSVERKLARING

Naam onderzoek: *De diversiteit van gender en zingeving: Hoe ga je om met een genderidentiteitscrisis?*
Verantwoordelijke onderzoeker: *Jade Celikten*

Verklaring deelnemer

Ik heb uitleg gekregen over het doel van het onderzoek en er is ruimte om vragen te stellen over het onderzoek. Ik neem vrijwillig aan het onderzoek deel. Ik begrijp dat ik op elk moment tijdens het onderzoek mag stoppen als ik dat wil of vragen mag stellen. Ik begrijp hoe de gegevens van het onderzoek bewaard zullen worden en waarvoor ze gebruikt zullen worden. Ook kan ik altijd terugtrekken uit het onderzoek als ik dat wil. Ik stem in met deelname aan het onderzoek zoals beschreven in het informatiedocument.

Naam:

Geboortedatum:

Handtekening:

Datum:

Verklaring uitvoerend onderzoeker

Ik verklaar dat ik de hierboven genoemde persoon juist heb geïnformeerd over het onderzoek en dat ik mij houd aan de richtlijnen voor onderzoekers zoals verwoord in het protocol van de Ethische Toetsingscommissie Geesteswetenschappen

Naam: Jade Celikten

Handtekening:

Datum:

Bijlage 4. Interviewguide

Interviewguide – kwalitatief onderzoek transpersonen en zingeving

Inleiding

Allereerst zal ik mijzelf even voorstellen. Mijn naam is Jade, ik ben 23 jaar oud en ik doe onderzoek aan de Radboud Universiteit naar genderidentiteitscrisis en zingeving. Ik wil je ten eerste bedanken voor jouw deelname en de tijd die je hebt vrijgemaakt.

Het doel van het interview die we zojuist gaan houden is het onderzoeken van de genderidentiteitscrisis van transpersonen. Hiervoor ga ik jou dus vragen stellen. Er zijn geen goede of slechte antwoorden; het gaat om jouw persoonlijke verhaal, dus voel je vrij om alles te zeggen. Ik zal misschien wat doorvragen om je beter te begrijpen. Je mag altijd aangeven als je een vraag niet begrijpt of niet wil beantwoorden.

Ik zal ons gesprek opnemen zodat ik het achteraf goed kan uitschrijven en analyseren. Dit wordt volledig geanonimiseerd en kan dus niet worden herleid naar jou. Ook zal de audio een maand na het interview worden verwijderd. Ben je nog steeds oke ermee dat het interview wordt opgenomen?

Misschien zal ik tijdens het interview wat aantekeningen maken. Dit doe ik om te onthouden wat je zegt en dan kan ik er eventueel later op terugkomen. Ook is er na het interview natuurlijk nog ruimte en tijd om te praten. Heb je voordat we beginnen nog vragen of opmerkingen?

Samenvatting inleiding:

- Voorstellen & bedanken
- Opnames (geanonimiseerd: ben je nog steeds akkoord?)
- Doel onderzoek uitleggen
- Geen goede/foute antwoorden, doorvragen
- Aangeven wanneer je iets niet begrijpt/niet wil antwoorden
- Aantekeningen uitleggen
- Ruimte om na te praten na interview
- Nog vragen/opmerkingen?

Kennismaking respondent

Voordat we het interview beginnen, zou ik jou graag wat beter leren kennen.

1. Kan je iets over jezelf vertellen? Het mag van alles zijn.

Potentiële doorvragen:

- Hoe oud ben je?
- Wat voor werk/studie doe je?
- Waar ben je in het dagelijks leven veel mee bezig?
- Heb je hobby's?

• Topic 1: Genderidentiteit

Doel: definiëren van iemands genderidentiteit

- Conceptueel beantwoorden aan de hand van Genderbread theorie

Introductie: Bedankt dat je wat over jezelf hebt verteld. Ik wil het nu graag met je hebben over jouw gender en identiteit. Dat doe ik aan de hand van een paar korte vragen. Deze vragen zullen gelijk diep ingaan op jouw gender en identiteit. Als er een vraag is die je liever niet wil beantwoorden, kun je dit altijd aangeven.

- 1a. Hoe identificeer je jezelf – genderidentiteit (bv. non-binair, genderfluid, transvrouw)
- 1b. Heb je jouw naam veranderd? En waarom? Welke voornaamwoorden gebruik je?
- 1c. Hoe geef je vorm aan je identiteit qua uiterlijk? Denk aan kleding, sieraden, make-up, haar.
- 1d. Met welke aspecten van jouw lichaam ben je blij?
- 1e. Wat is jouw geboortegeslacht?
- 1f. Kun je me vertellen wanneer je erachter kwam dat je trans bent?
- 1g. Zijn er qua uiterlijk nog aspecten die je wil veranderen om je conform aan jouw genderidentiteit te voelen? (denk aan hormoontherapie/operaties..)

• Topic 2: Genderidentiteitscrisis

Doel: het problematiseren van iemands genderidentiteit/ontwikkeling in de heteronormatieve samenleving.

- Conceptueel beantwoorden aan de hand van heteronormativiteit en identiteitsparadigma.

Introductie: We hebben het gehad over jouw genderidentiteit. Ik zou graag wat willen weten over de dingen waar je zoal moeite mee hebt met betrekking tot je genderidentiteit. Dus....

- 2a. Zijn er dingen waar je tegenaan loopt met betrekking tot je genderidentiteit?

Potentiële doorvragen:

- In de samenleving, met familie, met vrienden, in relaties (geen relatie → waar denk je tegen aan te lopen?), op het werk, lichamelijke problemen, mentale problemen, het proces van jouw genderontwikkeling (dus vanaf het moment dat je erachter kwam dat je trans bent tot nu)

(Wanneer iemand niet problematiseert → Heb je het idee dat transpersonen tegen dingen aanlopen? Geldt dat ook voor jou?)

• Topic 3: Coping

Doel: onderzoeken hoe transpersonen met de genderidentiteitscrisis omgaan.

- Conceptueel beantwoorden aan de hand van drie copingstijlen: probleemgerichte coping, emotiegerichte coping en religieuze/spirituele coping

Introductie: We hebben het net gehad over de dingen waar je tegenaan loopt met betrekking tot je genderidentiteit. Ik vraag me af hoe je hiermee omgaat.

3a. Hoe ga je om met de dingen waar je tegenaan loopt? – Hoe ga je hiermee om? (aan de hand van de lijst onderwerpen bij Topic 2)

• Topic 4: Zingeving

Doel: onderzoeken in hoeverre zingeving een rol speelt in de genderidentiteitscrisis.

- Conceptueel beantwoorden aan de hand van zingevingssystemen en situational meaning

Introductie: We hebben het gehad over je genderidentiteit en waar je dan tegenaanloopt en hoe je daarmee omgaat. Dat is best een al een lang en moeilijk proces waar je doorheen gaat. Dat lijkt me best zwaar en heeft best veel invloed op jouw leven. Dus ik vraag me daarbij af:

4a. Speelt zingeving een rol in jouw genderidentiteitscrisis?

- Voorbeeld: Zingeving kan iets religieus of spiritueel zijn, zoals naar de kerk gaan elke zondag of mediteren. Maar zingeving kan ook een bepaalde bijzondere ervaring zijn of dat familie super belangrijk voor je is.

4b. Zou je (concrete) voorbeelden kunnen geven van jouw zingeving?

Afsluiting

Dat was het interview. Heel erg bedankt dat je mee wilde doen aan het onderzoek, dat helpt enorm.

- Zijn er nog vragen?

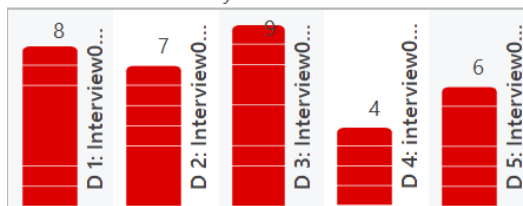
- Zijn er nog dingen waar je op terug wil komen of wil bespreken?

Bijlage 5. Voorbeelden kleurcodering ATLAS.ti

Show codes in group **GenderbreadPerson**

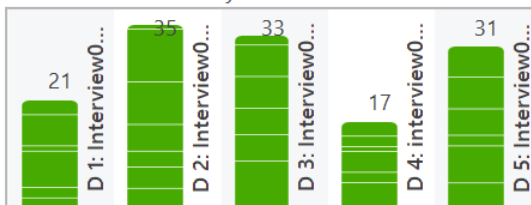
Name	Grounded
● ◆ Biosekse_nietconform	5
● ◆ GE_conform	1
● ◆ GE_geengender	3
● ◆ GE_nietconform	6
● ◆ GE_voorkeurgender	6
● ◆ GI_geennaamveranderen	2
● ◆ GI_geenvoorkeurvoornaamwoorden	1
● ◆ GI_naamveranderen	3
● ◆ GI_voorkeurvoornaamwoorden	7

Code Distribution by Document

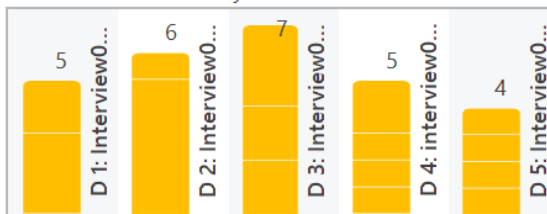
Name	Grounded
● ◆ GIC_Extern_Angstvooranderszijn	9
● ◆ GIC_Extern_misgendered	16
● ◆ GIC_Extern_onbegripvananderen	28
● ◆ GIC_Extern_stereotypering	18
● ◆ GIC_Intern_Genderdysforie	21
● ◆ GIC_Intern_lichamelijkeproblemen	20
● ◆ GIC_Intern_mentaleproblemen	25

Code Distribution by Document

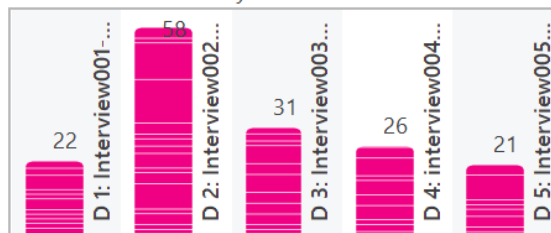
Name	Grounded
● ◆ IV_achievement-completetransitie	3
● ◆ IV_achievement-meerkennis	4
● ◆ IV_achievement-realisatie	10
● ◆ IV_moratorium-existentielevragen	4
● ◆ IV_moratorium_lichamelijkeaanpassingen	6

Code Distribution by Document

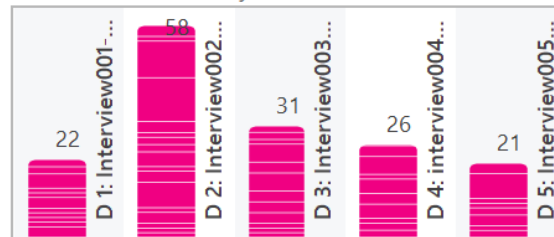
Name	Grounded
● ◆ Coping_emotiegericht-acceptatie	10
● ◆ Coping_emotiegericht-nadenken	3
● ◆ Coping_emotiegericht-steunontvangen	18
● ◆ Coping_emotiegericht-vermijden	30
● ◆ Coping_probleemgericht-aanpassen	1
● ◆ Coping_probleemgericht-alcoholisme	4
● ◆ Coping_probleemgericht-automutilatie	1
● ◆ Coping_probleemgericht-bewegen	2
● ◆ Coping_probleemgericht-escapisme	6
● ◆ Coping_probleemgericht-genderexpressie	6

Code Distribution by Document

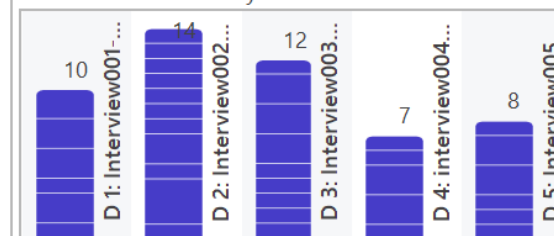
Name	Grounded
● ◆ Coping_probleemgericht-lichamelijkeaanpassingen	15
● ◆ Coping_probleemgericht-muziek	1
● ◆ Coping_probleemgericht-therapie	13
● ◆ Coping_probleemgericht-uitleggeven	14
● ◆ Coping_probleemgericht-veiligheid	0
● ◆ Coping_probleemgericht-verbeteren	4
● ◆ Coping_probleemgericht-vertellen	5
● ◆ Coping_reli/spiri-anderenhelpen	1
● ◆ Coping_reli/spiri-meditatie	5
● ◆ Coping_reli/spiri-muziek	5
● ◆ Coping_reli/spiri-mythologie	1

Code Distribution by Document

Name	Grounded
● ◆ Zingeving_natuur	4
● ◆ Zingeving_relativeren	1
● ◆ Zingeving_serie	1
● ◆ Zingeving_spiritualiteit	2
● ◆ Zingeving_tarot	3
● ◆ Zingeving_universum	2
● ◆ Zingeving_vrienden	4
● ◆ Zingeving&gender-	4
● ◆ Zingeving&gender+	9
● ◆ Zinsysteem_conglomeraat	1
● ◆ Zinsysteem_mozaiek	4

Code Distribution by Document

genderidentiteit mijn naam te veranderen.

88 I: Te veranderen.. Nee. Oke. Uhm... welke voornaamwoorden gebruik je, heb je al een beetje verteld.

89 R: Ja, die/diens en hen/hun in het Nederlands.

90 I: Uhm... Hoe geef je vorm aan je identiteit qua je uiterlijk?

91 R: Uhm... Ja ik heb dat.. Oh mh.. Het is voor mij heel erg, uhm... mensen zien mij heel erg vaak als vrouw, weet je. Ik heb lang haar, ik heb borsten. Uhm.. ik draag vaak ook gewoon vrouwelijke kleding enzo. Lange nagels, nagellak. Al die dingen weet je wel.

92 I: Ja.

93 R: Wat in deze maatschappij als heel vrouwelijk gezien wordt. Uhm.. maar ik heb die definitie van vrouwelijkheid los geprobeerd te laten. Een man kan ook gelakte nagels hebben. Een non-binair persoon heeft ook.. weet je allemaal zulke dingen.

94 I: Mhm.

95 R: Uhm.. dus ik draag gewoon dat waar ik mij comfortabel bij voel. Ik doe mijn haar.. ik heb het heel kort gehad en nu heb ik het weer heel lang. Ik doe gewoon dat wat ik op dat moment leuk vind. En waar ik me fijn bij voel. Uhm..

96 I: Een beetje meespelen.

2:310 welke... **GI_voorkeurvoornaamwoorden**

2... **GIC_Extern_misgendered**

2:228 Ik... **GE_conform**

2:1... **Coping_emotiegericht-accepta...**

2:192 dus ik... **GE_nietconform**

100%

wel gewoon lukken dan iets wat niet lukt. Dat is niet echt de juiste mindset om te hebben maar ja dat dus. Muziek heeft heel erg geholpen. Spiritualiteit deels.. ik ben zelf wel atheïstisch/agnostic, het is een beetje een weird iets want ik ben slightly pagan opgevoed. Ook vanuit mijn oma en moeder die heel veel mythologie vertelde altijd van alle kanten, ook dingen zoals tarot. Meer de wicca kant op van spiritualiteit. De mythe vind ik gewoon echt gaaf, dus ik vind het gewoon grappig om uhm ook omdat het veel mensen triggert die uhm transfobisch zijn en die extremisten binnen de kerk enzo en dan satan erbij te pakken..

249 I: Provocatie.

250 R: Ja *lacht*. Exactly. Maar ja ik denk voornamelijk boeddhisme en wicca, en dan voornamelijk ook wicca op het punt van natuur. En de spiritualiteit die daarbij komt kijken. Dat dat mij tot op zekere hoogte, ja net zoals muziek, me geëgrond heeft en in het hier en nu heeft gehouden want ik heb ook.. ik denk dat ik al sinds mijn 14e mediteer en...

251 I: Welke meditatie?

252 R: Oh dat weet ik niet. Dat is uhm.. ik heb er altijd wel muziek bij en dan denk ik meer richting de zen meditatie, meer gericht op het boeddhistische.

3:90... **Zingeving_muziek**

3:188 Spiritualiteit deels.. ik b... **Coping_reli/spiri-mythologie**

3:17... **Zingeving_tarot**

3... **Coping_reli/spiri-tarotdeck**

3:18... **Coping_reli/spiri-muziek**

3:91 Spiritualiteit deels.. ik be... **Zingeving_spiritualiteit**

3... **Zingeving_boeddhisme**

3... **Zingeving_natuur**

3:179 Maar ja ik denk voornamelijk boe... **Coping_reli/spiri-meditatie**

3:191 ik denk dat ik al sijn... **Zingeving_meditatie**

3:19... **Coping_reli/spiri-natuur**

Bijlage 6. Semantisch netwerk: verbanden tussen belemmerende aspecten van de genderidentiteitscrisis, coping en zingeving

